

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi Opusculum
Asceticum Posthumum**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1643

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46564](#)

Th. 2729

J. III
περι

R. P.
LEONARDI LESSII
E Societate IESV
Theologi
Opusculum Asceticum
Posthumum.
Quinquaginta Considerationum
De L.

NOMINIBVS DEI

S E V

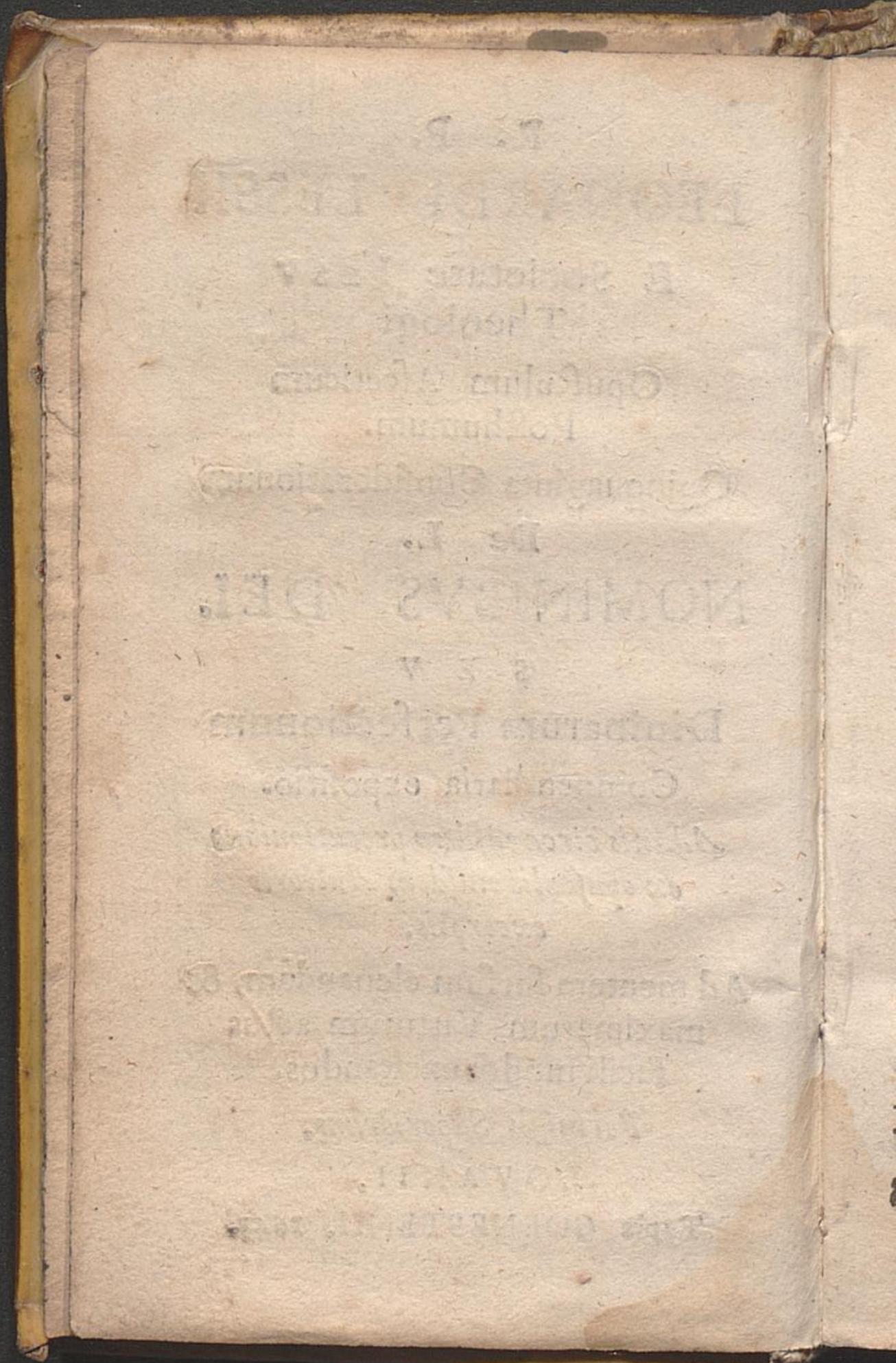
Divinarum Perfectionum
Compendiaria expositio.

*Additis circa easdem precationibus
ex opusculis eiusdem Auctoris
excerptis.*

Ad mentem sursum eleuandam, &
maximarum Virtutum actus
facili modo excitandos.

Permissu Superiorum.

LOVANII,
Typis GOENESTENII, 1643.

ILLVSTRISSIMO
ET
REVERENDISSIMO
FRANCISCO
VANDER-BVRCH
ARCHEPISCOPO
ET
DVCI CAMERACENSIS
S. R. IMPERII
PRINCIPI, &c.

Illusterrime Domine.

 vod extremis
annis Reueren-
dus Pater LEO-
NARDVS LESSIVS, de Di-
uinis Nominibus con-
scriptus
(ij

scripsit

scripsit Asceticum Opus-
culum, hoc ego, Illu-
striſimæ Gratia Tuæ, &
ipſius nomine dedica-
tum venio, & meo. Meo
quidem, vt, qui Tuis in
me meritis & munifi-
centię parem ex me gra-
tiam referre nunquam
potui, aliquid repēdam
ex alieno. Quamuis
enim, ex quo *Hallis Dei-*
paræ, fauore & amicitiâ
me Tuâ dignatus es,
optabile mihi debitum
duxerim,

duxerim, plus Tibi ob-
stringi quam soluendo
essem: quando tamen
sacram hanc hæredita-
tem natus sum, quid
est æquius, quam ut eius
oblatione, & meam, &
Hallenfis, quod Tibi se
potissimum debet, *So-*
cietatis nostræ Collegij,
gratitudinem tester? Ac-
cedit, quod ut officio
meo satisfacere nolle,
non possem LESSII de-
esse voluntati. Quadra-
)(iij ginta

ginta & amplius anni
sunt, ex quo is Tibi fa-
miliaris fuit: cuius fa-
milaritatis, cum Tu nō
ita pridem vulgato Tuo
de eius vita ac moribus
iudicio, præclarissimum
exstare monumentum
volueris, quomodo in
demortui humanitatem
non peccem, si ipsius
 nomine non aliquod
reponam? Atque uti-
nam tam Tibi sit hoc
gratum, quam Tuum
illi.

illi iudicium est hono-
rificum ! quid enim ad
famam eius illustrius,
quam quod Tu æquissi-
mus virtutum æstima-
tor (vtpote qui illarum
naturam, non contem-
platione tantum, sed &
exercitio nosti) eum &
Virum Religiosissimum
voces, & plures raras
quas ibidem recenses,
in eo virtutes cum ad-
miratione notasse Te
dicas, & nihil in actio-
nibus,

inibus, verbis, gestū at-
que incessu animaduer-
tisse, quod pietatem ac
modestiam non spiraret?
Credo, Illusterrime Do-
mine, prater alias ami-
citiæ causas, ac præcipue
morum vestrorum simili-
tudinem, vel ideo diui-
no nutu inter vos fami-
liaritatem coaluisse, at-
que hospitij ius interces-
sisse, ut tali tuo testi-
monio, eius virtus orbi
probaretur. Sed vellem,
quid

quid vicissim de te LES-
SIVS senserit, omnibus
pateret! Verum quoniā
nemo in reliquas Tuas
virtutes æquus esse po-
test, qui in modestiā in-
iurius nō sit, hoc vnum
orabo, vt qui talē nobis
LESSIVM descripsisti,
qualem LESSIVS hoc O-
pusculo Deū expresserit,
gratanter videoas. Mirari,
ciedo, dcsines tales in
eo notasse Te mores, cū
cernes ad quā illos nor-

) (s   mamp

mam conformarit ; nec
stupebis quamdā quasi
virtutis effigiē, eius cor-
poris habitum fuisse, qui
talē animo diuinitatis
circūferret imaginem.
Hanc cum intueberis
illi similē , quam & Tu-
niente concepisti , non
vereor ne aut maiorem
tabulæ amplitudinem,
hoc est, libri molem re-
quiras, aut parum , hoc
in opusculo habere Te-
LESSII, putas. Ipse certè
testa-

testabatur nullū sibi de-
suis voluminibus maio-
ri in pretio, aut sic in de-
licijs esse, ne ipsos quidē
quos in vniuersam D.
Thomę summam edere
cōmentarios potuisset.
Nimirū sicut minimus
inter fratres Beniamin,
& tamē parenti suo fuit
carissimus, eò quod in
senectute suā genuisset
eum; sic & hic, inter
Lessii opera, minimus
propemodū fœtus, au-

) (6 Etori

ctori suo præ ceteris pla-
cuit; nō eò solùm, quòd
extremâ senectute par-
tus ; sed propterea vel
maximè, quod eius scri-
ptione, cælestē, cui iam
erat proximus, beatitu-
dinem sibi inchoare vi-
deretur: & quamuis ad-
huc in speculo, adeo ta-
men clarè diuinum sibi
iubar obijceret, vt in eius
cōtemplatione , vel in-
ter dirissimos cruciatus
suos, suauissimè cōquies-
ceret.

ceret. Nec dubiū quin &
Tu, dum adhuc populo
tuo necessarius, in terris
desudas, eius lectione
talē voluptatis sensum
percepturus sis, qui gra-
uissimos labores tuos &
moras incolatus, nō pa-
rum soletur. Ita vroueo,
& streniolæ loco, hoc
votū meum offero. Lo-
uanij Kalendis Ianuarij.
Anno M. DC. XLIII.

Illustrissime Tue Gratiæ.

Humillimus in Christo Scruus

JACOBVS WYNSIVS

LECTORI SALVTEM.

Pie, & Erudite Lector.

E, scilicet, qui
hoc nomine gau-
des, præcipue con-
cernit püssimi at-
que eruditissimi
parentis Posthumus hic fatus, pie-
tatis iuxta, ac eruditionis plenis-
simus. Quidquid hic habes, LES-
SIANVM est: hoc est, Theolo-
gis subtilissimi, atque Asceta stu-
diosissimi partus minimè dege-
ner; qui virisque his lineamen-
tis, pietatis dico, & eruditionis,
Auctoris sui genuinam faciem ad
viuum refert. Religioni fuit,
alieni quipiam attexere. Hoc
duntaxat actum, ut quæ per ur-
ria volumina sua LESSIVS
sparserat, ne vlla pars hoc cælesti
sapientie

sapientiae sale condita uon esset;
in unum coacta corpus, utilitate
tua seruirent, atque in propria
esset Enchirdion, quo s opitos pie-
tatis sensus suscitare, feruentes
adhuc ac vegetos fouere atque
nutrire, imo & nouis identidem
incrementis augere posse. De
Quinquaginta Nominibus
Dei Opusculo (quod morienti
seni delitias fuisse atque solatia,
alibi monitus es) re penitus illi-
bata, alium ordinem eo consilio
dedimus, ut suis quibuscumque
Considerationibus subtextae pre-
cationes aptè quadrarent; qua-
rum vim atque efficaciam usus
ipse magis, quam longa elogia,
commendabit. Fructum restata
spectat; ostentationis aut pompa
habet nihil. Philosophus es! Chri-
stianus ut sis, hic libellus dabit.
Theologus es! ut non solum in-
tellectus

zellectu sis, sed & affectu, docebit.
Sacro-sancta Diuinitatis adyta
subtiliter speculando ingredens?
Ut non profanè, sed simul castè
amando, reuerenter venerans,
viam pandet: donec cum beatis
mentibus perfectissima Theologia
dotatus, non iam in anigmate,
sed facie ad faciem, incretam
lucem irretorto obtutu iugiter
contempleris: quod vi assequare,
atque hic Tibi libellus gradum
aliquem præstet, Christianæ cari-
tatis affectu, medulliùs vnuemus.

PARÆ-

PARÆNETICON

A D

Christianum Lectorem

Omissio rerum curiosarum inutili
studio, in Deum animum
eleuandum esse.

Quis pudor Veneres, Cupidineſque,
Et natos Iouis, & Iouis nepotes,
Et quot Gracia fabulosa Diuos,
Et quot edomiti per orbis oras.
Iuſſit Romulidum coli Senatus,
Tot deliria, tot profana vatuum
Totis ſomnia perlegi diebus?
Dum qui Nomina falſa tot Deorum,
Qui Ianiprauos, genusq; totum,
Et quæ diphthera nescit ipſa, norunt,
Veri Nomina vix ſciunt Tonantis.
O improuida, nec timens futuri,
O vanis nimis implicata turis,
Vita prodigat temporisq; turba!
Quid fruſtra, quid inutili labore
Queris, quæ lare te procul paterno

Eos

Eos via ducat hinc ad Indos ?
Equis ad Brasilos, ad Amboini
Ponet littora Iaponesq; ventus ?
Demens ! si (via qua terenda cunctis)
Quo vento, quibus hinc ad astra remis,
Nescis quare sit arte nanigandum.
Quod tanto pretium labore dignum
Speras , cum tribus anxius diebus,
Et noctes totidem quietis expers,
Quo nil stultius est ineptiusque
Queris quid varia queant Chymarae ?
Quaevis quidlibet an queat potestas,
An cibos oculi, sonos palatum,
Aures Balsama iudicare possint ?
An frigus queat ignis, vnda flamas,
Cœlum gramina , terra ferre stellas,
An qua præterit dies redire,
An lucem lapis & Deum videre ?
In nugas nimis heu, nimisq; prona,
Sed tarda vtilibus vacare turba.
Ohe iam satis est ineptiarum ,
Ohe iam satis ! ille Lessianus,
Quod queras melius, quod inuenire
Solum sufficiat, dabit libellus,
Vnum quod regit yniuersa Numen.

Hic

Hic Sancti meditatione veris,
Non longa ratione, sed potentis
Firmabit tibi pectus, & piarum
Succendet face cogitationum.
Et mentem super haec caduca raptam,
Pigræ pondere carnis expeditam,
Et ventos super, & super procellas,
Et nubes super, & super pruinas,
Et qua fulmina fabricantur arce,
Et Luna super alblicantis ignes,
Et Phœbi super æstuantis orbem,
Et Mariis rutilas lousq; flamas,
Et tardi Senis orbitam supremam,
Et quæ sedibus astra fixa certis
Primi mobilis imperi feruntur,
Diuum sedibus inseret beatis.
Ilic Numinis ESSE Sempiternum,
Nullo tempore sœculisq; nullis,
Et nullis spatijs locisq; clausum,
Quantum nunc datur exuli videbis.
Esse Nobile, Grande, Gloriosum,
Sanctum, Dulce, Bonum, Fidele, Verum,
Robustum, Sapiens, Potens, Seuerum,
Mansuetum, Patiens, Pium, Benignum,
Pulcrum, Fertile, Prudidum, suisq;
Completum.

Completum numeris & absolutum,
Et ter, & quoties voles, Beatum.
Mox lucis radio nouæ coruscans,
Et vitæ tenebras graues prioris
Agnoscens; tua facta, dicta, mores,
Hic ad Prototypon suum refinges.
Huc huc, qui legis ista, verte vultus,
Huc mentis refer ingenio; vires
Hæc est regula sola certa veri;
Hæc est regula sola certa recti;
Eundarum scopus hic scientiarum.
Hunc paucis, ubi Lector, in tabellis,
Instris iam quatuordecim peractis,
Doctorum monumenta post virorum,
Post lectas veteres nouasq; chartas,
Libro Lessius explicauit isto.
Hoc docti senis ultimum volumen;
Hic magni labor ingenij supremus;
Libris carior omnibus libellus.
Cuius pascere lectione mentem,
Quamuis immodico dolore pressus;
Quo graues solitus leuare curas,
Et recta in superos Deumq; ferri;
Donec carcere squallido solutus,
Quod tectum prius hic & inuolutum.

Densa

Densa sub nebula videbat exul,
Celsa Cœlicolum recepus arce,
Aspexit sine nube Numen vlla.
Quare si sapis, hunc amice Lector,
Volue sèpius & reuolue Librum:
Hic vitam tibi nunc suauorem:
Hic mortem faciet beatorem.
Hic lætis animum modeſtiorem.
Aduersis faciet quietorem.
Hic viuum modò te fr̄quenter astris,
Post mortem tibi sister astra semper.

H. V. M. S. I.

Apprō-

Approbatio Superiorum.

Ego Andreas Iudoci Societatis
I E S V per flandro-belgicam
Pr̄epositus Prouincialis, potestate
mihi ad hoc à R. Admodum P.N.
Pr̄eposito Generali Mutio vitel-
lesco facta, Facultatem concedo
Cornelio Coenestijn Typographo
Louaniensi, recudendi R.P. Leo-
nardi Lessij Opusculum *Asceticum*
posthumum *Quinquaginta Consi-
derationum de Quinquaginta No-
minibus Dei*, additis *Precationibus*
excerptis ex eiusdem Auctoris o-
pusculis. In cuius rei fidem has lit-
teras manu nostra subscriptas, &
sigillo nostro munitas dedimus.
Louanij Anno Domini MDCXLII.
ii. Decembris.

ANDREAS IVDOCI.

त्रिपुरा द्वीपे त्रिपुरा त्रिपुरा त्रिपुरा
द्वीपे द्वीपे द्वीपे द्वीपे द्वीपे

CENSURA.

Opusculum hoc Asceticū post-
humum *Quinquaginta Considerationum de L. Nominibus Dei*,
additis precationibus excerptis
ex opusculis R. P. Leonardi
Lessij, aptissimum est ad mentem
sursum eleuandā, & maximarum
virtutum actus facili modo excitā-
dos. Quare utiliter typis mandari
poterit. Ita censeo. 13. Aug. 1642.

GASPAR ESTRIK S. Theol.
Licent. Canon. Pleb. & Lib.
Censor.

SVMMMA

SVMMA PRIVILEGI.

PHILIPPI IV. Hispaniarum &
Indiarū Regis &c. Ducis Bur-
gundiæ. Brabantie, Belgice Princi-
pis Priuilegio cautum est: ne quis
librum, cui titulus est opusculum
Ascetium R. P. Leonadi Lessij, de
Quinquaginta Nominibus Dei; prēter
voluntatem Godefridi Schouartij
Bruxellensis Typographi intra se-
xennium excudat, aut alibi excu-
sum in inferioris Germaniae ditio-
nes importet, venalemue habeat.
Qui secus fecerit, confiscatione li-
brorum, & alia graui pœna mulcta-
bitur, vti latius patet in litteris datis
Bruxellæ. Signat. Steenhuyzen.
Ego autem Godefridus Schouartius
hisce testatum facio, me supra-
dictum Priuilegium cessisse & ce-
dere Cornelio Coenestyn Typo-
grapho Louaniensi. Hac quinta die
Augusti Anno. M.DC.XLII.

R. P.

R. P.
LEONARDI LESSII
E
SOCIETATE IESV
THEOLOGI

*Divinarum Perfectionum compendia-
ria expositio, ad mentem sursum
eleuandam, & maximarum viriu-
rum actus facilis modo excitandos.*

PROLOCO T. I.O.

SI homo in primæuo statu
innocentiæ & iustitiæ ori-
ginalis persistisset, non
fuisset illi difficile cælc-
stia, & diuina meditari; diuinam-
que præsentiam semper præ oculis
habere; & maximarum virtutum,
ut fidei, spei, Charitatis, Religio-
nis, gratitudinis, humilitatis, Re-
uerentiae, obedientiae &c. functio-
nes in animo suo excitare, & men-

A tem

tem cum Deo suauissimè coniungere: habebat enim ille status singularem Dei assistentiam, mentem illustrantem, & eam in suo conatu adiuuantem ad Deum cognoscendum. & ad omnia virtutum officia cum magna voluptate & facilitate obeunda. Verùm cuerlo isto statu per peccatum, sublata est illa diuini spiritus ordinaria opitulatio; & ad nudæ naturæ nostræ infirmitatem delapsi sumus: qua fit ut diuinorum rerum consideratio, & omnia virtutum exercitia nobis facta sint difficultia ac laboriosa; & plerumque absq[ue] suavitate, & cum tædio à nobis obeantur. Facile est menti nostræ terrena & corporalia cogitare, & totum diem in illarum studio & tractatione consumere; Historias vel veras vel fabulosas euoluere; bella & prælia imaginari; sed valde difficilè illi est se supra ista corporalia sensibus & ima-

& imaginationi consueta erigere,
& in cœlestium rerum , præsertim
diuinorum Perfectionum & Pro-
prietatum consideratione sese oc-
cupare. Vnde opus est aliqua for-
mula breui , & expedita , quam
mens sequatur ; & in qua , implo-
rato auxilio diuino , se , ad diuinæ
excellentiæ notitiam exerceat.
Nullum sanè exercitium spirituale
salubrius ; nullum quoque iucun-
dus , & maioris consolationis cùm
progressum in eo aliquem feceri-
mus ; nullum ad virtutes assequen-
das efficacius ; nullum ad animum
illustrandum , & lumen in omni-
bus functionibus vitæ præbendum
potentius. Ut enim scriptura di-
uina ait : *Nosse enim te consummata
iustitia est ; & scire iustitiam , & vir-
tutem tuam ; radix est immortalitatis .*
Qua de re plura alibi.

Quam ob causam Diuinas Per-
fectiones , seu Attributa , quæ Deo

A ij tribuuntur

tribuuntur in Scripturis sacris; breuiissimè ad imitationem S. Dionysij Areopagitæ (cuius lectio mihi iam à quinquaginta annis mirificè placuit) explicare, & ob oculos propondere statui. omissis plerisque Scripturæ, & Patrum testimonijs, & Theologicis rationibus (quæ omnia alibi satis prosecuti sumus) ut tanto faciliùs mens possit illa apprehendere, & conceptum illorum illustri modo formare; & ex illosum conceptu affectus congruentes elicere; & hoc modo animum Deiformem, ut Dionysius loquitur efficere.

ALIVD PRÆAMBVLVM.

**De Oratione & optimo
orandi modo.**

Nota. *Quia singula considerationes de Deinominibus, proximam orandi ac meditandi materiam suppeditant,*

tant, visum fuit operæ pretium hoc
preambulum præstruere eiusdē Au-
toris, ex lib. 4. de summo bono
cap. I.

ORATIO generatim comple-
ctitur laudem, gratiarū actio-
nem, & petitionem. Estenim insi-
gne Religionis opus, quo Deum
honoramus vel laudando, vel gra-
tias pro beneficijs acceptis agendo,
vel noua ab ipso beneficia, tamquā
omnium bonorum fonte, postulan-
do. Obscuratio, seu obtestatio per
sacra, nempe per Dēi misericor-
diam, per Christum, per Christi
merita, &c. ad Petitionem pertinet,
neq; distinctam orationis speciem
constituit, sed dumtaxat caussas
concedendi allegat.

Quām autem hoc opus si debito
modo fiat, sit salutare, constat ex
tribus caussis. Primò, Quia est sum-
mi meriti, cùm ad illud præstantif-

A iij sima-

simarum virtutum functiones concurrant: ut fidei, spei, charitatis, religionis, humilitatis, gratitudinis. Ad laudem enim concurrit fides, charitas, & religio: ad gratiarum actionem, fides, charitas, & gratitudo: ad petitionem, fides, spes, religio, & humilitas. Itaque excepta Sacramētorum perceptione, nihil salubrius aut præstantius in hac vita, quām incumbere sedulō orationi. Secundō. Quia est veluti generale quodam instrumentum ad omnia salutis opportuna à Deo facilè obtainenda. Est enim, ut S. Ioannes Chrysostomus ait, instar clavis cuiusdam, per quā omnes Dei thesauros possumus aperire, & ex illis accipere quidquid nobis commodum videtur ad æternam salutem consequendam. Omnia enim ista oratione certissimè possumus impetrare. Quod ut diligenter consideremus, & verissimum esse sciamus, Scriptura plurimis

& Considerationes.

7

rimis locis inculcat. Matth. 7. &
Lucæ 11. Dominus ait: *Et ego dico
vobis, petite, & dabitur vobis: quæri-
te, & inuenietis: pulsate, & aperietur
vobis.* Omnis enim qui petit accipit, &
qui quærerit inuenit, & pulsanti aperie-
tur. ubi sexies diuersis verbis idem
repetit, ut nos certissimos reddat:
& confirmat duobus exemplis pul-
cherrimis, nimirum amici nocte
intempeſtâ petentis panem ab ami-
co; & filij petentis panem, vel pis-
cem, vel ouum à parente. Deinde
sic concludit: *Si ergo vos cùm sitis
mali, nō sitis bona data* (quæ à vobis
non habetis, sed aliundè accepistis)
dare filiis vestris; quanto magis Pater
vester de cælo dabit Spiritum bonum
petentibus *se* & Idein Ioan. 14. *Quod-*
*cumque petieritis Patrem in nomine
meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater
in Filio.* Et statim addit, idem ferè
repetens: *Si quid petieritis me in no-
mine meo, hoc faciam.* Marci 11.

A iiiij   *Omnia*

Omnia quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis hisce toties repetitis sententijs, vult nos Dominus reddere certos, nos omnia ad salutem accommodata accepturos, si, prout decet, ipsum per orationem adierimus.

Tertiò, quia est medium ordinariè ad salutē necessarium. Nam pleraque auxilia ad salutem opportuna, per orationem nobis sunt impetranda : nempè quæ ad superandas tentationes, & ad perseuerandum in finem, ordinariè sunt necessaria. Etsi enim Deus ex sua ineffabili benignitate etiam non orantibus multa sæpè auxilia praestet, tamen auxilia maiora, & singularem illam protectionem ac directionem, qua quis perseverat in finem, & consequitur salutem, nec promisit, nec ordinariè confert nisi orantibus. Vnde Scriptura sæpè monet ut semper oremus; nimirum quantum humana cōditio patitur.

& Considerationes.

9

Eccles. 18. Non impediaris orare semper, quasi dicat, nullam rem, nullum officium admittas quod te impedit quo minus possis semper orare; nimirum quantum fert humana fragilitas. Marci 13. Videte, vigilate, & orate: nescitis enim quando tempus sit, quo sistendi estis supremo Iudici. Luc. 18. Dominus parabolâ ostendit, quod oporteat semper orare, & non deficere. Et c. 21. Vigilate omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere omnia illa (pericula salutis) quæ futura sunt, & stare ante Filium hominis. 2. ad Thessal. 5. Sine intermissione orate. Ratio est, quia vult se & sua beneficia agnoscî & nos confiteri sine eius gratia & auxilio non posse salutis pericula euadere, tentationes superare, aut salutem consequi. Itaque vult nos assiduè ad se recurrere per orationem, & hoc modo omnia salutifera impetrare.

A 5 Itaque

Itaque qui orationi, prout op-
portet, est deditus, certissimus sit,
nihil eorum quæ ad salutem sunt
opportuna, ex parte Dei, ipsi defu-
turum: ac proinde certus sit, se fore
saluum, si ex parte suâ diuinæ gra-
tiæ per socordiam & crassam ne-
gligentiam non defuerit.

Porrò ut debito & conuenienti-
modo oremus, quædam sunt ob-
seruanda, tum ante orationem tum
in ipsa oratione. Ante enim oratio-
nem opus est quadam præparatio-
ne, de qua Sapiens Ecclesiastici 18.
Ante orationem præpara animam tuā;
& noli esse quasi homo qui tentat Deū.
Tentare enim Deum censerur, qui
modo ad impetrandum inepto, &
qui potius iram, quam beneficium
meretur, impetrare contendit.

Hæc præparatio tria requirit.
Primò, ut Deum cum quo agen-
dum est, ante oculos nobis pona-
mus, & nos in conspectu eius sista-
mus.

mus. Hoc autem multis modis fieri potest. Primo, si concipiamus illum tamquam spiritum per omnia diffusum, omnia impletum & continentem, nostraq; omnia clarissime intuente & sentiente. pse enim ubique praesens est, *Et oculi eius decies millies sole lucidiores, intuentes omnes vias hominum, & cordium arcana.* quo sic ob oculos proposito & considerato, tamquam cum praesente, & nos intuente ac audiente, tota oratione agendum.

Secundo, Si concipiatur tanquam lux immensa intimè nobis praesens, & in corde nostro cum omnibus Thesauris & donis suis, cum tota potentia, sapientia, sanctitate & bonitate sua (quibus in momento nos sanctos & beatos efficere potest) residens. Et hoc modo dirigimus totam orationem ad eum tanquam intra nos constitutum, & in fundo animæ nostræ absconditum.

A 6   Tertio,

Tertiò, Cōcipi potest sub auguſta formâ ſedēs in ſolio cœleſti, circumfusus luce infinitâ, & infinitis Angelorum myriadibus: quo mo- do apparuit Danieli, & Ioanni in Apocalypſi, & Iſaiæ, & alijs.

Quartò. Proponi potest ob oculos Christus Dominus in natura aſſumpta, vel vt pendens in Cruce in monte Caluarię; vel vt ſedēs ad de- xterā Patris, circumfusus Angelorum & beatorum ſpirituum im- menſo exercitu; vel vt ſedens in nubibus Iudex viuorum & mor- tuorum. His vel ſimilibus modis: Deum concipere debemus, quan- do ſeriò orare volumus, & ei ſic proposito, nos animo vel in Cœlo vel in terrâ humillimè proſternere, ut tota noſtra oratio ad eum tan- quam præſentem, & nos videntem & audientem dirigatur. Qui enim cum aliquo vult colloqui, debet eum habere præſentem, & tan- quam

quam cum præsente agere ; alioqui sermonem ad illum non dirigit ; sed in aërem loquitur. Vnde hæc consideratio præsentiae Diuinæ, in oratione est maximè necessaria, & diligentissimè procuranda. Qui in eâ probè est exercitatus, non solum magno fructu, sed etiam magnâ facilitate & suavitate orare potest.

Secundo loco præparatio requiri-
ritur, ut cogitensus quidnam cum
Deo tractaturi simus ; sicut qui cū
magno aliquo Principe tractatus
est, prius cogitat, quidnam debeat
tractare ; ita multo magis qui actu-
rus cum Deo, ante expendere de-
bet quid' agere velit : nimirum an
illum laudare ; an gratias agere, an
beneficia aliqua ab eo poscere ; &
quænam ea sint.

Tertio loco petendū à Domino,
auxiliū quo dignè tātū munus pre-
stare possimus ; nimirum cā men-
tis elevatione & attentione, ea re-

A 7   rentiā

rentiâ & eo affectu , quo par est
creaturam cum suo Creatore col-
loqui. Vnde cōmodissimum tem-
pus, quo maximè est mens serena
& apta contemplationi, deligen-
dum, omnesque aliæ cogitationes
& curæ penitus excludendæ , per-
indè ac si cū rebus humanis tibi ni-
hil sit cōmercij . & solus cum Deo
& Angelis eius sis in mundo.

Hac præparatione præmissa ac-
cedendū ad ipsam orationem , quæ
vt optimo modo fiat, tria postulat.
Primò , Magnam attentionem ad
Deum cui loquimur , quem nobis
in præparatione ob oculos posui-
mus; quia tota oratio ad ipsum tam-
quā ad præsentem dirigi debet. Ex-
hac attentione fit , vt cum magna
reuerentia preces nostras faciamus.

Secundò requirit magnā atten-
tionem circa sensum verborum
que pronuntiamus, præsertim cùm
Psalmos , vel alias orationes iam

COM-

compositas recitamus. Itaque danda est opera, ut ante à probè illa intelligamus, vel piam aliquam illorū intelligentiam perceptam habeamus. Etsi enim qui recitant Preces Canonicas, præcepto Ecclesiæ satisfaciant, & etiam opus piut ac meritiorum præstent, si saltem ad Deū, cui loquuntur, attenti sint, & cum reuerētia sacra illa verba proferant, quamuis ea non intelligent: longè tamen præstantior foret oratio, si sensum illorum perciperent, & eo spiritu quo primò concepta & scripta, Deoq[ue] à Propheta sunt decantata, proferrent.

Tertiò, Ut conemur in nobis excitare, & induere illos affectus, quos oratio in singulis suis partibus exigit, quosq[ue] ipsi Auctores sacri, & viri sancti ac illuminati in decantando sentire consueuerunt. Quod ut assequamur, expedit non valde multa orando legere, aut recitare,

nec

nec celeriter: fieri enim non potest
ut oratio multum sapiat animæ pa-
lato, dum cursim transitur. Opus
est aliqua mora in considerando, ut
affctus excitetur; præsertim varius
pro varietate materiæ, quæ occurrit.
Difficile est hoc exactè præstare in
longa oratione, quia opus est multo
tempore, & mens tam longo conatu-
non parum fatigatur. Itaque in bre-
viore oratione; verbi gratia in Ora-
tione Dominica, Salutatione Ange-
lica, in Symbolo, in uno vel altero
Psalmo, in paucis Hymnis, & simi-
libus, id omni ope conandum. Et
quamuis in principio sit aliqua dif-
ficultas, vsus tamen sensim rem red-
dit facilem & delectabilem. Porrò,
singuli versiculi, imò singula pænè
verba sunt attentissimè consideran-
da & eorum vis expendenda allatis
varijs conceptibus, cauissis, effectis,
modis, &c. Ideoque expedit singu-
los versiculos bis t'rv'e repetere, nec
transire

transire ulterius, donec eos veluti degustaueris. Quę ut melius intelligatur, statuam exemplum in Oratione Dominica.

Pater noster qui es in celis. Verè Pater noster: tu enim nos ex nihilo ad imaginem & similitudinem tuā benignissimè condidisti, tu lapsos in peccatum ab æterna morte redemisti, tu nos in filios adoptasti, tu Spiritu tuo sanctificasti, tu ad cælestem hereditatem vocasti, & prouidentia paterna nos ad illam diriges. Tu Pater noster, Creator noster Redemptor noster, Sanctificator noster, director noster, & largitor bonorum omnium. Hæc omnia hæc Patris appellatione comprehénduntur. Conuenit hoc nomen Deo respectu nostri prout complectitur totam sanctissimam Trinitatem; omnia enim opera paternitatis in nos, sunt communia toti Trinitati.

Qui est in celis. Ibi te aperis, ibi te mani-

te manifestas , ibi cognosceris & amaris , benediceris & laudaris in sæcula sæculorum. *In cælis* ; in beatissimorū spirituum mentibus, quæ omnibus cælis corporeis capaciores. Ibi fulget maiestas tua, ibi regnas & triumphas in æternum.

Sanctificetur nomen tuum. Sanctificetur nomen tuum (quidquid tu es & diceris) in hac extrema Regni tui parte , sanctificetur in hominibus. Omnes mortales te cognoscant, te ament, te laudent, te timeant, & benedicant in sæcula. In hoc nominis tui sanctificatio est sita ; hæc semper vigeat, efflorescat, & crescat usque in finem mundi.

Adueniat regnum tuum. Exscindatur regnum impietatis , regnum peccati & diaboli : Regnum tuum adueniat , & omnibus dominetur. Primum quidem Regnum fidei, spei , & charitatis , per quæ in cordibus omnium nationum regnes : deinde

deinde æternum illud Regnum beatæ visionis in quo tu eris omnia in omnibus. Hoc Regnum non diu differatur, sed completo mox Sanctorum numero, se aperiat.

Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra. Voluntas tua; consilia tua, præcepta tua, beneplacitum tuum. Hæc triplex voluntas tua sic impletatur in terra, sicut impletur in cælo. Omnes obedient præceptis tuis, omnes pareant sanctissimis inspirationibus tuis, omnes probent beneplacitum tuum.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Panem corporalem & spiritalem, alimenta corporum & animorum. Sicut corpus cibis visibilibus, ita anima verbo tuo, doctrina & illustratione tua, & in primis pane illo diuino, qui de cælo descendit, qui Spiritus est & vita, qui mundo vitam tribuit; corpore inquam & sanguine Filij tui. O manem hunc panem.

panem da nobis. *Hodie*, id est, quam-
diu *hodie* nominatur, vt exponit A-
postolus ad Hebr. 3. hoc est toto-
tempore. *vitæ* huius mortalis.

*Et dimitte nobis debita nostra, sicut
et nos dimittimus debitoribus nostris.*
Ecce, Pater, ignosco omnibus qui,
me iniuriâ affecerunt, vel quouis-
modo in me peccauerunt: nihil illis
mali exopto, sed benedictionem
tuam & Spiritum Sanctum tuum
illis imprecor. Ignosce itaque &
mihi quidquid in Te peccavi: re-
laxa culpas & supplicia, debita cul-
parum & pœnarium, quarum Tibi
reus sum & debitor. Hæc omnia
debita remitte mihi per infinitam
bonitatem & misericordiam tuam,
per Sanguinem & merita Christi
Filij tui Domini nostri. Mira Dei
benignitas, qua se paratum exhibet
condonare nobis decem millia ta-
lentorum, si nos proximo velimus
condonare paucos denarios.

Et ne

Et ne nos inducas in temptationem.
Semper nobis ad sis auxilio & protectione tuâ, vt nulla nos tentatio vincat, nullæ mundi vel carnis illeccibræ in peccatum trahant.

Sed libera nos à malo. A malo culpæ & poenæ, ab omnibus diaboli insidijs, & tandem ab omnibus huius vitæ malis, & transfer in regnum tuum, vbi te summobono æternum fruamur, *Amen.* Ita fiat, Domine Pater, Rex celi & terræ ita fiat, exaudi hæc mea vota, & imple illa secundum bonitatem & misericordiam tuam.

En specimen accurioris modi orandi, qui mirificè & mentem illustrat, & affectum excitat, & dulcedinem in singulis partibus latentem gustare facit: multoque fortasse melius est, hoc modo semel orationem dominicam recitare, quam centies cursim cum paruâ attentione. Quod si alicui sit iniunctum,

etum,

Etum, ut ter vel quinquies recitet orationem Dominicam, facile id præstare potest toties repetendo singulos versiculos, illisque inhærendo meditatione, iuxta modum nunc explicatum. Hoc ferè modo B. Franciscus orationem Dominicam recitare solebat, & B. P. noster Ignatius eum modum valde commendat in libello exercitiorum. Nec video quæ ratio orandi possit esse præstantior. Facile autem quibusuis alijs precationū & laudum formulis, & Psalmis, & Hymnis, & Versiculis accommodari potest.

C O N S I-

CONSIDERATIO I.

De Deo, & Divinitate.

DEUS dupliciter concipi potest secundum Dionysium. 1. Per affirmaciones, seu conceptus positivos, quibus omnes perfectiones ei tribuuntur. 2. Per negationes, seu conceptus negatiuos, quibus omnes perfectiones, ut à mente creata abque lumine glorie concipiuntur, de eo negantur. Priori modo concipi mus Deum esse spiritum sublimissimum, optimum, maximum, semipernum, potentissimum, sapiensissimum, benignissimum, sanctissimum, iustissimum, misericordissimum, pulcherrimum; rebus omnibus intimè præsentem, omnia interius creantem, formantem, conseruantem, gubernantem, & ad suam gloriam ordinantem, tanquā primum

primum principium & finem rerū omnium.

Similis descriptio Dei colligi potest ex S. Augustino lib. I. Confess. c. 4. paucis additis, hoc modo. Deus est spiritus summus, optimus, maximus & sempiternus; potentissimus & benignissimus; misericordissimus & iustissimus; secretissimus & præsentissimus; fortissimus; & pulcherrimus; simplicissimus. & perfectissimus; indivisibilis, & immensus; stabilis, & incomprehensibilis; immutabilis, mutans omnia; semper agens, semper quietus; colligens, nec egens; creans & nutritiens & perficiens; portans & impletans & protegens: ex quo omnia, per quem omnia, propter quem omnia.

Et S. Bernardus lib. 5. cap. II. de Consideratione ad Eugenium, sic describit Deum. *Quid est Deus?* voluntas omnipotens; benignissima virtus; lib-

rus; lumen eternum; incommutabilis ratio; summa beatitudo; creans mentem ad se participandum; viuificans ad sentiendum; afficiens ad appetendum; dilatans ad capiendum; iustificans ad promerendum; accendens ad zelum; fecundans ad fructum; dirigenς ad equitatem; formans ad benevolentiam; moderans ad sapientiam; roborans ad virtutem; visitans ad consolationem; illuminans ad cognitionem; perpetuans ad immortalitatem; implens ad felicitatem; circumdans ad securitatem. Omitto alias, quas habet eodem libro, quae ferè sunt per affirmaciones.

Posteriori modo Deus concipiatur esse. Spiritus infinitus, immensus, sempiterminus, infinite supra omnem perfectionem, excellentiā, & magnitudinem à mente creatā conceptibilem elevatus; supra omnem substantiam, supra omnem potentiam, omnem sapientiam,

B. sapientiam,

pientiam, omnem intellectum, omnem lucem, omnem pulchritudinem, omnem sanctitatem, omnem iustitiam, omnem bonitatem, omnem beatitudinem, omnem gloriam: adeò ut ipse nihil horum propriè sit, nulli horum sit similis, sed infinite sublimior, & præstantior.

Ratio est; primò, quia omnes illæ perfectiones ut à nobis, vel ab Angelis, absque lumine gloriæ concipiuntur, sunt limitatæ in ratione entis, ita ut alia aliam non includat: ut verò sunt in Deo, sunt prorsus illimitatæ, ita ut se mutuo includant. Deinde menti creatæ obijciuntur per modum formarum accidentialium, sicut se habent in rebus creatis. In Deo sunt vna simplicissima substantia, seu forma per se subsistens. Ob has causas Dionysius Areopagita multis locis hunc modum concipiendi Deum præfert

fert ei qui est per affirmaciones. Vide Cap. 2. de cælesti hierarchia & c. 1. & 2. de diuinis nominibus, & c. 3. de mystica Theologia.

Possunt etiam hi duo modi misceri, sicut miscentur in hac descriptione. Deus est incomprehensibilis bonitas in sua essentia; inscrutabilis profunditas in sua sapientia; inaccessibilis altitudo in sua eminentia; ineffabilis latitudo in sua charitate; infinita longitudo in sua æternitate; simplicissima puritas in sua sanctitate; absoluta immensitas in sua magnitudine; caligo lucidissima; solitudo abundantissima; simplicitas perfectissima; sibi & beatis omnibus Paradisus & cœlum; æterna vita, æterna requies, æterna beatitudo, & omnium bonorum infinita plenitudo.

Quod ad diuinitatem attinet, etsi ipsa à Deo, nullo modo ex parte rei, aut in conceptu videntium

Bij Deum

Deum distinguatur; tamen in nostro conceptu seu concipiendi modo, est aliqua distinctio: cum diuinitas concipiatur ut forma, Deus ut quid constitutum ex forma & subsistentia. Dupliciter autem diuinitas concipi potest.

1. Per modum essentiæ seu naturæ intellectualis infinitæ, ex qua quodammodo manent omnes illæ perfectiones, quæ attributa vocantur; ita ut hæc non contineantur in ratione diuinitatis, seu essentiæ diuinæ formaliter, sed tanquam in fundamento; sicut proprietates in rebus creatis.

2. Concipi potest, tanquam forma simplicissima per se subsistens infinitæ perfectionis, quæ formaliter continet omnes perfectiones in sua summa elevatione consideratas: ita ut Deus per illam formam sit formaliter potens, sapiens, bonus, sanctus, iustus, &c. Imo sit formaliter ipsa

& Considerationes.

ipsa potentia, sapientia, bonitas, sanctitas, iustitia &c. non accidentaria, sed substantialis, & per se subsistens. Et hic modus cōcipendi est præstantior, & Deo dignior, ut alibi fusiūs declaratum est, tum ratione, tum sanctorum Patrum testimonijs. Sic enim diuina essentia, formaliter continet omnem perfectionem simplicem, non tantum fundamentaliter: & ipsæ perfectiones habent se per modum substantiæ, non accidentis, vel proprietatis accessoriæ.

CONSIDERATIO II.

De ipso esse, & Qui est.

Deus dicitur esse, & qui est, & ὁ ἦν ut Septuag. vertunt Exod. 3. quinque modis vel rationibus. 1. Ut fons & causa totius esse; cùm omne esse, & omne ens ab ipso sit, & assiduè ab ipso, sicut lumen à sole, dependeat.   B iiij   2. Quia

2. Quia non habet esse aliquod limitatum; neque est hoc, vel illud; sicut Angelus vel homo: *sed universe est*, totum esse in se complectens, & ab æterno anticipans; cum tota essendi plenitudo, totaque entis latitudo & amplitudo in ipso plenissimè & eminentissimè contineatur.

3. Quia *sempiternè est*, suo esse, suâque vitâ totam implens, adæquans, in se cōpletecens & ambiens æternitatem.

4. Quia *immense est*, totam implens spatiorū imaginabilium immensitatem.

5. Quia *immutabiliter est*, omnia sua ita simul habens, & firmiter possidens, ut nihil vñquam possit amittere, cum omnia habeat per suam immutabilem essentiam, cui nulla potest fieri accessio, nulla decessio.

CONSI-

CONSIDERATIO III.

De Incomprehensibilitate Dei.

Dicitur *Incomprehensibilis*, quadruplici ratione, i. *Intellectus*: quia nulla mens creata etiam cum lumine gloriæ quantumuis magno, potest illum comprehendere: hoc est, ita illum cognoscere, ut nihil ipsius latet intuentem, seu cognoscentem; semper enim infinita, imò infinites infinita restabunt, quæ distinctè non cognoscentur, seu concipientur: nempe infinitæ rerum notiones & conceptiones; infinitæ rerum complacentiæ vt ad res possibiles terminantur; infinita decreta præsertim conditionata; infiniti modi quibus essentia diuina est imitabilis. Et quamvis hæc omnia à mente creata in Deo distinctè viderentur per lumen aliquod glo-

B. iiiij. ria

riæ, quale est lumen animæ Christi
(quod omnino est impossibile)
adhuc tamen Deus propriè, & per-
fectè non comprehendenderetur; quia
illa cognitio claritate non adæqua-
retur essentiæ diuinæ ; nec per eam
cognosceretur Deus tam perfectè ,
& clarè, quām est cognoscibilis; sed
infiniter ab hac claritate deficeret,
cūm sit finita. Vnde ei non adæqua-
retur , nec esset perfectè compre-
hensiva ; sed solum secundum quid-
nempe quo ad multitudinem obie-
ctorum ; non quo ad claritatem &
perfectionem cognitionis.

Dicitur etiam *Incomprehensibilis*
intellectus, alia ratione : nimirum,
quia nullus intellectus creatus quā-
tuinus sublimis, potest viribus na-
turæ illum attingere , ita vt illum
clarè videat, aut cognoscat, sicut in
se est; sed quantumuis mente adscé-
dat in altum, semper infinitè aberit
ab eius clara cognitione.

2. Est

2. Est Incomprehensibilis affectu: quia nulla mens creata potest illuminare, honorare, æstimare, laudare, reuereri, quantum dignus est. Sed ipse omnem amorem, honorem, æstimationem, laudem, reuerentiam omnis creaturæ, etiam omnium Beatorum infinitè superat. Ecclesiastici 43. v. 30. & sequentibus.

3. Est Incomprehensibilis loco: quia cù sit immensus, nullo spatio quantumuis magno concludi potest, Ut ostensum est Consid. 4.

4. Est Incomprehensibilis tempore; quia cùm sit æternus, est ante omnem durationem conceptibilem, & quidem sæculis infinitis. Similiter est post omnem durationem conceptibilem sæculis infinitis; ut explicatum est Consid. 6.

Con-

CONSIDERATIO IV.

De Infinitate Dei.

Deus, ratione essentiæ, est *Infinitus*, non solum in aliquo genere perfectionis, ut in ratione potentiarum, sapientiarum, sanctitatis, iustitiae, misericordiarum, &c. sed *absolutè* in omni genere perfectionis; atque adeo in toto genere entis. I. Tanquam causa fecunda, in qua tota entis amplitudo (quæ infinitas omnium generum species, & singularum specierum infinita individualia complectitur) eminenter existit; ac proinde omne id, quod intellectu Angelico, vel etiam diuino per modum entis concipi potest. Vnde à S. Gregorio Nazianzeno Deus dicitur esse, *pelagus essentiae immensum*, Ibi infiniti mundi; infinitæ species Angelorum sine fine sursum excurrente.

currentium ; infinitæ nationes populum ; infinitæ species animalium ; infinitæ species, ac varietates plantarum, metallorum, lapidum, gemmarum ; ibi infinitum aurum & argentum ; infinitæ magnitudinis vñiones, & omnis generis lapides pretiosi ; infinitæ species colorum, picturarum, symphoniarum, odorum, savorum, & delectabilium carnis sensusque tangendi. Ibi infinitæ regiones, & vrbes ; infiniti campi, & siluæ ; infiniti agri, & horti ; infiniti montes, & fontes ; infinita maria, & flumina ; infinita palatia, & templa ; infinita omnis generis supellex, omnem superans æstimationem. Denique quidquid pretiosi, pulchri, splendidi, delectabilis, mente concipi potest, ibi continetur, & possidetur copiâ infinitâ. Hæc enim omnia, & infinita alia, quæ nulla mens creata conceperet queat, ita in Diuina essentia,

B 6 Sapientia,

Sapientia , & omnipotentia exiſtunt, & lucent menti Diuinæ, ut vnicō nutu voluntatis ſuæ poſſit ea in quantauiſ multitudine , & magnitudine , foris producere. Vnde qui Deum poſſidet , & illa omnia poſſidet ; illisq[ue] in Deo altissimo modo fruitur.

2. Dicitur *absolutè infinitus*, quia ipſe ſolus per ſe, omnibus illis infinitis, quæ in ciuſ eſſentia , ſapientia , potentia eminenter continentur , etiamſi actu foris exiſtent, eſt infinitè excellentior, ſublimior , maior , pulchrior , amabilior. Imò omnia illa ſimul ſumpta & conſiderata , ſunt inſtar nihili in comparatione Diuinæ excellentiæ. Vnde qui Deum poſſidet eo-que fruitur , incomparabiliter magis gaudet eius ſoliuſ poſſeffione, quam si omnia illa extra Deum poſſideret ; & omnium illorum pulchritudine , ſplendore , gloria,

comme-

cōmoditate frueretur. Deus enim illi est instar omnium, & infinitē amplius quā illa omnia.

3. Ex eo quod Deus sit infinitus secundūm essentiam, consequens est, ut ipse quoque necessariō sit infinitus secundūm omnem rationem perfectionis, quæ ipsi competit: nempe secundūm magnitudinem, potentiam, sapientiam, sanctitatem, benignitatem, misericordiam, iustitiam, pulchritudinem, &c. Ratio est 1. quia essentiæ infinitæ non congruant eiusmodi perfectiones nisi in gradu, & perfectio ne infinita. Debet enim esse commensæ, & adæquatæ ipsi essentiæ, ex qua nostro modo concipiendi quodammodo videntur manare. 2. quia per unicam simplicissimam formam omnino infinitam, & illimitatam Deo competunt istæ perfectiones: non enim sunt veræ proprietates ex essentia proma-

B 7 nantes;

nantes; sed sunt ipsamet essentia diuina per se subsistens, à nobis inadæquate concepta; ac proinde vna simplicissima deitatis forma.

Quomodo autem singulæ perfectiones in suo genere, dupli ratione sint infinitæ, nempe intensiùè, seu quasi intensiùè, & obiectiùè; & utroque modo Deus illa à se, & non ab aliquo alio habeat, alibi explicatum est.

P R E C A T I O

Ad Infinitatem Dei.

Ex lib. 1. de Perfect. cap. 7.

Domine Deus meus, Deus magne & terribilis, Deus immensæ maiestatis! Tu pelagus infinitū essentiæ, bonitatis & beatitudinis, omne esse, & omne bonum in te concludens, & ab æterno eminenter anticipans, & præhabens, tamquam fons totius entitatis.

entitatis. Tu fundamentum possibiliū omnium , esse supereffentiale omnium quę sunt, & quę non sunt: sine quo non solum nihil potest esse actu , sed nec potestate ; nec ullam habere rationem conceptibilem , vel intelligibilem. Tu omniū principium , omnium finis , omnium conditor & formator, omnium sustentaculum, omnium locus, omnium æuum, duratio, terminatio, ordinatio, connexio, concordia, consummatio. In te omne bonum Angelorum pariter & hominum, atq; totius naturæ, quæ est, & quæ non est. In te omnis gloria & dignitas, omnes diuitiæ & thesauri, omnes voluptates & consolationes, omnes deliciæ, omnia gaudia, omnes beatitudines. Tu Deus meus & omnia mea, Deus cordis mei, & pars mea, Deus in æternum.

Vilescant mihi omnia transitoria propter te, & chara sint mihi omnia tua;

tua ; & tu Deus meus plus quam omnia. Quid enim sunt cetera omnia ad excellentiam bonorum tuorum ? Fumus sunt , vmbra sunt & vanitas omnes diuitiae & deliciae, omnisque gloria huius mundi, quæ miserè oculos mortaliū fascinat, ne vera illa bona, quæ in te sunt , cognoscere & persequi valeant. Et sicut qui dormiunt , inani imagine diuitiarum, voluptatum & honorū delusi, nihil horum inueniunt cum excitantur ; sed cum dolore animi vident se miserè deceptos : ita accidit omnibus huius mundi amatoribus, vitæ istius per mortem corporis discussio somno, mente in lucem alterius sæculi expurgiscente.

Nihil igitur illorum amem aut estimem, sed te solum , & bona tua, quæ in te recondita, quæ tu ipse es, quibus fruentur æternum, qui hisce caducis contemptis , tibi inhæserint. Amem te supra omnia , & semper

semper seruiam tibi: quia infinitè
meliores omnibus, & dignus, ut
omnis amor, omnis benivolentia,
omnis benedictio, omnis gratula-
tio, omnis gloria, omnis seruitus ti-
bi ab omni creatura in omnē æter-
nitatem deferatur & impendatur.

MODVS LEGENDI

Hanc Orationem.

Nota. Quia hac precatio, & re-
lique, quas per interualla inse-
remus, sunt plena succo, & continent
medullam rerum, que toto libro de
qualibet perfectione ab Auctore tra-
Etatæ sunt, ideoque Recollectiones pre-
catoria ab eodem nuncupantur: expe-
dit attente perlegere, & usurpare mo-
dum orandi, qui fit per quandam vo-
cum & temporum cōmensurationem.
De hoc ita loquitur S. P. Ignatius in
libello suo Exercitorum spiritualium
hebdomade quarta. Hic orandi mo-
dus in

dus in eo consistit, vt inter singulas
respirandi vices singula orationis
verba transmittamus, expensa inte-
rim, vel significatione prolatæ vo-
cis, vel personæ, ad quam oratio
spectat, dignitate; vel mea ipsius
vilitate, vel utriusque postremò
differentia. Eodem procedendum
modo in verbis reliquis.

CONSIDERATIO V.

De Altitudine Dei.

DEUS dicitur *Excelsus &*
Altissimus. I. Ut caussa
omnis celsitudinis & sub-
limitatis, quæ est in rebus
creatis; siue ea sit ratione loci &
magnitudinis; quo modo cœli ex-
celsi dicuntur: siue ratione officij &
dignitatis; sicut principes, Reges,
Pontifices, excelsi sunt: siue ratio-
ne naturæ; sicut Angeli qui rebus
omnibus corporalibus longè sunt
excel-

excelsiores : siue ratione perfectio-
nis & status ; sicut beati & inpri-
mis humanitas Christi, deinde B.
Virgo Mater Christi. Omnis huius
celstitudinis ordinator, limitator,
distributor, ac largitor est Deus,
qui omnes partes vniuersi corporei
& incorporei pulcherrimo ordine
distribuit.

2. Quia ipse solus verè sublimis
& excelsus : nam omnis celstudo
quæ est in rebus creatis, ipsius cel-
stitudini comparata, non est celstu-
do, sed solum imago, vel umbra
celstitudinis ipsius. Omnes enim
Reges, & Principes, imò omnes
Angeli, & beati, sunt serui illius, &
mancipia naturâ suâ : quamuis ipse
sua benignitate, per communica-
tionem spiritus sui, eos in filios ad-
optarit, & nomine filiorum appel-
let.

3. Proprijssimè dicitur *Excelsus*.
& altissimus; quia ipse et secundum
essen-

essentiam suam, & secundum omnes suas perfectiones, est infinitè eleuatus supra omnem creaturā non solum actu existentem, sed etiam supra omnem possibilem, & mente conceptibilem ; quantumuis ea sublimis, potens, sapiens, magna, pulchra, sancta concipiatur. Vnde non solum dicitur *Altissimus*, quia excelsior, vel altior omnibus alijs, sed quia infinitè altior : adeò ut inter supremam creaturam existentem, & ipsum sint infiniti gradus specierum Angelicarum sursum tendendo. Idem dicendum de gradibus beatitudinis. Vnde omnis creatura quantumuis excelsa, est infinito, ut sic dicam, interuallo infra ipsum locata ; etsi in eodem spatio. Hinc fit ut inter creaturā, & ipsum Deū, sit infinitum quoddam interuum, non distantiae loci, sed naturæ seu gradus ; quod Mystici Theologis *solitudinem* vocant.

Consi-

CONSIDERATIO VI.

De Inuisibilitate Dei.

IMmortalitati coniungit Apostolus Inuisibilitatem, cum ait, *Regis seculorum immortali, & inuisibili, soli Deo honor & gloria.*

1. Ad Timoth. 1.

Dicitur *Inuisibilis*; 1. Quia nullis oculis corporis videri potest; nimirum pro ut est in se. Quia res omnino spiritualis, est extra obiectum visus corporalis.

2. Dicitur *Inuisibilis*, quia à nullo intellectu creato vi luminis naturalis, clare ut est in se ipso, videri potest; neque ullus intellectus est possibilis qui id viribus naturæ possit. Hoc modo inuisibilis est omni creaturæ, & soli sibi visibilis aconitus. Et sic videtur Apostolus Deum vocare *invisibilem*, loco iam allegato,

3. Dicitur

3. Dicitur *Inuisibilis*, quia et si à mente creata per lumen gloriæ aliquo modo clare videri possit, non tamen visione comprehensiua quanihil lateat videntem. Omnis enim visio Beatorum infinitè abest ab ipsius visione comprehensiua; & ipse infinitè omnem illorum visionem superat. Hoc modo quidam Patres dicunt Deum omni creaturæ inuisibilem, & ignotum; & sibi soli notum, ac visibilem.

C O N S I D E R A T I O VII.

De Ineffabilitate Dei.

Inneffabilis dicitur; 1. quia nullis verbis, nullis sermonibus exprimi potest prout in seipso est; etiamsi tot libri scribantur, quot etiam totus mundus capere non posset.

2. Quia non solum nullis verbis externis repræsentari potest, sed etiam

etiam quia nulla mens creata absque lumine gloriæ potest illum, ut est in se, concipere; ac proinde nec verbis internis illum sibi vel alijs repræsentare. Omnis enim conceptus mentis creatæ quo illa Deum absque lumine gloriæ concipit, infinitè abest à genuinâ eius repræsentatione. Vnde infinitè melius est vnum verbum, quo Beati Deum sibi in mentibus suis repræsentant, & exprimunt, quam omnis sapientia hominum, & Angelorum. Hoc modo non est ineffabilis beatis; sed nobis & Angelicæ naturæ extra beatitudinis statum.

3. *Ineffabilis* dicitur, quia adeo est sublimis, infinitus, & immensus, vt neq; à beatis per lumen gloriæ adæquate, seu comprehensiue vlo verbo mentis, exprimi, aut repræsentari possit; sed solum à se ipso: vt cap. 11. explicatū est. Et hoc modo est ipsiā Beatis ineffabilis.

Con-

CONSIDERATIO VIII,

De Immensitate Dei.

Imensus dicitur ratione magnitudinis & extensionis: quia ita in omnem partem , sursum deorsum; antrorsum retrorsum; dextrorsum sinistrorsum extenditur , & quasi diffunditur, ut nullis locorum spatijs, nullis terminis circumscribi queat : quæ res est valde stupenda. Cogita extra mundum spatiū mille leucarum in omnem partem extensem ; adhuc vltior est Deus. Cogita centum millium leucarum; vltior est Deus. Cogita mille millions leucarum: Deus vltior inuenitur. Cogita tot miliones leucarum, quot arenae in omnibus littoribus; quot guttae in omnibus aquis ; imò quot puluisculi necessarij ad implendum totum universum : adhuc Deus infinitis leucarum

carum millionibus vltior existit; idque perfectissime & completissime: nempe in tribus personis, & cum omnibus suis perfectionibus, opibus & donis, quæ in ipso eminenter continentur. Denique nullum spatium tam magnum abulla mente creata concipi potest, quin Deus infinitè sit maior; & infinitè extra & vltra illud, in omnem partem diffundatur; non per partes sicut aër, vel aliud corpus; sed per se totum, & per suas (vt ita loquar) totalitates, sicut spiritus; ita vt in puncto quolibet totius spatij sit totus, nō quasi fluens aut mobilis, sed firmiter prossus & immobiliter tanquam omnium fundamentum.

Tota magnitudo vniuersi respectu magnitudinis & extensionis Dei, est instar vnius paruæ gutte ad immensitatem oceani, vel vnius puluisculi ad vastitatē totius mundi; vt insinuatur Sap. 11, v. 23. vbi

C dicitur

dicitur *Tanquam momentum stateræ,*
sic est ante te orbis terrarum; & tan-
quam gutta roris antelucani quæ des-
cendit in terram. Imò ut verius di-
cam, nulla inter Dei & vniuersi
magnitudinem & extensionem est
proportio: cùm magnitudo exten-
sionis diuinæ, infinite excedat non
solum magnitudinem vniuersi, sed
etiam omnem magnitudinem ab
intellectu creato conceptibilem.

Neque his obstat quod magni-
tudo corporalis & spiritualis non vi-
deantur posse comparari; quia etsi
non possint comparari in natura,
possunt tamen in ratione extensio-
nis; ut passim Philosophi, & Theo-
logi tradunt de anima & corpore,
de Angelis & eorum locis ad equa-
tis. Ratione Immensitatis suæ passim
in scripturis Deus dicitur *magnus*
& *magnitudinis eius non esse finis.*
Conuenit tamen ei appellatio hæc
etiam secundum alia Attributa. Est
enim

enim magnus potentia, magnus sapientia, magnus sanctitate, maiestate, & ceteris perfectionibus. Vnde quando in scripturis absolute magnus dicitur, intelligendum est esse magnum, immensum, & infinitum, secundum omnes perfectiones quae ei conueniunt; ut Psal. 47. *Magnus Dominus & laudabilis nimis, in ciuitate Dei nostri, in monte sancto eius.* magnus potentia, sapientia, sanctitate, iustitia, misericordia, &c. & Psal. 94. *Quoniam Deus magnus Dominus & Rex magnus super omnes Deos.* Simili modo esse infinitum, immensum, aeternum, immutabilem, immortalem, incomprehensibilem, conueniunt illi non solum ratione essentiae, sed etiam secundum omnia attributa (quod valde considerandum est) & secundum proprietates personales.

C ii PRE

PRECATIO
Ad Immensitatem Dei.

Ex lib. 2. de Perfect. c. 4.

MAgnes es, Domine, &
laudabilis valde, & ma-
gnitudinis tuæ non est
finis, excelsior celo, latior
mari, profundior abyssis, implens
omnia, circumdans omnia, & tam-
quam sphæram modicā totum hoc
universum palmo circumplectens.
Tu sphæra incomprehensibilis, cu-
ius centrum ubique, ambitus & cir-
cumferentia nusquam, ut quidam
Philosophus recte dixit, si sano se-
su intellexit.

Omnia locorum spatia occupas
intra & extra mundum, fundamen-
tis, sedes & spatum omnis spatijs,
extendens & substituens primò,
omnium spatiorum & interuallorū
tam possibilium quam realium im-
mensita-

mensitatem , tamquam prima om-
nium basis, cui omnia innixa. Ne-
que enim cælum dumtaxat exten-
dis , & huius mundi capacissimam
vastitatē: sed miro quodam modo
etiam hoc ipsum spatium in quo
mundū ipsum cōdidisti, expandis,
non alio sanè interuallo quàm ma-
gnitudinis tuæ. Hæc est prima &
fundamentalis capacitas, spatirositas,
sēu laxitas , in qua omne aliud spa-
tium constare debet, & cuius ratio-
ne immensum spatiū creatę menti
est imaginabile : sicut æternitas tua
est prima & originalis duratio, om-
nis durationis conceptibilis funda-
mentum. Neque solūm in immen-
sum diffusus, interuallum subtendis
& extendis immensum ; sed etiam
in omnibus & singulis huius uni-
uersi rebus & locis , in omnibus
punctis designabilibus totus es col-
lectus, totus completus, totus præ-
sens, totus interior , cum yniuersa

C iij poten-

&
a-
est
or
ens
m-
oc
ns.
u-
ir-
am
sé-

pas
en
tij,
ò,
rū
n-
ta-

potentia, sapientia, bonitate, certe-
risque perfectionibus tuis. & cum
omnibus donis & opibus tuis, qui-
bus creaturam tuam beare & or-
nare potes. Lates intra singula to-
tus assiduè omnia creans, formans,
conseruans & tenens intrinsecus in
luce ipsius esse , ne in suas tene-
bras & in nihilum relabantur ; &
ad te conuertens per instinctum
boni.

Conuerte , obsecro , cor meum
ad te introrsum in fundum animæ
meæ , vbi silente creaturarum stre-
pitu , & importunarum cogitatio-
num cessante tumultu , tecum cō-
morer , te semper præsentem cer-
nam , & amem . & venerer , & vo-
cem tuam audiam , tibi miserias
exilij mei exponā , & solatiū apud
te inueniam. Numquam præsentie
tuæ me capiat obliuio , lux mea,
dulcedo animæ meæ: numquam
obliuiscar tui, sed semper quocum-
que

que me conuertero, mentis meæ
oculis obuerferis. Totus enim ubi-
que præsens es, & radios præsentia-
tuæ diffundis per singula. Sicut
enim inuisibilis anima in homini-
bus se foris aperit per motus & ope-
rations, quæ exteriùs parent in
corpore, sic ut ipsius præsentiam
clarè cognoscamus: ita tu, qui om-
niū es vita superuitalis, & omnium
esse supereffentiale, te satis mani-
festè prodis per ipsam creaturarum
speciem, in qua elucet admirabilis
sapientia & potētia tua. Quid enim
aliud est omnis creatura, quam im-
pressio quædam & imitatio æter-
norum conceptuum mentis tuæ?
Tu enim sigillum primænum &
vniuersale, creatura verò veluti
ἀποτρόπαιον seu forma ex im-
pressione sigilli resultans; non in
solida aliqua materia, quæ detra-
&to sigillo valeat speciem retinere,
sed quasi in fluxa & euanida, in

C iiiij nihilo

nihilo. Vnde ne ad momentum quidem constare potest, si sigillum absit, sed assidua præsentia & impressione est opus. Agnoscam igitur præsentiam tuam in omnibus, qui in singulis delitescens, esse & speciem omnibus assidue suppeditas.

Da mihi præterea, ut comprehendam cum omnibus Sanctis, quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum Diuinitatis tuæ; ut à me totus cogitatione & affectu deficiens, in illud pelagus immergar, ibiq; perdam meipsum & creatam omnia, nihil aliud attendens, nihil aliud sentiens, amans, desiderans aut requirens amplius; sed in te solo acquiescens, & omne bonū in te possidens & perfruens. Sicut enim essentia tua infinita est & immensa, ita omne bonū, quod in te est, infinitum pariter & immensum est. Quis adeò auarus est,

vt infi-

vt infinitum & immensum bonum
ei non satis sit? Nihil ergo extra te
quæram aut desiderem, sed tu mihi
sis instar omnium, & supra omnia,
Deus cordis mei, & pars mea Deus
in æternum.

CONSIDERATIO IX.

De Simplicitate, & Puritate
Dei.

SImplex dicitur; 1. quia est
expers omnis compositionis,
tam accidentariæ, quam es-
sentialis: non enim est con-
cretus ex corpore & anima, ex ma-
teria & forma, sicut animalia &
plantæ: neque ex partibus integran-
tibus; sicut omnia corporalia, siue
substantiæ sint, siue accidentias:
neque in eo est cōpositio subiecti,
& formæ accidentalis; sicut in om-
nibus substantijs creatis, etiam An-
gelis qui tamen inter omnes res

C S creatæ

creatas sunt simplicissimi : neque
compositio modi & modificati; si-
cut in omnibus rebus creatis tam
accidentibus quā substantijs. Cūm
enim omnes sint limitatē & imper-
fectæ , egent varijs modis quibus
intrinsecè limitentur , vel alijs v-
niantur , vt sic perficiantur ; vel
statum debitū consequantur. Om-
nia enim corpora & accidentia
corporalia , quæ sunt in mundo,
habent modum quendam exten-
sionis , densitatis , raritatis , limita-
tionis secundūm quantitatem , fi-
guram , & sitūm in loco. Omnes
substantiæ spiritales , & eorum for-
mæ accidentales , sunt definitæ &
conclusæ certo spatio , vltra quod
non possunt se extendere ; intra
quod infinitis modis possunt se
contrahere. Omnes formæ tam sub-
stantiales , quam accidentariæ ha-
bent modum quendam inhæsionis ,
informationis , & vniōnis cum suo
subiecto;

& Considerationes.

subiecto; & omnia subiecta habent
vnionem cum suis formis & acci-
dentibus. Omnes partes rei conti-
nuæ habent modum quendum v-
nionis inter se. Similiter omnes
gradus formarum quæ possunt in-
tendi & remitti, habent quandam
inter se vñionem per intimam quâ-
dam & mutuam penetrationem &
cohæsionem. Secundùm hosce
modos, in rebus creatis quotidie
sunt innumerabiles mutationes,
quibus semper aliter, & aliter se
habent: quarum omnium Deus
prorsus est incapax, cum omnino sit
illimitatus, & per essentiam suam
vnde quaque perfectus, & supra
omnia creata infinitè eleuatus, ita
ut à nulla re creata affici vel tangi
queat.

2. *Simplex* dicitur, non solùm
quia est expers omnis compositio-
nis, sed etiam quia est infinitè pu-
rus, subtilis, ac spiritualis; & supra

C 6   omnia

omnia corporalia & spiritualia suā
puritate infinitē eleuatus. Quò
enim res aliqua est purior, & subti-
lior, eō est simplicior. Vnde et si
elementa sint expertia omnis com-
positionis essentialis, vt multi te-
nent, & hac ratione sint æquè sim-
plicia: tamen si puritatem spece-
mus, aliud alio est simplicius. Aqua
enim est simplicior terrā; & aëri,
aquā; & cœli puriores ac simpli-
ciores elementis. Quare cum essen-
tia diuina sit infinitæ puritatis ac
sublimitatis (vt pote purus actus
infinitē eleuatus non solum supra
omnia corpora, sed etiam supra
omnes spiritus creatos & creabiles)
meritò infinitē simplex censenda
est; ita vt omnes spiritus Angelici,
ipsius comparatione, non videantur
esse spiritus, sed naturæ crassæ, im-
puræ & concretæ instar eorporum.
Ratione huius & subtilitatis &
simplicitatis fit 1. Ut ipse omnia
penetrare,

penetrare, & peruidere possit; & omnibus rebus intimè præsens existere; omniaque intus in abscondito creare, formare, conseruare, perficere, tenere, & omnibus occultissimè cooperari. Vide libri Sapientiæ cap. 7. v. 22. & 23.

2. Ratione huius simplicitatis, fit ut Deus sit infinitè perfectior & excellentior, quam si haberet omnes perfectiones per diuersas formas inter se compositas & vnitas. Quia infinitè perfectius, & excellentius, & sublimius est, habere omnes perfectiones per vnam simplicissimam formam, quam per formas diuersas: formæ enim diuersæ, sunt limitatæ secundum certam speciem vnde nō possūt cōstituere Deitatē, vel esse ipsa Deitas. Illa vero forma, quę in summa simplicitate omnem perfectionem continet, necessariò est illimitata & infinita, & ens à se: vnde est ipsa Deitas.

C 7 CON-

C O N S I D E R A T I O X.

De Immutabilitate Dei.

IMmutabilis dicitur; 1. vt cauſa omnis firmitatis, & immutabilitatis in rebus creatis. Ipſe enim mundum, totumque uniuersū in ſuo eſſe, in ſuo loco, in ſtatu gloriæ quā peracto judicio uniuersali, virtute diuina accipiet, immutabiliter in æternum conſeruat: ſimiliter Angelos & homines, quod ad naturam iſorum, &c. ſtatum gloriæ vel damnationis attinet.

2. Quia nulla quantūuis minima potest ei fieri acceſſio vel deceſſio: non ſubſtantiae, non potentiæ, non magnitudinis, nō perfectionis, non intellecutionis, non volitionis, non loci, non ſitus, non modi alicuius, qualifcumque demum is fit. Pe-reant omnes homines, omnes An-geli,

geli, totus mundus, omnia redeant
in nihilum; ipse nihil in se amittet,
ipse æquè plenus gaudio, plenus
beatitudine, & omnibus bonis af-
fluens erit. Omnia enim illa retinet
in luce sapientiæ, & in omnipoten-
tia virtutis suæ, in qua illi semper
omnia sunt præsentia, eaque im-
mutabiliter possidet, ita ut nullo
modo possint ipsi excidere; & ad
minimum nutum ipsius omnia rur-
sum in suis naturis existent, ipsi-
que seruient. Vnde rerum om-
nium interitus nihil ei damni ad-
ferre potest: quod insinuatur,
Psal. 91. cùm dicitur: Cùm exorti
fuerint peccatores sicut fœnum, & ap-
paruerint omnes qui operantur iniqui-
tatem, vt intereant in seculum seculi.
Tu autem altissimus in aeternum
Domine. Quasi dicat: Tu ex
interitu illorum, nihil de tua celsi-
tudine & gloria amittes.

Ratio

Ratio immutabilitatis ipsius est, quia quidquid in se habet vel habere potest, habet actu per suam essentiam. Vnde non potest ei noui aliquid accedere vel decedere, nisi essentia aliquo modo varietur, quæ prorsus est immutabilis: ut pote infinitè supra omne mutabile eleuata.

P R E C A T I O

Ad Immutabilitatem Dei.

Ex lib. 3. de Perfect. cap. 4.

Tibi Regi saeculorum immortali & inuisibili, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, soli Deo & Domino meo honor & gloria ab omni creatura in terra & in cælo, & supra omnem creaturam in altissima & inacceſſibili luce sapientiæ & Diuinitatis tuæ. Tu omnis immortalitatis & stabilitatis auctor, tu glutēs & nexus omnium,

Per

Per te Angelicæ naturæ & animæ rationales immortales & inex-
terminabiles constant. Per te cæ-
lorum firmitas , qui solidi *velut*
axe fusi sunt. Per te *terra in æternum*
stat, suis librata ponderibus in me-
dio vniuersi , tamquam centrum
immobile. Per te elementorum &
materiæ indissolubilis natura. tam
potenti manu his omnibus speciem
impressisti, vt nulla arte eradi; tam
validè contines intrinsecus , & co-
hærere facis , vt nulla vi possint
dissipari.

Neque tantum immortalitatis
& stabilitatis es auctor ; sed etiam
omnis motionis tam spiritualis quam
corporalis prima & suprema origo.
Nihil enim fit visibiliter in hac to-
tius creaturæ veluti amplissima
Repub. quod non ab inuisibili aula
summi Imperatoris, secundum in-
effabilem distributionem donorū
& gratiarum, præmiorum & pœ-
narum.

narum , bonorum & malorum , & ceterarum huius vitæ vicissitudinū, vel iubeatur vel permittatur.

Apud te rerum omnium mutabilium immutabiles sunt rationes, & omnium temporalium æternæ stant origines. Semel ante sæcula omnia statuisti de omnibus, semel dixisti , & ex vi huius statuti promuntur & dispensantur sæcula, & quæ per sæculorum decursum suis momentis & locis in lucem veniunt. Ordo temporum apud te sine tempore est ; nec aliqua tibi sunt noua, qui iam ab æterno fecisti omnia quæ futura sunt. *Fecisti* , inquam, in prædestinatione tua, in decreto tuo iubente vel permittente , & in præscientia tua infallibili omnia intuente ut præsentia.

Apud te est omnis boni plenitudo , præexistens & anticipata ante omnia sæcula , cui nulla accessio, nulla fieri potest detractio. Simul habes

habes ab initio quidquid per infinitum saeculorum decursum accedere potest; nec quidquam potes amittere, quia per essentiam tuam habes & es omnia. Non eges obsequijs nostris, neque ex salute nostra tibi aliquid commodi, vel ex damnatione aliquid incommodi prouenire potest. Et quamvis totus periret mundus, tu tamen nihil amitteres, neque beatitudo vel gloria tua idcirco minora forent, aut aliquid detrimenti caperent.

Amas tamen nos aeterno & infinito amore, & nihil non agis ut saluis simus, & beatitudinis tuę participes; & cum à te recesserimus, non deseris nos, sed multis modis reuocas, sicut benignus parens filios fugitiuos, veniam promittens, ne in aeternum exitium ruamus.

O immensam spiritus tui dulcedinem, qui tanta nobiscum vteris benignitate, non solum nihil tale

pro-

, &
inū,

uta-
nes,
ernæ
cula
mel
oro-
a, &
suis
iūt.
em-
ua,
nia
um,
reto
c in
in-
tu-
nte
sio,
aul
bes

promeritis, sed ingrat is, sed rebelli-
bus, sed affidue te offendentibus,
& malum pro infinitis beneficijs
tuis rependentibus!

Illumina tenebras nostras, lux
primæua; absterge ab oculis men-
tis nostræ nugacem nugarum huius
mundi fascinationem, sensum sim-
plicem peruertentem: ut quantum
inter eaduca & immortalia, inter
fluxa & permanentia, inter bona
huius sæculi & futuri intersit, clarè
perspiciamus; ut illis contemptis
hec persequamur, hec assequamur,
his inhæreamus. Aufer à nobis men-
tis inconstantiam, ne in bono pro-
posito fluctuemus, néve vñquam
deseramus quod semel à nobis be-
nè occœptum. Nihil enim magis
noxium ad profectum, quam insta-
bilitas animi nusquam consistentis,
& leui momento huc illuc instar
arundinis impulsi.

Tange apicem animæ nostræ ra-
dio

dio lucis tuæ, & mentem nostram
trahe sursum ad te supra omnium
mutabilium sphæras, supra solis
annique vias, supra omnia bona
creata, & vinculo charitatis insolu-
bili adstringe tibi; vt neque mors,
neque vita; neque paupertas, ne-
que diuitiæ; neque gloria, vel igno-
minia; neque voluptas, vel afflictio;
neque sublimitas, vel profundum;
neque ipse inferorum portæ & vni-
uersa diabolitormenta valeant eam
cōuellere, aut à te separare. Amen,

CONSIDERATIO XI.

De Immortalitate Dei.

Immortalis dicitur; i. quia cūm
sit simplex substātia per se sub-
sistens, non potest ullo modo
mori per dissolutionem; sicut
homo moritur, quando anima
soluitur à corpore. Verūm hæc im-
mortalitas est Deo communis cum
omnibus

omnibus naturis simplicibus per se
subsistentibus: quæ quia simplices
sunt, non possunt dissolui in par-
tes essentiæ; & quia per se subsistunt,
non pendent ab aliquo subiecto,
ad cuius interitum vel alteratio-
nem, debeant perire; sicut omnes
animæ seu vitæ tam animalium
quam plantarum, corpore destru-
cto debent perire; quia separatae à
subiectis, nullam possunt habere
functionem, ac proinde illis non
est debita conseruatio.

2. Dicitur propriè *immortalis*,
quia naturâ suâ talis est, ut nullo
modo possit desinere esse, aut amit-
tere vitam suam. Cetera verò om-
nia naturâ suâ talia sunt, ut omnem
vitam suam, & naturam, & totum
esse suum possint amittere: vnde
Apostolus 1. ad Timoth. 6. *qui*
solanus habet immortalitatem. Ratio
est; quia cum Deus sit ens pri-
mum, summum, & fundamen-
tum

& Considerationes.

71

tum omnium ; non potest ullo modo esse dependens ab aliquo alio : ac proinde non potest desinere esse , aut amittere vitam per subtractionem influxus , seu dependentiae ab aliqua causa. Itaque naturâ suâ est omni modo immortalis. Cætera verò omnia (etiam Angeli & beati quorum natura & vita videtur maximè immortalis) cum naturâ suâ dependant ab assiduo Dei influxu , quo ipsa cum tota sua vita naturali & beata creantur , formantur , & conseruantur ; etiam naturâ suâ talis sunt conditionis , vt possint amittere vitam utramque , & desinere esse , Deo , qui illa liberè conseruat , influxum suum subtrahente. Vnde Angeli , et si à Philosophis , & Theologis Scholasticis absolutè dicantur naturâ suâ immortales ; eo quod nihil in se habeat quod possit illis mortem adferre ,

& quia

& quia nulla res, creata potest illos perimere, cū sint naturæ simplices per se subsistentes : tamen à S. Patribus dicuntur naturâ suâ *Esse mortales*, & solâ Dei benignitate, ac gratiâ immortales. Vbi *gratiam* vocant liberum & gratuitum Dei influxum, quo naturam eorum conservat: qui tamen, quia naturæ eorum est debitus, non est supernaturalis, sed naturalis. Dicitur autem *gratuitus*, quia non est ex meritis ipsorum; sicut & creatio gratuita est. Itaque sunt naturâ suâ immortales respectu potentiaz creaturerum; & sunt naturâ suâ mortales comparatione ad potentiam diuinam.

3. Dicitur *Immortalis*, quia profsus immutabilis; ita ut non solùm non possit amittere vitam, sed nec quidquam aliud eorum quæ ipsi insunt: non enim potest ei quidquam detrahi vel de maiestate & magnitudine, vel de gloria & gau dio,

dio, vel de luce & sapientia, vel de pace & tranquillitate animi, vel de affluentia bonorum omnium. Nihil etiam in consilijs & decretis eius immutari intrinsecus in mente ipsius potest. Quod si vel minima immutatio in ipsum cadere posset, iam non esset immortalis, quoad omnia; nam in omni mutatione quae aliquid amittitur, veluti mors quedam, secundum id quod amittitur, interuenit.

CONSIDERATIO XII.

De Eternitate Dei.

Aternus dicitur; i. quia infinito interuallo, ante omne tempus imaginable fuit, & infinito interuallo seu infinitis saeculis post omne tempus imaginable erit. Concipe retrò, ante mundum conditum tot myriades saeculorum

D (saecu-

llos
ices
Pa-
nor-
, ac
iam
Dei
cō-
eo-
atu-
tem
eritis
a est.
tales
; &
ara-

ror-
lùm
. nec
ipsi
uid-
e &
gau-
dio,

(sæculum vnum voco durationem
100. annorum) quot sunt arenæ in
omnibus littoribus, quot guttæ in
omnibus aquis, quot folia in omni-
bus arboribus, quot gramina in
omnibus pratis, quot semina in om-
nibus agris, quot pili in omnibus
animalibus: & huic incomprehen-
sibili numero adde tot millions
sæculorum, quot puluisculi sunt
necessarij ad implendum totum
vniuersum corporeum (de quo fu-
sius noster Clavius in sphæram)
ad huc Deus totum illud temporis
incomprehensibile spatum, quod
nobis videri possit instar cuiusdā
æternitatis, infinitis seculis, & secu-
lorum infinitis millionibns ante-
cessit. His adde longè maiora. Mul-
tiplicetur totus iste numerus sæcu-
lorum intellectu Angelico, ratione
quadrata vel cubica semper ascen-
dendo, quantum per mille annos
iste actus repeti potest: adhuc in-
finito

finitio interuallo & infinitis sacer
lis Deus prior, & antiquior depre-
henditur. Idem dicendum etiam-
si tot fiant cubicæ multiplicatio-
nes ordine recto ascendendo, quot
arenæ sunt necessariæ ad implem-
dum totum vniuersum. Nullus
numerus annorum , vel sæculo-
rum tam ingens à mente creata
retrorsum concipi potest , quin
tandem desinat in certum termi-
num , & ante illum terminum
superfint infinita secula , quibus
Deus illum terminum antecesse-
rit. Ob hanc causam vocatur *an-*
tiquus dierum, Danielis 7. *primus &*
nouissimus. *Apocal. I.*

Simili modo concipienda *eter-*
nitas in futurum. Concipe in fu-
turum tot millions sæculorum quot
modò assignauimus ; exactis
omnibus illis , adhuc restabunt
alij millions sæculorum , & qui-
dem infiniti; quibus Deus cum om-

D ij   nibus,

nibus, sanctis suis regnabit, & damnati apud inferos torquebuntur. Nec potest ab illa mente creata tanta multitudo sæculorum concipi, quin illâ exactâ, & post illam, adhuc alia multitudo sæculorum infinita non sit subsecutura.

Vbi aduertendum est, integrum æternitatem, quatenus dicit quan-
dam durationis extensionem, no-
stro modo concipiendi quasi
duabus constare partibus (etsi in
se ipsa sit tota simul, & partibus
carent) quarum altera concipitur
ut existens completem ante omnia
sæcula imaginabilia quasi sem-
per exacta : hæc soli Deo conue-
nit ; nec puto ullam creaturam
illius capacem, ut alibi ex Patri-
bus probauimus. Altera conci-
pitur ut existens post omnia sæ-
cula imaginabilia, quasi semper
futura : ita ut nihil unquam de ea
decerpatur, quo possit imminui.

Hæc

Hæc cōmunicari potest rebus crea-
tis. Sic enim & mundus renouatus,
& beatitudo sanctorū, & tormenta
peccatorum æterna erunt.

2. Deus dicitur *eternus*, non
solum quia ante omne tempus
conceptibile, infinitis sæculis
extitit, & post omne tempus con-
ceptibile infinitis sæculis extabit;
sed etiam quia omnia bona sua,
omnem potentiam, sapientiam,
beatitudinem, omnia gaudia &
oblectamenta, quæ per infinitum
tempus acquirere posset, simul
perfectissimè in unum collecta
habet; & immutabiliter ex omni
æternitate in omnem æternita-
tem, absq; omni initio & fine pos-
sedit, ita ut nulla ei possit fieri ac-
cessio, nulla decessio. Nemo in hac
vita potest omnes oblectationes,
& gaudia, quibus toto vitæ decursu
fruitur, simul habere collecta, vt si-
mul omnia illa sentiat & percipiat,

D iiij

illis

illisque simul fruatur: imò non posset simul illa perferre; sed moreretur gaudij magnitudine corde se nimiū dilatante; vt constat multis exemplis eorum, qui gaudio ex vna aliqua re inseparata concepto, repente exspirarūt. At Deus omnia gaudia, & delectationem, quam infinitō tempore de infinitis bonis percipere posset, simul & collectim per totam æternitatem possidet.

Vnde triplici modo gaudium Dei est infinitum. 1. quia est de bono infinito (nempe de essentia suæ excellentia) idque tanta cum perfectione, vt ei omnino exæetur; & ulterius est de bonis infinitis, quæ in essentia diuina eminenter continentur. 2. quia simul & confertè habet omne gaudiū quod per infinitum tempus successiū percipi potuit. 3. quia hoc totum simul possidet non finito aliquo tempore, sed per totam æternitatē sicut

sicut si daretur lux corporalis intensuè & extensiù infinita, & tota perfectio extensiua contraheretur in punctum, & illa lux sic contrata, esset in immensum diffusa, vbi que tota perfectè existens.

Pari modo Deus omnes suas cogitationes, omnia consilia, omnia decreta, simul ab æterno immutabiliter concepit & retinet; ita ut nihil noui ei possit occurrere, nihil noui possit cogitare; nihil etiam velle aut decernere, quod ab æterno non cogitarit, voluerit, statuerit, decreuerit; nihil permettere fieri in tempore, nisi quod ab æterno statuerit permettere; nihil facere in tempore, nisi quod decreuerit in æternitate: semper enim æternum decretum circa omnia & singula debuit præcessisse, sine quo in tempore nihil fieri potest. Non quod Deus absolutè non possit facere alia, quam quæ fecit aut factu-

D. iij. rus est;

rus est; absit, potest enim alia, & alia
sine fine, et si re ipsa nō decreuerit
facere. Fieri tamen non potest, ut
re ipsa aliquid faciat, nisi decretum
faciendi ab æterno præcesserit. Ita-
que potest omnia absolutè, consi-
deratâ ipsius Potentiâ & Sapientiâ,
& summâ libertate ab æterno quid-
libet decernendi: nō potest omnia,
ex suppositione; nempe supposito
quod decretum non præcesserit.
Postulat ipsius eminentissima æter-
nitas, & immutabilis celsitudo, ut
omnia quæ fiunt in tempore, & quæ
non fiunt, in sua luce infinitâ tam
perfectè considerauerit, expende-
rit, ponderauerit, atque si infinito
tempore de singulis deliberasset, &
consultasset. Vnde facile illi fuit
de omnibus & singulis statuere se-
mel & simul, quæ infinito post tem-
pore facienda, vel permittenda
erant. Imò id erat necessarium, ne
voluntas eius circa aliqua obiecta
maneret

manceret quasi suspensa; quod est
imperfectionis.

Quare nulla est in Deo actuum
intellectus, aut voluntatis successio.
Quod semel cogitat aut videt, sem-
per cogitat & videt. Quem semel
amat, semper amat; sed pro eo tem-
pore quo erat amabilis, nempe pro
tempore status gratiae: quem semel
odit, semper odit, non absolutè sed
pro eo tempore quo odio dignus;
pro alio verò tempore, quo amore
dignus est, illum amat. Hi actus qui
nistro modo concipiendi in Deo
existunt ab æterno, nō cessant pro-
priè nec extinguntur, neq; de novo
emergunt, vel eliciuntur; sed ma-
nent invariabiles respectu sui obie-
cti pro certo tempore & in certo
statu cōsiderati; nec tribuunt abso-
lutam denominationē nisi eo tem-
pore quo obiecta in certo statu ex-
istunt, & pro illo tempore quo in eo
statu existent, vel extiterunt.

D 5 3. Dic.

3. Dicitur *æternus* tanquam supra
æternitatem, & ut causa *æternitatis*
in *creaturis*. Ipse enim suo poten-
tissimo, assiduo, & immutabili in-
fluxu, quo omnia creat & conser-
uat, est causa cur *mundus*, *Angeli*,
& *homines* in *æternum* sint per-
mansuri & duraturi, vñâ cum statu
gloriæ, vel *damnationis*. Denique
res omnes suam durationem, *æta-*
tis mensuram, *spatia effendi* & vi-
uendi, *tempus nascendi* & morien-
di pro sua quælibet conditione ac
natura, ab ipso acceperunt.

P R E C A T I O

Ad Æternitatem Dei.

Ex lib. 4. de Perfect. c. 5.

Prinusquam montes fierent, aut
formaretur terra & orbis, à
sæculo usque in sæculum tue
Deus. Tu enim principium
& artifex omnium; vnde & ante
omnia

omnia. Non naturæ aliqua necesse
fitate impulsus hanc rerum vniuer-
sitatem , hoc magnum palatum
cum incolis & opibus suis effudisti
(sicut sol lumen effundit) vt opus
tuum tibi coæternum esse possit:
sed liberrima voluntate , vt sum-
mus artifex , finxisti & ædificasti.
Antiquior ergo es opere isto, quod
nondum sex annorum millibus
constitit. Sed quot, obsecro, sæcu-
lis antiquior? neque illud omnino
absurdè quæritur, quasi ante hunc
mundum sæcula nulla fuerint, in
quibus tu existeres, & bonis tuis
fruereris.

Etsi enim ante cæli & terræ cō-
ditionem, solis & lunæ conuersio-
nes, quæ nostros dies, menses &c.
annos metiuntur, ex quibus quan-
tæ sint rerum nostrarum minutæ
durationes cognoscimus, non fue-
rint; dubium tamen non est (nisi
de vocibus contendere velimus).

D 6 quin

quin durationes & spatia aliqua
fuerint quasi dierum, mensium, an-
norum, & sæculorum, sub quibus
isti motus extendi & transigi po-
tuissent, si tunc extitissent: sicut
nec modò, absoluto mundi huius
curriculo, cessantibus cælorum mo-
tibus, durationes omnes & spatia
temporum abolebuntur. Capiamus
ergo retrò ante conditum orbem,
centum millia sæculorum; iam tunc
eras Deus. Capiamus totidem sæ-
culorum millions; iam ibi eras,
æquè magnus, æquè potens, æquè
sapiens, æquè beatus. Denique
sine fine maiorem & maiorem sæ-
culorum numerum retrorsum
mens concipiat; & inueniet te cum
omnibus bonis & gaudijs tuis in-
finitis sæculis adhuc priorem & an-
tiquiorem.

Tu enim es hypostasis, & princi-
pium, & mensura omnium sæcu-
lorū; tua æternitate prior omnibus
sæculis

sæculis & superior, sub quo omnia
voluntur sæcula. Sicut enim tua
immensitate extendis, ambis, &
contines omnia spatia locorum: ita
tua æternitate anticipas, proten-
dis, & ambis omnes durationes &
moras temporum, tamquam om-
nium radix & origo. Sub te om-
nia inchoantur principia, omnes
accedunt profectus, omnis trans-
igitur vita, omnes procurrunt mo-
tiones, omnis perstat existentia,
omnes proueniunt termini, omnes
clauduntur fines.

O æternitas, omnis boni prime-
ra & interminabilis complexio;
omnis vitæ inscensibilis tota simul
& perfecta possessio; omnis beati-
tatis sine principio & fine superple-
nissima fruitio! Tibi nihil præteri-
tum, nihil futurum; tibi nulla ac-
cessio, nulla decessio fieri potest.
Nam altitudine tui *nunc*, quod infi-
nitum tempus ambit, omnia simul

D 7   colligis;

colligis; in illo omnia tenens præsentia, ut nec fugere possint in præteritum, nec de nouo in futurum aduenire. Omnia enim præsentia, præterita & futura præcipis & anticipas; & tibi iam præsentia erant priusquam futurorum notionem haberent. Etsi enim quæcumque aliquando futura sunt, ab æterno futura fuerint; nisi tamen ea sciuis- ses, & vel facere vel permettere voluisses, ab æterno non futura fuissent.

In tuo *nunc* omnia semel consti-
tuta & decreta; omne consilium
de omnibus captum & conclusum.
Nihil de nouo restat deliberan-
dum, nihil non plenissimè expen-
sum: omnia definita & decisa,
quæ vel sient vñquam, vel non
sient. Ibi quoque & nos numerati
& appensi sumus, & librata sunt
omnia opera nostra. Ibi nobis pœ-
na vel gloria æterna præparata: ibi
vel

vel regnamus cum Sanctis omnibus in gloria , vel incendijs inferorum cum impijs & dæmonibus ardemus. Æternitas præscientiæ &c. decretorum tuorum anticipat omnia: & quidquid vñquam in tempore futurum est, ibi iam factū est.

O æternitas! abyssus gaudij Sanctis , abyssus misericiarum & dolorum impijs ! Sicut enim oīne bonum facis infinitè melius & optimius , ita omne malum efficis infinitè peius & molestius . Quæ mens magnitudinem tuam capere, quod robur animi pondus tuum sustinere queat? Tu omnem superbiam retundis , omnem duritiem frangis, omnem animositatem reprimis , omnes peccatores perturbas, oīnes pios in afflictione recreas, & ineffabili gaudio perfundis. *Momentaneum enim & leue tribulationis huius, supra modum in sublimitate æternum gloriae pondus operatur in*

tur in nobis. Pro momentaneo mali
rependetur æternum bonum ; pro
deuī tribulatione, pondus gloriæ im-
mensum ; pro afflictione terrena,
gloria in sublimitate. Væ miseriis
peccatoribus, qui momentaneum
& leue huius vitæ solatium, æter-
no illi gloriæ ponderi anteponunt:
qui æternum malum subire suppli-
cium, quān momentaneo huius
vitæ carere commodo : qui terrena
ista præferunt cælestibus, infima
sublimissimis, momentanea sem-
piternis.

O æternitas ! tu semper menti
meæ obuerseris, tu intimis mihi
sensibus inhæreas, tu omni um-
mearum actionum & totius vitæ
sis regula. Omnia temporalia, siue
bona siue mala, præ-te contem-
nam & nihili ducam. Tu mihi in
omni afflictione sis solatium, &
in omni tentatione præsidium, &
in omni prosperitate monitorium.

Tibi

Tibi verò προαιωνίῳ & αἰώνοιῳ principio, quod omni principio antiquius, tibi æuorum parenti, sæculorum Regi, temporum dispensatori, æstatum prouectori, omnis permansionis & durationis basi, & beatæ æternitatis largitiori, omnis honor & gloria in omnem æternitatem. Amen.

CONSIDERATIO XIII.

De Deo, quatenus est Primus
Rerum omnium Principium.

Deu s dicitur Primū Principium respectu omnium, & singularum creaturū. Omnis enim res creata, quantumuis à multis causis dependat (sicut patet in plantis & animalibus, & rebus arte factis), vltimò tamen reducitur in illum, tanquam in primam omnium causarum causam.

Dicitur

Dicitur autem **Primum principium.** 1. *Quia antiquissimum.* Nihil enim ante ipsum , aut cum ipso ab æterno fuit , quod sit causa rerum ; sed quæcumq; sunt alię rerum cauſæ seu principia, sunt infinito tempore posteriora.

2. *Quia primum dignitate, utpote supremum ; cùm nihil supra ipsum esse possit , à quo ipse potuerit accipere ut esset rerum causa ; nemo illi vim faciendi contulit ; nemo modum faciendi ostendit , aut ideam exhibuit ; nemo suasit ut faceret ; nemo finem proposuit ; nemo iuuit , aut cooperatus est : sed hęc omnia à seipso habuit , & per se præsttit. Ipse ex se habet infinitam potentiam , quiduis extra se , & infra se fabricandi ; ipse à se omnem artem & sapientiam , & ideam omnis operis conceptibilis ; ipse à se omne consilium & inclinationē ad opus condendū habet ; ipse met est*

finis

finis totius operis : ipse solus per se
nemine cooperante , aut materiam
subministrante, sine ullis instrumē-
tis omnia fecit.

3. Dicitur *Primum Principium*,
quia omnium principiorum ipse est
principium , & omnium causarum
causa ; idque triplici modo : nimi-
rum vt *efficiens*, vt *finis*, vt *exemplar*;
cūm enim sint quinque causarum
genera , materia , forma , efficiens,
exemplar , finis, ipse triplici modo
iam dicto omnium causarū est cau-
sa & principium.

Rerum enim corporalium *materiæ*
suam speciem & indolem, suam
proportionem , ordinem & aptitu-
dinem ad *formam* recipiendam, &
ad aliquid tertium simul cum illa
constituendum, ab ipso habet.

Omnis quoque *forma* rei corpo-
ræ suam speciem , & ordinem es-
sentialem ad materiam certo modo
dispositā, vt ei substantialiter vnia-
tur, ab

tur, ab ipsius sapientia, & potentia
acepit. Omnis proportio & con-
fensio, mutuus ille amor, mutua
penetratio, connexio, cohæsio,
& complexio inter materiam &
formam, inter obiecta & acci-
dentia, inter substantias & omnia il-
lorum ornamenta, ab ipso sunt ex-
cogitata, instituta, ordinata, &
omnem vim suam obtinent.

3. Omnis etiam causa efficiens
omnisque virtus operativa in An-
gelis, hominibus, animalibus,
plantis, & cæteris rebus, ab ipso
est instituta, formata, & commu-
nicata, suamque speciem, ordinem,
& modum habet. Vnde est prin-
cipium omnis principij, seu causa
effectricis.

4. Omnis quoque causa exem-
plaris, omnisque conceptio, &
ars omnium artificum, qui arte
aliquid opus faciunt, ab ipso est;
cum ipse sit auctor omnis intel-
lectus,

lectus, & illustrationis, cōceptionis-
que intellectualis.

5. Denique ipse est auctor
omnis *causæ finalis*; quatenus om-
nis finis , quem homo vel An-
gelus (qui soli propriè ob finem
agunt) intendit , suam bonita-
tem , suavitatem , commoditatem
& excellentiam , ob quam appeti-
tur, ab ipso habet. Similiter om-
nis finis ob quem reliqua omnia
operantur , & aguntur , ab ipso
est institutus. Itaque ipse est
Principium omnis Principij supra
omne principium , & causa om-
nis causæ supra omnem causam.
Vnde sœpè à Dionysio voca-
tur *Hyperarchios Archi* : quibus
verbis non tantum significatur
ipsum esse principium omnium
principiorum ; sed modum ip-
sius causandi esse longè altiorem,
& omnino independentē ab omni
alio principio.

4. Quia

4. Quia cùm omne illud principium & omnis causa secundum suum esse, & secundum omnem causandi rationem, ab ipso essentia- liter dependeat; ipse tamen depen- det à nullo; sed est principium om- nium, omnino independens, infinitè supra omnia principia eleuatum.

Itaque *ex ipso, per ipsum, & in ipso sunt omnia*, ad Rom. 11. *Ex ipso, quia ex seipso tanquam originali seu ra- dicali omniū idea, omnia ab eterno mente concepit. Per ipsum, quia so- lus nemine adiuuante omnia in té- pore condidit. In ipso. Græcè εἰς ἀν- ού, i dest, propter ipsū, vel ad ipsum;* quia ipse omnium finis; cùm ad eius gloriam condita sint omnia.

Consi-

CONSIDERATIO XIV.

De omnipotentia Dei.

Dicitur potens & omnipotens;
Græcè παντοδύναμος, &
ἀποιροδύναμος, apud Dio-
nys.f.c.8. de diuinis nomi-
bus. 1. Ut causa; quia ab ipso est
omnis potentia, omnis virtus, seu
vis agendi, & operandi; omnis vi-
gor, & omnis efficacitas in omnibus
rebus creatis, in terra, in mari, in
astris, in lapidibus, metallis, plantis,
animalibus, & Angelis. Omnis vis
operandi aliquid, tenuis est partici-
patio potentiae ipsius.

2. Formaliter; quia ipse in se est
potentiae infinitæ, vel potius ipsa
potentia infinita per se subsistens.
Potest enim omnia quæ potest
mens creata concipere: quæ pror-
sus in omni genere & specie sunt
infinita. v.g. infinitos mundos huic
nostro

nostro mundo similes, & alios huic
diffimiles, & infinitos Angelos, in-
finitos populos, infinitum aurum,
argentum, lapides preciosos &c.

Cùm dicitur posse facere *infini-*
ta, intellige *infinita syncategoremati-*
cè, vt loquuntur Philosophi, non
categorematicè; id est, posse illum
tot res cuiusvis generis facere, vt
semper possit plures, & plures sine
fine: adeò vt nullus numerus tam
magnus concipi queat à mēte crea-
ta, quin tot & plures sine fine possit
facere: sic tamen vt nunquam fa-
ciat infinitum actu, iuxta probabi-
liorem S. Thomæ, & multorum
aliorum sententiam: quia repugnat
creaturæ esse infinitum actu; vt ali-
bi declaratum est. Addo, Deum nō
solum posse omnia quæ mens crea-
ta potest concipere, idque in qua-
ntauis magna multitudine, quantita-
te & perfectione; sed etiam quid-
quid ipse suâ infinitâ Sapientiâ po-
test

test extra seu intra se concipere; quæ infinites plura & magis mirabilia, quam ea quæ possunt concipi à mente creata. Quidquid enim sua mente infinita potest interius cōcipere seu formare intelligendo, potest exterius producere & formare creando. Et hoc modo potentia adæquatur Sapientiæ.

3. Dicitur *omnipotens* quia potest omnia facere repente, sine mora temporis; & sine ullo labore, summa & infinita facilitate; solo nutrix suæ voluntatis, & solo verbo: longè facilius illi esset mille mundos nouos excirare, quam nobis nomen *mundus* proferre; & tamen nobis nihil facilius verbo.

4. Dicitur *omnipotens*, vel potius *omnitentis*; Dionysio, ἀνακράτωρ quia omnia & singula interius continet, & constringit in unum disoluantur & disfluant; & omnia tanquam sedes ac funda-

E mentum

mentum omnium excipit, sustentat
& conseruat. Ipse enim est omniū
radix, ex quo omnia veluti pullu-
larunt; & omnium vinculum, quo
singula in se ipsis constringuntur
ne diffluant & euaneant; omnium
sedes, ac fundamentum, omnia
sustentans, ne in nihilum suum re-
labantur.

P R E C A T I O

'Ad Omnipotentiam Dei.

Ex lib. 5. de Perfect. cap. 4.

Oadorandam, tremendam,
& religioso silentio ve-
nerandam omnipotētiam
tuam, Domine Rex sa-
culorum, qui omnia per te potes,
quidquid possunt omnes creatura-
tuae; à quo omnis potentia, omnis
vis, omnis energia rerum omnium
est instituta & dependens, qui om-
nia ex nihilo solo verbo condidisti
& con-

& condita eodem substantifico influxu conseruas, ex omnipotentiæ tuæ manu ea veluti suspensa tenens, ne in suum nihilum relabantur; coram quo totus mundus est instar pilæ modicæ, & omnes Gentes instar stillæ roris antelucani. Qui reipsa potes efficere & præstare, non solùm quidquid omnes homines & Angeli animo concipere, sed etiam quidquid sapientia tua infinita potest excogitare: par enim est potentia tua sapientiæ tuæ, & æquè latè se extendunt & diffundunt; cum hæc sola sit illius regula & mensura. quam enim aliam habeat mensuram potestas immensa, nisi immensam? Hinc non minùs eas tenes & possides quæ non sunt actu in esse producta, quam quæ esse & specie exterius acceperunt. Delitescunt enim in thesauris potentiae & sapientiæ tuæ, & ad minimum nutum tuum in esse foras.

E ij profi-

prosiliens, & dicent, Adsumus ad obsequium tuum. Non indiges laudibus & obsequijs nostris: si enim velis, infiniti tibi mox suppetent famuli, qui incomparabiliter te melius colant, & omni laude celebrent.

Insere animo meo profundissimam reuerentiam & humilitatem in consideratione tantæ potentiae tuæ: tu enim de me & de omni creatura tua potes disponere & statuere pro arbitrio tuo; nec quisquam tibi potest dicere, Cur sic facis? tua enim sunt omnia, & opera manuum tuarum. Semper te mihi presentem cogitem, & extensa manu omnipotentiæ tuæ, æternæ damnationis fulmen minitantem, si sanctissimas Leges tuas violauerо. Adde etiam fiduciam & securitatem cordi meo in te, vt neminem timeam præter te, nec illa creatura me à charitate tua abstrahere.

here valeat. Quid enim sunt cetera omnia corā te, aut quid mihi absque tuo nutu possūt nocere? Quod si ab aliquo me affligi permiseris, hoc ipsum mihi in salutem vertas, & ad æternam vitam cooperari facias. Amen.

CONSIDERATIO XV.

De Veritate, & Fidelitate Dei.

Vatuor modis Deus dicitur *Verus, veritas, & prima veritas.* I. *in essendo,* seu *objectione.* Quia est primum obiectū intelligibile, in quo omne obiectum intelligibile & omnis veritas obiectua eminenter continetur; & à quo omnis res accepit veritatem sui esse, & ut secundūm suam speciem & omnes gradus essentiæ vera sit, & verè talis dicatur: ut, quod hoc sit verus homo, illud verus leo, verus bos,

E iij verum

is ad
diges
: si
sup-
abili-
aude

diffi-
atatem
entia
omni
& sta-
quis-
ur sic
, &
perte
xten-
terne
ntem,
laue-
secu-
nemi-
c villa
bra-
here

verum aurum; & sic de cæteris: sic omnium rerū veritas à Prima Ve-
ritate quæ est veritas diuinæ essen-
tiæ descendit. Porrò veritas obie-
ctiva rerum præsertim actu existē-
tium, consistit in eo, quod natura
cuiusque sit conformis idèç & con-
ceptui diuino, secundùm quem, &
per quem facta est. Si vero res
considerentur secundum esse pos-
sibile, vel prout abstrahunt ab esse
actu, & non esse actu; sic earum
veritas consistit in conformitate cū
essentia diuina, quatenus ipsa tali,
vel tali modo est imitabilis, seu par-
ticipabilis. Hinc enim veluti ab ori-
ginali omnium idea oritur ratio
omnium possibilium, ut alibi osten-
sum est.

2. Dicitur *Prima Veritas in cog-
noscendo*. Veritas quidem, quia est
sui ipsius & omnium rerum existē-
tium ac possibilium verissima, cer-
tissima, lucidissima, & eminentif-
fima

fima cognitio, & conceptio. *Prima*
verò, quia ab illo omnis vera co-
gnitio descendit tam in Angelis &
hominibus, quam in animalibus, in
quibus, ultima seu infima participa-
tio cognitionis cernitur. Deus enim
per suā cognitionem & sapientiam
formauit omnem vim cognoscen-
di, omnesque eius gradus in rebus
creatibus; eisque, ut veræ cognitionis
aliquo modo sint participes, coo-
peratur.

3. Dicitur *Prima Veritas* & *Ve-*
racitas in dicendo, seu, *testificando*.
Veritas quidem, quia sicut ipse est
sua cognitio, suus amor, sua Chari-
tas; ita etiam est sua *Veritas*. Et ipsa
veracitas quæ in hominibus & An-
gelis est virtus inclinans voluntatē
ut semper velit dicere verum, &
abhorreat ab omni mendacio: in
Deo est ipsa voluntas vel essentia di-
uina, quatenus naturā suā ad veri-
tatem dicendam infinitè inclinat.

E iiii & infinitè

& infinitè ab omni mendacio abhorret. Vnde implicat contradictionem Deum posse mentiri, aut fallum dicere.

Prima verò & summa Veritas, seu Veracitas dicitur, quia virtus veritatis in Angelis & hominibus ab ipso est, tanquam tenuis quædam participatio infinitæ illius veritatis. Vnde ipsius veracitas est prima, & summa Regula credendi, in quam ultimò nostra fides resoluitur. Ideò enim credimus Ecclesiæ, quia gubernatur, & docetur à Spiritu Sancto seu à Deo: ideò vero credimus Deo, quia est prima veritas. Primæ veritati non credimus ob aliam aliquam rationem, sed propter seipsum: ipsi enim per se, infinita fides debetur.

Hoc autem attributum supponit duo alia quibus quodammodo nititur; nempe infinitam bonitatem, & infinitam sapientiam. Ratione bonitatis

bonitatis fit, ut Deus non possit quemquam fallere, falsum ei dicendo: ratione sapientiae, ut ipse non possit falli.

4. Dicitur *Veritas in seruādis promissis*, quæ nihil est aliud quam fidelitas. Est autem fidelitas virtus in Angelis, & hominibus inclinans ad seruanda promissa intuitu obligationis, quam promissio inducit: in Deo est ipsa essentia, aut voluntas considerata, ut suomodo ad hoc inclinat. Vnde sicut Deus est sua essentia, sius amor, sua cognitio; ita quoque est sua fidelitas, & infinita propensio ad præstandū quidquid promisit. Et quia per Christum omnia præstat, quæ ipse promisit generi humano; etiam Christus sœpè *Veritas in Scripturis dicitur*: sicut etiam vocatur *misericordia*: quia per ipsum Deus omnem *misericordiam*, seu *misericordiæ effectum* præsttit hominibus.

E 5 Dicitur

ab-
adi-
aut

, seu
era-
s ab
dam
atis:
, &
uam
itur.
quia
irritur
cre-
itas.
s ob
pro-
, in-

ponit
ni-
tem,
rione
tatis

Dicitur autem *Prima Veritas* secundum hanc acceptationem, quia ab ipso omnis fidelitas in Angelis & hominibus descendit, tanquam participatio quædam illius infinitæ fidelitatis.

CONSIDERATIO XVI.

De Sapientia Dei.

Sapiens & sapientia dicitur; i. vt causa omnis sapientiae & omnis cognitionis tam parvæ, quam magnæ in Beatis, in Angelis, in hominibus, in animalibus: nam ipsius sapientia, etiam causa est illius tenuis cognitionis, omnisque industriae, quæ est in animalibus.

2. Formaliter dicitur *Sapiens*; i. non vt sapientia præditus, & imbutus, sicut mentes Angelicæ; sed vt ipsa sapientia per se subsistens, in qua omnis plenitudo sapientiae eminentia.

eminenter continetur. Per hanc quasi in primo signo rationis cum infinita claritate comprehendit essentiam suam, & processiones personarum, & ipsas diuinas personas. Deinde in secundo signo ex omni æternitate in omnem æternitatem extendit se actu, & cum infinita claritate ad omnia possibilia; idque ex vi cognitionis essentiæ suæ. In tertio signo extendit se ad omnia, quæ quælibet vis creata, vel creabilis potest facere. In quarto signo ad omnia quæ essent euentura posita qualibet hypothesi, quæ dicuntur futura conditionata; & sunt infinites infinita: nam circa quamlibet rem liberi arbitrij, possunt circumstantiæ rerum infinites variari; & ipsa infinitis modis potest excitari. In quinto signo videt omnia futura absolutè in omnem æternitatem cum omnibus circumstantijs,

E 6 3. Sapiens

3. *Sapiens dicitur, ob singularis-*
timum & eminentissimum modū
nulli creaturæ communicabilem.
Cum enim duo ad Sapientiam re-
quirantur, nempe lux intelligentię,
& obiectum quod intelligatur; ipse
vtrumque à se habet in gradu emi-
nentissimo, & cum perfectione in-
finita. Nam ipse-met est infinita in-
telligentiæ lux per se subsistens, &
ipse-met ex se est omne obiectum
intelligibile, vel illud in ipso emi-
nenter continetur. Itaque nemini
debet lucem intelligentiæ, nemini
obiectum intelligibile.

P R E C A T I O

Ad Sapientiam Dei.

Ex lib. 6. de Perfect. c. 6.

Illumina oculos meos, Lux pri-
 mæua; dissipa tenebras animæ
 meæ, Sol æterne. Emitte lucem
 tuam & veritatem tuam, vt me de-
 ducant &

ducant & adducant in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua. Tu enim omnis lucis & intelligentiae origo, omnis mentis & sensus auctor. Sine tua irradiatione omnia in tenebris & nocte ignorantiae sepulta iacent: omnes artes & scientiae, tenues sunt adumbrationes tui: tota sapientia Angelorum, scintilla quædam exiguæ infinitæ lucis tuæ.

Tu fons omnis pulchri & amabilis, omnis formæ & speciei, omnis ordinis & proportionis, omnis congruentiae & concordie, omnis sympathiae & antipathiae. Tu omnibus in rebus naturam & speciem finxisti, & in omnium rerum partibus consensus & analogiam, numerum & ordinem, mensuram & modum statuisti. Tu primæuum signaculum omnium, omnia penetrans puritate & subtilitate tua, intrinsecus formans pariter & disponens omnia in omnibus.

Et quamuis attingas à fine ad finem, à summis ad extrema, teque in omnia inseras; non tamen permisceris alicui, nec ullius attachu inquinaris, sed in tuo nitore, & sinceritate perstas. Infinitis sunt processus tui, quibus ad creaturas tuas vel formandas, vel illuminandas descendis, & super eas effunderis; & tamen in tua immutabili identitate, supra omnia creata, firmiter fixa perseveras. Innumerabilia nobis per seruos tuos locuta es, & innumeris te modis & formis patefecisti mentibus hominum; & tamen uno simplicissimoque conceptu perfidis omnia.

Omnium es auctor & artifex, omnium exemplar, mensura, & finis. Nec solùm eorum quæ sunt, & iam exterius speciem à te fibi impressam acceperunt, siue intuibilea ea sint, siue visibilia, factor es; sed etiam eorum quæ non sunt,
& tua

& tua omnipotentia fieri possunt,
quæ infinites plura sunt. Omnia
enim hæc excogitasti, & apud te
formasti ante sæcula, & retines in
conspictu tuo, quamuis ea num-
quam foris extra te condere decre-
ueris: sicut magnus quispiam ar-
chitectus multas palatiorū formas
excogitat, menteque retinet, qui-
bus apud se gaudet & triumphat,
quamuis ea numquam exstruere
foris statuerit.

Hec omnia apud te summè per-
fecta existunt, & lucent ab æterno
coram te (non minùs quam quæ
exteriùs condidisti) circumfusa lu-
mine tuo, singula in specie & or-
dine suo: ijsque gaudes & trium-
phas in luce tua inaccessible, ubi ea
possides. Ibi corrampi nō possunt,
non veterascere, non offundi tene-
bris, non excidere tibi; sed in eo-
dem semper splendore immutabi-
lia & æterna persistunt.

O admi-

fi-
que
per-
ctu
&
ro-
uas
das
ris;
en-
ni-
ilia
&
ite-
ta-
ce-
ex,
&
nt,
sibi
ifi-
tor
nt,
ua

O admirabilem sapientiam cui
omnia præterita & futura sunt præ-
sentia, cui omnia temporalia sunt
æterna; cui omnia insensibilia &
mortua viuunt; cui omnia quæ
non sunt, existunt; quæ totam
simul ambit æternitatem, quæ
omnem exhaustit infinitatem, quæ
vniuersam intra se capit immen-
sitatem! Omnia intra te æternum
esse habent, & æternam vitam,
initio & fine carentem, & prorsus
immutabilem. Habent quidem
singula in seipsis esse quoddam sibi
intrinsecum, siue actu, siue pote-
state; sed hoc in rebus creatis ha-
bet initium, estque mutabile, ne-
que non-viuentibus vitam tribuit.
Verum, præter hoc esse quod in
seipsis obtinent, habent in diuina
mente & sapientia tua, esse quoddam
extrinsecus veluti infusum, sem-
piternum & immutabile. Intelli-
gere enim, est quoddam intelli-
gibilem

gibilium esse , per quod in mente
veluti in spiritali quodam mundo
existunt, splendent, & viuunt. Sa-
pientia igitur tua, est omnium in-
telligibilium esse , & vita , & lux,
iuxta illud , *Quod factum est, in ipso*
vita erat, vt S. Augustinus & multi
Sanctorum intelligunt.

In diuina essentia sunt omnia
tamquam in primordiali rerum
fundo & fundamento , in potentia
ut in causa effectrice ex nihilo ; in
sapientia formaliter & obiectiuè ,
& velut in causa exemplari. Sapiē-
tia primò in essentiā conuersa, eam
omnino comprehendit, se illi exæ-
quans , & prorsus commetiens. Ex
vi huius comprehensionis sequitur
immediatè omnium possibilium
conceptio seu effectio : ex hac,
omnium operum & effectuum ,
quæ à creatura tam possibili quam
existenti fieri possunt , distincta
notitia: hinc omnium eorum quæ
quauis.

cui
ore
sunt
a &
quæ
tam
quæ
quæ
men-
num
am,
rsus
lém
sibi
ote.
ha-
ne-
uit,
d in
uina
ddā
ém-
elli-
elli-
um

quauis hypothesi futura essent, clara intuitio: denique omnium re ipsa vel præsentium, vel præteritorum, vel futurorum æterna visio. Hoc modo & ordine sapientia tua in quinque velut sphæras obiectorum & intelligibilium procedit; & quidquid attingit reliquorum, ex vi comprehensionis essentiæ attingit, quæ omnium possibilium ratio prima est & fundamentum. Itaque in te non solùm vniuersitas sapientiæ & intelligentiæ, sed etiam vniuersitas obiectorum & intelligibilium.

Tibi gloria, plenitudo lucis, plenitudo veritatis: tibi gloria ab omni creatura, & supra omnem creaturam apud teipsam, vbi clara & consummata excellentiæ diuinæ notitia. Splendet quidē excellentia tua in mentibus Angelorum & Sætorum, estque hic splendor gloria quædam tua; verūm infinitè clarius splendet

Splendet in sapientia tua: sicut infinita lux clarius lucet quam scintilla modica. Ibi ergo sapientia laudet animam suam, ibi glorificet se; & omnis creatura congaudeat & congratuletur illi; laudet, benedicat, & glorificet illam. Non eges gloria & laude nostra: infinita claritati per scintillam nulla sit accessio. Sed haec prosunt nobis. Nosse enim & laudare te, summum bonum nostrum, & vita eterna est. Tu quoque omnia laude quae à creatura tibi deferri possit, dignus es, & ipsa in omnem æternitatem te laudare & benedicere tenetur.

CONSIDERATIO XVII.

De Pulchritudine Dei.

Pulcher dicitur; i. tanquam fons omnis pulchritudinis in Angelis, & hominibus; in cœlis, & elementis; in animalibus, & plantis;

plantis ; in gemmis & margaritis ;
& cæteris rebus omnibus : om-
nia enim suam pulchritudinem
& specie tam internam , quām ex-
ternam ; tam sensibilem quām intel-
ligibilem , ab ipso , per ipsius sapien-
tiam acceperunt.

Sunt autem septem gradus pul-
chritudinis ; primus & infimus est
pulchritudo externa quæ cernitur
oculis ; vt in gemmis & floribus ;
in specie & forma animalium ; in
viris & fæminis ; in stellis , luna ,
sole , &c. Hæc est pulchritudo quā
mortales tantoperè mirantur , &
sequuntur.

2. Gradus est in pulchritudine
interna earum formarum , vnde
pulchritudo illa externa proma-
nat. Hæc incomparabiliter maior
est , & mirabilior : quia in simplici
forma & virtute , ineffabili modo
continetur tota illa varietas quæ
exterius in floribus , plantis , ani-
malium

malium structuris, coloribus & figuris, alijsque in rebus appareat. Sic in virtute feminis continetur tota structura, figuræ, & colores plantarum, & animalium.

3. Gradus pulchritudinis est in vitis animalium, seu animabus sentientibus: in vna enim simplici forma continetur vis sensuum, vis imaginationis, & appetitus sensitui. Quæ omnia sunt ita admirabilia, vt mens humana ne centesima quidé ex parte ea capere possit. Anima sentiens ita est eleuata supra vegetantē, vt plus sit pulchritudinis in vna sentiente, quam in omnibus vegetatibus simul iunctis.

4. Gradus est in anima rationali, quæ incomparabiliter est pulchrior, quam animæ sensitivæ omnes simul iunctæ.

5. Gradus est in natura Angelica, quæ adhuc longè sublimior ac splendor est anima rationali.

6. Gradus

6. Gradus est beatorum , quorum pulchritudo superat pulchritudinem totius vniuersi , etiam si tota in vnam formam colligatur.

7. Gradus est pulchritudinis diuinæ, in qua omnis pulchritudo naturalis & supernaturalis, corporalis & spiritualis omnium rerum creatarum & creabilium , eminentissimè & unitissimè continetur. hæc simul collecta in vnum, cōparatione illius est instar nihili. Vnde conspectus diuinæ pulchritudinis incomparabiliter amplius recreabit, & oblectabit beatos, quām aspectus gloriæ Sanctorum & totius curiæ cœlestis , ac totius vniuersi : quamuis etiam hinc incredibilem voluptatem hausturi sint.

2. Dicitur Pulcher , quia ipse formaliter est infinita pulchritudo, infinitè vincens omnem pulchritudinem creatam, & creabile; & omnem cam quam ipsa mens diuinæ extra

extra se concipere potest. Vnde est infinitè amabilis & delectabilis, & habet vim infinitā alliciendi mentem ad sui amorem : & quamuis re ipsa non trahat mentes beatorum infinitè, eò quod visio non sit perfectionis infinitæ; ita tamen potenter trahit, ut omnes necessariò illum ament ; nec possint vlo modo suspendere, aut cohibere amoris actū. Verum quò maior hæc necessitas amoris, eò mens beatior.

CONSIDERATIO XVIII.

De Dulcedine Dei.

Dicitur ; 1. tanquam fons & caufsa omnis dulcedinis tam corporalis, quam spiritualis. Quidquid enim dulce, suaue, amabile, & delectabile est in rebus creatis , ab ipso est tanquam tenuis participatio immensa illius dulcedinis.

2. Quia

2. Quia non solum omne obiectum dulce, & delectabile ab ipso est, sed omnis etiam delectatio, omnisque sensus dulcedinis in Angelis, hominibus, & animalibus, ab ipso est: ipse enim facultatem animarum, dulcedinis & delectationis capacem finxit & formauit; & pariter formauit omne obiectum delectabile, & omnem proportionem congruitate & conuenientiae quam obiectum illud habet ad illam animarum facultatem; & simul illi cooperatur ut dulcedinem obiecti percipiat. Itaque ipse est causa omnis delectationis.

3. Quia in ipso est æterna & infinita dulcedo omnium beatorum spirituum, & omnium animorum Beatorum: idque dupli ratione, nempe obiectiuè & effectiuè: obiectiuè, quatenus ipso fruendo & gustando, summo gaudio toti perfunduntur: effectiuè, quatenus ipse est auctor;

au^ror luminis gloriæ , quo Deum
clarè vident , & habitus Charita-
tis quo illum summè amant. Hinc
enim sequitur illud gaudium &
immensa illa delectatio de bonis
Dei , seu gustus beatus illius im-
mensæ suavitatis.

4. Quia ipse sibi-ipsi est infinita
dulcedo, tūm obiectiuè, tūm for-
maliter. Obiectiuè, quia ipse est
obiectum infinitæ dulcedinis , in
quo omne dulce , & delectabile
eminentissimè continetur. Forma-
liter , quia ipse de se-ipso infinitè
gaudet, & delectatur ; & se-ipsum
comprehensiue videndo , à se-ipso
infinitam delectationem , & infi-
nitum gaudium haurit. Imò , ipse
est infinitus amor , & infinitum
gaudium de se-ipso , vt sic loquar,
conceptum. Præter hos modos ,
I E S V S dicitur *Dulcedo cordium*
in iubilo nobilissimo B. Bernardi,
etiam meritorie: quia passionis suæ

F amati-

amaritudine , nos ab æternæ damnationis amaritudine liberauit; & ad æternam infinitamque dulcediem æternæ gloriae traduxit.

CONSIDERATIO XIX.

De Bonitate Dei.

Bonus dicitur ; 1. ut fons bonorum omnium : ab ipso enim descendit omne bonum Angelorum & hominum, ac totius universi in statu naturæ, gratiæ, & gloriæ : & omne bonum creatum est tenuis quedam participatio & exigua scintilla infiniti illius boni. Ipse est auctor omnis perfectionis essentialis ratione cuius unaquæque res in seipso bona dicitur ; & omnis proportionis ac conuenientiæ, ratione cuius dicitur bona alteri, cui est conueniens.

2. Formaliter ; quia in ipso est plenitudo omnis boni conceptibilis à mente

à mente creata : adeò ut nullum bonum, nulla perfectio, nulla excellentia concipi possit, quæ in ipso in summo gradu, & cum infinito excessu non contineatur. In ipso infinita lux, infinita potentia, infinita sapientia, infinita pulchritudo, infinita suauitas, infinitum gaudium, infinita gloria, infinita beatitas, infinita sanctitas, infinita iustitia, infinita misericordia. Imò ipse-met est hæc omnia altissimo & simplicissimo modo per simplicissimā es- sentiam suam.

3. Dicitur *bonus*; per excellen-
tiam quia ita excellenter bonus est,
ut super omne bonum quod à mé-
te creata concipi potest, infinitè sit
eleuatus, nulli bonorū similis: adeo
ut omne bonum cōceptibile de ipso
sit potius negandum, quam affir-
mandum.

Fij PRE

P R E C A T I O

Ad Bonitatem Dei.

Ex lib. 7. de Perfect. c. 3.

Bonus Dominus & amabilis
valde, & bonitatis eius non
est finis. Non hoc aut illo
modo, non hoc vel illo ge-
nere boni bonus est Conditor om-
nis boni; sed absolutè, sine princi-
pio, sine fine, sine limite, sine mo-
do, sine mensura omne bonum an-
ticipans, & vnicè complectens.

Nemo tibi id prior dedit, ut re-
tribuas ei, & gratiam referas; sed à
seipso habes. simplex & primæus
bonitas, vnde omnia boni dulce-
dinem pro suo captu fugunt. Tu
enim es ipsa boni plenitudo & uni-
uersitas, omnis boni fontalis ori-
go, cui omnia à supraea substan-
tia creata usque ad extremam ma-
teriam omne bona suum acce-
ptum

ptum ferre debent. Nihil illorum per essentiam totum bonum suum obtinet, sed multis opus est ut vel in suo dumtaxat genere & intra limites suæ naturæ sint perfecta & completa. Tu per simplicissimam essentiam omnem excellentiam, omnem perfectionem, omnem beatitudinem, omne bonum possides; nec praeter te ipsum opus est tibi re aliqua. Illorum bonum angustum est, & finibus certi generis circumscripsum, adeò ut aliorum bona in seipsis non comprehendant. vnde & infinitis rebus nobis ad vitam opus est, cùm singulæ partum per se præsentent. Tuum verò, hoc est, simplicis essentiæ tuæ bonū est immensum, redundantissimum, ad omnia per se sufficientissimum. Cùm enim sis ipsa primordialis origo omniū, nihil est à quo ratio boni in te limitari aut circumscribi possit. Sicut igitur essentia tua,

F iij & po-

bilis
non
t illo
o ge-
om-
inci-
mo-
n-an-
s.
t re-
sed à
næua
ulce-
Tu
vni-
ori-
stan-
ma-
acce-
ptum

& potentia, & sapientia infinita est, omni carens limitatione, quia prima, quia à nullō, ac proinde non habens vnde limitetur: ita etiam bonitas & perfectio tua limite careret, quia prima est, nec ab ullo pendens vnde limitationem accipere possit. Omnis enim limitationis per se illimitatae debet fieri à causa efficiente. Quare cùm perfectiones quae in te sunt, nullam causam efficientem habeant, necesse est eas omni limitatione carere.

Væ miferis! qui extra te per rerum infimarum multiplices classes, & inextricabilem multitudinem, diuitias, voluptates & honores, tanto labore, tanta sollicitudine, tanto æternæ salutis periculo quærunt. Poterant hæc omnia in te multò felicius & facilius intendere & possidere, non ad huius dumtaxat vitæ breue momentum,

vt hæc

ut hæc mundana; sed per totam
æternitatem, In te enim hæc omnia
sunt purissima, & simul collecta,
& immensa. In te est auri decus,
gemmarum pulchritudo, latifun-
diorum fructus, hortorum amœ-
nitas, palatiorum magnificentia,
oppidorum opulentia, regnum
gloria. quidquid in his omnibus est
suaue, gloriosum, honorificum,
amabile, id totum in te copiosissi-
mè, purissimè, vnitissimè & semi-
piternè continetur, omnibus im-
perfectionibus quæ in creatis bonis
reperiuntur semotis.

In te omnes deliciæ & volupta-
tes, omnes recreations & amœ-
nitates, omnia solatia & gaudia,
omnis pulchritudo & felicitas,
omnis beatitudo & consummatio.
A te omnia dulcia suam trahunt
dulcedinem, & omnia pulchra
suam pulchritudinem, omnia lu-
cida suum splendorem, omnia
F iiii viuentia.

est,
pri-
non
iam
ca-
vlo
cci-
atio
fie-
cùm
nul-
ant,
ione
r re-
clas-
udi-
ono-
udi-
culo
ia in
nde-
uius
rum,
hæc

viventia suam vitam, omnia sentientia suam sensionem, omnia momentia suum vigorem, omnia intelligentia suam notionem, omnia perfecta suam perfectionem, omnia quomodolibet bona suam speciem & bonitatem.

Tu omnis perfectionis auctor & exemplar, & finis, & conservator, omnem terminans infinitatem, omnem transiliens finem, omnem definiens mensuram, omnem fingens speciem, omnem formans informitatem. Tu per te perfectus, & superperfectus, & antiperfectus, omnem perfectionem & excellentiam simplici unitate præhabens.

Tu sine quantitate magnus, sine qualitate bonus, sine numero infinitus, sine figura formosus, sine tempore æternus, sine loco immensus, sine extensione diffusus, sine multiplicitate perfectus,

sine

sine situ altissimus. Tu cēntrum
vniuersi, ad quod omnia ingenito
pondere tendunt, in quo omnia
quiescunt, à quo omnia sustentan-
tur. Inte omnis amoris illicium,
omnis desiderij consummatio, om-
nis motionis terminus, omnis appe-
titus satietas.

Quanta vis supereminentis bo-
nitatis tuæ, ad cuius vel tenuem
radium, vel vmbatilem speciem
rāto impetu currit omnis creatura!
Singula enim suum quoddam bo-
num appetunt, & ad illud omni co-
natū feruntur; quod bonū nihil est
aliud quàm vestigium quoddam
tenue bonitatis tuæ. Hoc vniuer-
sam creaturam trahit, hoc tantos
motus in mundo excitat: quidquid
enim in vniuersa creatura mouetur,
quidquid agitur, quidquid ope-
ratur, boni appetitu mouetur, agi-
tur, operatur. Si vmbra tenuis tan-
to trahit impetu, quanto trahet

F 5 ipsa

ipsa veritas? illa inquam pulchritudo & bonitas infinita clare conspecta.

Trahe mentem meam ad te, ô bonitas immensa: adstringe eā tibi supra creata omnia vinculo insolubili, nexu amoris æterno. Quid enim quæram aut optem extra te, qui omnis boni es plenitudo, & fons, & finis, & suauitas, omni bono melior & excellentior? Ergo ceteris neglectis semper te cogitem & amem, tibi inhæream, & in te commorer, te laudem & benedicam, & omnes vires animæ meæ, omnisque vita mea seruiat tibi. Vilescant mihi omnia transitoria propter te, & chara mihi sint omnia tua, & tu, Deus meus, supra omnia. Perfice me secundum altissimum beneplacitum tuum in cognitione & amore tui, & transfer me totum in te ipsum, ut unus tecum spiritus efficiar. Amen.

CON-

CONSIDERATIO XX.

De Deo Sanctificatore.

SAnctificator dicitur, quia omnis sanctitas hominū & Angelorum ab ipso est; & ipse per communionem suæ sanctitatis, omnes istos sibi assimilat, & Deiformes efficit.

2. Quia ipse solus iniurias in suā infinitam maiestatem commissas condonare potest, & labes animarum abstergere, ipsasque animas purgare, & sanctificare; ipse solus potest eas illuminare cognitione supernaturali, & charitatem supernaturalem infundere, ipse solus potest Spiritum sanctum vñâ cum dono charitatis mētibus, ad eas sanctificandas inferere. Datur autem Spiritus sanctus vñâ cū dono charitatis, ut suā præsentia animas sanctificet, sua potentia protegat,

F 6 illumin-

illuminet, regat & ad omne bonū
exciter, & vt ipse per se sit nostra
posseſſo, qua in æternum fruemur,
& beati erimus.

3. Quia ipse solus omnes iam
inchoatē sanctificatos, ad supre-
mam & completam sanctitatem
euehet, infundendo lumen glo-
riæ, quo omnes illum altissimo mo-
do cognoscant, & altissimo modo
ament. Nam altissima sanctitas in-
trinseca, seu realis, consistit in altis-
sima Dei cognitione, & fruitione;
vt supra cap. 17. dictum est.

CONSIDERATIO XXI.

De Sanctitate Dei.

Sanctus dicitur; 1. vt causa
& fons omnis sanctitatis viæ
& patriæ; hominum, & An-
gelorum: omnis enim sancti-
tas ab ipso est, tanquam ab infinito
fonte puritatis & sanctitatis.

2. Dicitur;

2. Dicitur *Sanctus* ut obiectum & mensura omnis sanctitatis. Cùm enim ipse sit infinita puritas, & infinitè spiritualis, quò quis magis ad illum accedit per cognitionem & amorem, eo sanctior est. Ipsum enim cognoscere, & amare, eiique amore sincerissimo inhære-re, vera & formalis sanctitas est, quâ omnis mens creata formaliter sanctificatur, & sancta dicitur.

3. Dicitur *Sanctus*, non solùm obiectuè, sed etiam formaliter. Cùm enim vera & formalis sanctitas consistat in cognitione, & amore ipsius; & ipse se ipsum infinitè cognoscat & amet, & fruatur; manifestum est ipsius sanctitatem esse infinitam, & ipsum infinitè sanctum; imò ipsum esse ipsam, sanctitatem infinitam; cùm ipse sit cognitio, amor, & fruitio sui infinita.

4. Dicitur *Sanctus*, quia quidquid ad rationem sanctitatis per-

F 7   tinet,

tinet, ipse à seipso habet, idque
cū infinita perfectione; cùm enim
duo ad eam requirantur, amor &
obiectum seu puritas obiecti, Deus
vtrumque à se habet. Ipse enim
est amor infinitus sui; & ipse est
obiectum infinitæ puritatis, in
cuius amore consistit formalis san-
ctitas. Itaque ipse est infinita san-
ctitas, tūnī formalis tūnī obiecti-
ua: ipse per essentiam suam est
mensura omnisi sanctitatis & suæ
& omnium Angelorum ac homi-
num: ipse per amorem sui forma-
liter sanctus est, & ipsa sanctitas, &
fons sanctitatis.

P R E C A T I O

Ad Sanctitatem Dei.

Ex lib. 8. de Perfect. cap. 4.

Sanctus, Sanctus, Sanctus Domi-
nus Deus sabaoth: plena est om-
nis terra gloria eius. Ita clamant
Seraphim

Seraphim in visione illa mystica,
qua gloriæ tuæ specimen & terri-
bile iudicium Iudaicæ excæatio-
nis, Isaiae Prophetæ ostendisti.
Impleta enim populi illius pecca-
torum mensura, cùm te in carne
venientem repudiarunt, sanctita-
tem tuam trina compellatione, ma-
gno Trinitatis mysterio, ad vin-
dictam prouocant. Mundi enim
sunt oculi tui, ne videoas malum, &
ad iniquitatem respicere non poteris.
Cùm enim sis ipsa sanctitas, sum-
mè tibi displicet omne peccatum,
ideoque perdes omnes qui operantur
iniquitatem. Nam sicut luci ad-
uersantur tenebræ, pulchritudini
deformitas, & puritati contami-
natio, & vitæ mors, & rectitudini
obliquitas, & bonitati malitia; ita
sanctitati repugnat & exosum est
omne peccatum.

Vnde sicut necessariò sanctita-
tem tuam summè amas, ita necef-
fariò

sariò peccatum suminè odisti , & infinita poena vindicas , nisi misericordia tua infinita præueniterit , & spiritu contritionis afflato , pœnitenti condonauerit.

Nemo umquam tibi nisi per sanctitatem placuit : nemo qui ea prædictus & ornatus , tibi umquam displicuit . hæc sola filios tibi facit , & regni heredes : huic soli consortium gloriæ & beatitudinis tuæ promissum , & ante tempora sæcularia præparatum : ad hanc ab æterno à te prædestinatis sumus in Christo , ut simus sancti & immaculati in conspectu tuo , & æterna hereditate digni.

Non potentiam , nō sapientiam ; non maiestatis tuæ celsitudinem ; sed sanctitatem tuam nos imitari voluisti , cùm sic præcepisti : *Sancti estote , quoniam ego sanctus sum .* Decet enim ipsum puritatis & sanctitatis fontem , omni puritate purioram , omni

omni sanctitate sanctiorem, ministros habere sanctos, & ab omni peccati labe immunes. Sed vnde nobis, qui luteas domos incolimus, & in terrenis usu, & cogitatione assidue versamur, tanta puritas, ut dignè in conspectu & obsequijs tuis versari possimus? Si enim cælestes illi spiritus ab omni corporeâ concretione segregati, & ipsis cælis mundiores, adhuc infinitè absunt ab ea puritate quæ ministerio tuo congruit, quanto nos intervallo ab ea distamus, qui ab illis incomparabiliter superamur? Sed hæc est benignitas tua, quæ seruos suos, licet peccatores, & terrenorum puluere adspersos, non reijcit; sed potius ad se allicit, ut labes abstergat, tenebras illuminet, affectus sanctificet, & dignos presentia vultus tui promodulo nature mortalis efficiat. Nō requiris à nobis quod sanitatis tuæ celstum.

celsitudini est debitum, sed quod nostræ mortalitatis imbecillitati consentaneum.

Tu omnis sanctitatis auctor, & finis, & regula, & exemplar, à quo, ad quem, & ad cuius formam ac similitudinem sanctificatur omnia in cælo & in terra. Totus iste mundus est veluti templum Diuinitatis tuæ, tuo cultui consecratū, tua præsentia sanctum, tua gloria plenum, tuis admirandis operibus exornatum, vt ibi te colamus, laudemus, & benedicamus in hac vita, & in futura.

Sed sublimior est sanctitas naturæ rationalis, sicut & illustrior est præsentia tua in spiritibus quam in corporibus; & excellentius hi ad te accedere, & tibi coniungi possunt. Nosse enim & amare te, sanctitas est spirituum. Per hæc tu in illis habicas, & illi templū tuum fiunt, multò felicius & augustius quam vasta

vasta hæc mundi machina, quæ tuā
præsentiam sentire non potest. Per
eadem ad te accedunt, tibiique vni-
untur vitali vinculo, & in tuam pu-
ritatem facessunt. Cognoscens enim
transit in cognitū, & amans in ama-
tū. Quare cùm sis purissimus actus,
& in supremo gradu spiritalis te-
nuitatis, vt ita dicam, & puritatis,
infinitè eleuatus supra materiā &
corporalia omnia, infinitè simplex,
infinitè subtilis & spiritalis; necesse
quoque eæ quæ ad te eleuantur, ti-
biique vniuntur, & unus tecum ef-
ficiuntur spiritus, simpliciora, pu-
riora, magisque spiritalia effici, &
ab omni contagione inferiorum
remotiora. Hoc autem est illa san-
ctitas, qua omnes rationales animæ
& spiritus Angelici præditi esse de-
bent, vt tibi perfectè placeant.

Sed adhuc altior est sanctifica-
tionis gradus, cùm nimirum per
teipsum absque ullo dono creato-
sancti-

sanctificas creaturam , eam supra
omnia creata ad te attrahens , &
Substantialiter tibi in unitatem hy-
postasis adstringens . Sic beatissi-
mam Domini nostri humanitatem
sanctificasti , ut sicut in illa est ple-
nitudo Diuinitatis , ita sit & san-
ctitatis .

O admirabilem , & omni menti
creare incomprehensibilem sancti-
ficationem ! O infinitam diuinę bo-
nitatis dignationem , quae talem ex-
piationis & sanctificationis fontem
humano generi constituit ! Ab
huius plenitudine omnes accepi-
mus ; & quod supereft , adhuc
mille mundorum peccatis abluen-
dis , & infinitis animabus sanctifi-
candis sufficit . Sic per vnum homi-
nem sanctificatur oinnes homines ,
& ad Deum reducuntur ; sicut per
vnum à Deo sunt auersi , & pecca-
to inquinati .

Et quia rudes sumus , sensibus
dediti ,

dediti, sensibilibus immersi, ruditati nostrae te accommodas, per sensibilia nos sanctificans, & contamtu corporeo spiritum tuū & spiritualia dona infundēs. Stupendum prorsus consilium sapientiae aeternæ, signorum sensibilium contactu, vel vissu, nos ex filijs iræ effici filios Dei, heredes vitae aeternæ, conforates diuinæ gloriæ: qui antè eramus omni confusione & morte aeternā digni! Mira benignitas & dignatio, rem adeò excelsam & diuinam (per quam Deo similes efficiuntur, sine qua ei placere non possumus) conferri modo tam humili, per instrumenta tam vilia, nullo vel modico nostro labore aut conatu! Verè saeculum aureum & saeculum gratiae est tempus istud noui, Testamenti, quo tantæ diuinitæ cælestes, tanta bonorum diuinorum copia cernitur in terris, tantaque facilitate comparatur.

Verè

præ
&
hy-
ssi-
em
ole-
fan-
enti-
cti-
bo-
ex-
em
Ab
epi-
huc
en-
tifi-
mi-
nes,
per
cca-
bus
liti,

Verè nunc melliflui facti sunt cæli, & montes stillant dulcedinem, & flumina vino & lacte redundat, & bonorum cælestium apothecæ expositæ sunt inter mortales, ex quibus breui tempore, facili negotio in omnem æternitatem diuites & pares Angelis effici possumus.

Tibi gloria, tibi benedictio & gratiarum actio ab omni creatura in cælo & in terra, ô sanctitatis auctor! tuum hoc est beneficium, tua philanthropia. Tu nobis Sanctum sanctorum dedisti, & in ipso fontem nobis perennem sanctificationis constituisti, in ablutionem peccatoris & menstruæ. Hunc tu per teipsum, tuam sanctitatem illi impertiendo, sanctificasti, & per hunc ceteros. Ab hoc sanctitas omnis manat in symbola externa seu Sacramenta; à symbolis per corpus transfunditur in animam; ab anima redundat.

redundat in corpus, & in opera interna; ab operibus internis ad externa: ut sic totus homo, tota^{que} vita ipsius sancta tibi deuota & consecrata sit, & ad te summum bonū & ultimum finem, vnde processit, reducatur, & in te quiescat. Sic creaturam tuam ad te reuocas, sic consortio tuo dignam facis. Fac ut ex hoc fonte assiduè hauriam, assiduè lauer, ut dealbem stolam meā in sanguine Agni. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Asperge me byssopo in fonte isto intincto in sanguine mystici passerculi, & mundabor; inde me laua, & super nimem dealbabor.

Consi-

CONSIDERATIO XXII.

De Deo Susceptore.

Susceptor dicitur; 1. quia cùm totum genus humanum excidisset à salute, & incurrisset reatum damnationis eter-
næ, ipse solus misertus illius, beni-
gnissimè suscepit illud redimendū
& instaurandum, vt salutem con-
sequi posset; iuxta illud Luc. 2.
*Suscepit Israël puerū suum, recordat̄ his
misericordia s̄ue.*

2. Quia etiam inimicos suos à
quibus grauiissimis iniurijs affectus
est, si ad ipsum redire velint, liben-
tissimè suscipit, omnes iniurias cō-
donans, eos in pristinum gradum
restituens, & iterum in filios adop-
tans, iure cælestis hereditatis, quo
excederant, redintegrato. Sicut pa-
ter filium prodigum post tot libidi-
dines, & omnem substantiam cum
meretriciis

sacertricibus absumptam lætissimè suscepit, & in pristinum statum restituit.

3. Quia omnes in quacumque afflictione ad ipsum configentes, benignè excipit, consolationem infundendo, & opportuno tempore opem ferendo. Nullus enim sperauit in Domino, & cōfusus est. Et ipsem est ait: *Venite ad me, omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.*

4. Quia omnes qui se eius obsequio addixerint, peculiari cura suscipit protegendos, illuminandos, & formandos in filios Dei, & ad omnem perfectionem, qua Deo quam simillimi intellectu, affectu, & moribus externis efficiatur, sintque quam maximè idonei cælesti hereditati capessendæ.

5. Quia iustos ex hac vita migrantes suscipit in suum regnum, & ad gloriæ suæ, omniumque bonorum suorum beatissimam cōmuni-

G nionem.

nionem. Psal. 118. *Suscipe me secundum eloquium tuum & vinam, & non confundas me ab expectatione mea.*

CONSIDERATIO XXIII.

De Deo Adiutore.

Aditor dicitur; i. generaliter respectu omnium: quia omnis potentia aliquo modo operativa, & omnis vis creata, ita ab illo assidue dependet, ut nulla possit operari, aut in aliquem actum exire absque illius concursu, cooperatione, & adiutorio: quod adiutorium ipsi facilè est omnibus præbere, cùm ipse rebus omnibus intimè sit præsens, & actu semper naturam, esse, & vires influat in res omnes.

Secundò, peculiariter dicitur *Adiutor noster*, idque speciatim.

i. Quia sine eius singulari adiutorio nemo potest à statu peccati & dam-

& damnationis resurgere, & ad statum filiorum Dei assurgere.

2. Nemo potest hostium suorum insidias euadere, & eorum tentationes superare.

3. Nemo bonum, quod ad vitam æternam sit utile, operari.

4. Nemo in bono usque ad finem perseverare. In his omnibus eius singulari adiutorio opus est.

Terribilis, etiam Beatis adiutor est; quia in statu beatitudinis, nemo potest ipsum videre, & beatifico amore ipsum amare, nemo ipsius immensam dulcedinem gustare, hoc est, ipso frui, sine pecuniali adiutorio, quod per lumen gloriae, & charitatis donum præstatur.

G ij. Consid

CONSIDERATIO XXIV.

De Benignitate Dei.

Benignus dicitur (Græcè *χρησός* quod noster interpres paßim vertit *suavis* vt Psal. 33. 85. 108. 144. & alibi) 1. quia infinitè propensus ad benefaciendum , & ad immensum æternumque bonum conferendū. Ex qua propensione motus est ad condendos Angelos , & homines; & ad eos formāndos, ad imaginem, & similitudinem suam ; vt eos suæ diuinitatis, suæque gloriæ ficeret participes.

2. Quia cum perditi essemus per peccatum, non abiecit nos; sed benignissimè nobiscū egit, mittendo ad nos filium , q̄ si assumpta nostra natura visibili nobiscū versaretur, & nos per eam reuocaret à peccatis; doceret viam salutis ; præberet exempla

empla bene viuendi ; satisfaceret diuinæ iustitiæ pro nostris peccatis ; sua passione & morte nos redime-ret, suo sanguine nos ablueret ; suo spiritu sanctificaret, & filios Dei constitueret ; & insuper optimis ad salutem adminiculis sensibilibus, & nostræ naturæ accommodatis, instrueret.

3. Quia abiturus in cælum, se ipsum totum nobis mirando modo reliquit in Sacramento Eucharistia, ut suâ præsentia semper nobis in hoc exilio esset solatio; eiusque oblatione Deum placaremus ; & eius sumptione, diuinitatis ipsius efficiemur participes.

4. Quia peccatores etsi sæpius relapsos, non solum sustinet pa-tienter, non puniendo ; sed & aueros reuocat & inuitat ad pænitentiam ; semper paratus eos in gratiam recipere si velint redire ; redeuentes non dure excipit,

G iij. nec

nec improperat pristinam ingratitudinem , sed benignè amplectitur tanquam charissimos filios, eosque in pristinum gradum filiorum restituit.

S. Quia nihil requirit à nobis quod vires nostras superet ; sed omnia facilia , & etiam menti bene compositæ iucunda ; *Ingum enim eius suave est, & onus leue.*

P R E C A T I O

Ad Benignitatem Dei.

Ex lib. 9. de Perfect. cap. 5.

O quam suavis & benignus est, Domine , in omnem creaturam spiritus tuus !

Tu enim cùm nullius indigeres, tibi ipse sufficientissimus, omnia ex nihilo condidisti, vt singulis, pro captu cuiusque , bonitatis tuæ dulcedinem , & pulchritudinis tuæ specimen impertires.

Non

Non commodi aut utilitatis tuæ causâ eâ fecisti, sed vt ipsis esset benè, vt ipsa pro modulo suo bonis tuis participarent, & benignitas tuæ gustarent fructum.

Itaque à te omnia ex abyssō sui nihili excitantur, accipiunt esse adeò omnibus amabile, accipiunt speciem & pulchritudinem, appetitum boni & fugam mali, vires & functiones, impetus & motus, situm & ordinem, perfectionem & terminum. Singulis enim donas quod cuique commodum & amabile. Animantibus etiam sensum boni & iucundi multiplicem largiris, & beatitudinis quamdam umbram & extremum ἀπόχυμα.

Hinc omnia te laudant, tacitisque vocibus tibi sacrum hymnum pangunt, quo tuam potentiam, sapientiam, bonitatem, & prouidentiam clarissimè celebrant. Cæle enima enarrant gloriam Dei, & opera

G. iiiij mannum

manum eius annuntiat firmamen-
tum. Dies diei eructat verbum, &
nox nocti indicat scientiam. Non sunt
loquela, neque sermones, quorum non
audiantur voces eorum. Sed longè
excellentiū in nostro genere hæc
benignitas tua elucet. Tu enim
nos ad imaginem & similitudinem
tuam condidisti, vultus tui cha-
ractere nobis impresso; intelle-
xu, memoria & voluntate in-
struxisti, quibus capaces Diuinita-
tis, gloriæ, & beatitudinis tuæ ef-
fecti sumus; diuinis præsidijis &
ornamentis ad hæc tanta bona pro-
merenda & consequenda cumula-
sti, Angelos in tutelam & directio-
nem assignasti; denique totū mun-
dum cum omnibus bonis & opibus
suis in domicilium & solatium no-
strum fecisti, & nobis tradidisti.
Quid his beneficijs maius, hac
benignitate admirabilius cogitari
possit? præsertim cùm eo consilio
hæc

hæc omnia feceris, vt nos in diuinum statum eueheres, beatitudinis tuæ participes efficeres.

Cùm enim omnis gloriæ & beatitudinis ex teipso superpleniſſimus sis, non potuit se continere benignitas tua, quin tantorum bonorum creaturam suam faceret participem. Hinc consilium condendi Angelos & homines, qui tantæ rei essent capaces; & propter homines mundum vniuersum, & opes eius omnes. Quis vñquam Monarcha terrenus extremæ sortis mancipia euexit ad communionem Regni? Et tamen in his est naturæ paritas, & solius fortunæ rerumq; externarum discriminē: nos vero nō solū infinitè à te distamus naturæ conditione, sed etiam infimum gradū inter creaturas intelligentes teneimus. Nihilominus præ ceteris omnibus nos dilexisti, & diuitias bonitatis tuæ copiosius in nos
G S effus;

effudisti. nimirum hoc est benignitatis ingenium, demittere se ad infima, curare infirma, colligere abiecta, attollere humilia, & ubi maior est inopia, ibi magis suas opes erogare & opem ferre.

Verè tu es amor omnipotens, benevolentissima virtus, lumen aeternum, incommutabilis ratio, aeterna dulcedo, creans mentem ad te participandum, vivificans ad sentiendum, afficiens ad appetendum, dilatans ad capiendum, iustificans ad promerendum, accendens ad zelum, fecundans ad frumentum, dirigens ad æquitatem, formans ad benevolentiam, moderans ad sapientiam, roborans ad virtutem, visitans ad consolationem, illuminans ad cognitionem, perpetuans ad immortalitatem, implens ad felicitatem, circumdans ad securitatem. Sic nos coronas in misericordia & miserationibus, sic vindique

vndique beneficijs tuis imples & cingis, vt nobis benignitatem & amorem tuum declares, & ad vicissim amandum excites.

Nimirum reducere nos per amorem instituisti in nostrum principium, vnire tuæ bonitati & pulchritudini, trásformare in te ipsum. Nullus erat ad hoc efficacior modus quam amoris. Amor enim est vis extatica & vnitiva, faciens ut à nobis excedamus, & in te transferamur. Non poteramus in te mutari per naturam, esse nostro creato saluo manente, sine quo nullius rei sensum, nullam capacitatem boni habere possumus, cum absque eo mera vanitas simus, & nihil. Quod fieri non poterat per naturam, molitus es per amorem. Hunc mille modis in nobis accendis, vt eius ardore in te colliqueascamus & absorbeamur, sicut aquæ gutta in vini dolium immissa, in vinum co-

uertitur, si colorem & saporem
spectes, salua manente aquæ sub-
stantia. Amor enim facit amantem
affetu & sensu à se deficere, &
in dilectum mutari, ut nullum in-
ter se & dilectum percipiat discri-
men. Ita enim amantem erga di-
lectum afficit, ut quantum in se
est, vi affectus suum esse exuat, ut
induat dilectum, vnumque cum
illo euadat. Nihil amplius de se
suisque commodis cogitat, non
secùs ac si iam in natura rerum esse
dcsijset; sed totus cogitatione &
affetu est in dilecto, eiusque
dunitaxat bona cogitat, desiderat,
& procurat. Tunc potest dicere
cum Apostolo, *Vivo, non iam ego,*
viuit vero in me Christus. Sic amor
facit hominem obliuisci sui, à se
deficere, sibi mori, & viuere in di-
lecto. Hoc modo qui adhèret Deo,
vnus spiritus cum illo efficitur. Hęc
est perfectio & consummatio San-
ctorum,

etorum, & vita æterna, vnum cum
Deo per vim amoris effici.

Sic ad exemplar nostrum pri-
mæuum reuertimur, in quo ab æ-
terno exstimus, non per esse ali-
quod reale nobis intrinsecum, sed
per vim ideæ & conceptionis men-
tis diuinæ, quæ facit ut in mente
diuina ab æterno exstiterimus, vi-
xerimus, & luxerimus, cùm in
nobis nihil essemus. Hinc per amo-
rem processimus in nostrum esse
creaturn, sicut forma domus ab
artifice prodit in opus & mate-
riam, & sicut imago ex mente pi-
ctoris in tabulam. Huc rursus per
amorem reducimur, & reducti
vnimur, & transformamur in ideā
nostram: sicut si imago è tabula
posset se in mentem pictoris pene-
trare, & ibidem suo exemplari in-
timè se coniungere.

Per amorem ad nos descendis,
vt amoris in nobis ardorem accen-

G 7 das, &

das & per illum sursum corda no-
stra rapias, & in te conuertas. Sicut
ignis vi ardoris sui omnia in se con-
uertit, sic tu ignis consumens, vi-
amoris. Accende corda nostra igne
amoris tui, & ea in te conuerte,
vt nihil præter te & tua cogite-
mus, nihil sapiamus, nihil sen-
tiamus, nihil loquamur, nihil
optemus. Ille nos excedere faciat
a nobis, nostrique quasi non simus
obliuisci, & in te migrare, in te
commorari, viuere & delectari.
Ille vitam nostram gloriæ tuæ im-
pendere, nulla pericula formidare,
nullos labores detrectare. Ille om-
nia mundana nobis vertat in ama-
ritudinem, & omnia aspera pro te
suscepta in dulcedinem, vt contu-
meliam putemus gloriam; in opiam
diuitias, persecutio[n]es prosperita-
tem; infamiam, nominis celebri-
tatem; morbos solatia, mortem
vitam. **Omnia enim huius vitæ**
mala

mala amore tui tolerata , meliora
funt omnibus huius sæculi bonis:
si enim compatimur , & conregna-
bimus. Per illum tu nobis sis vita
& refectio , domicilium & posses-
sio, diuinitæ & gloria , fortitudo &
refugium , quies & solatium , pro-
tectione & securitas, gaudium & bea-
titas. Amen.

CONSIDERATIO XXV.

De Deo Creatore.

Creator dicitur; i. quia suâ
infinitâ sapientiâ ab æter-
no infinitos mundos cum
omni ornatu & omnibus
rebus ad singulos pertinentibus di-
stinctissimè , & cum infinita luce
concepit , & in mente sua forma-
uit ; & ex infinitis qui menti ipsius
objiciebantur , hunc mundum , re-
lictis ceteris , liberè elegit ; & ab
æterno firmiter constituit illum
cum

cum suis Angelis & duobus primis
hominibus reliquoque apparatu
post infinita secula in certo tem-
poris puncto, & sex dierum sequen-
tium interuallo, & in definito im-
mensitatis spatio creare, formare,
disponere, perficere; omnium re-
rum mensuris, formis, viribus, par-
tibus, distinctissimè & immutabili-
ter mente conceptis, descriptis, ac
definitis.

2. Quia ex vi illius æterni de-
creti, post infinita saecula, in pun-
cto temporis, & spatio definito,
mūdum ex nihilo, infinitè infra se,
solo verbo potentissimè cōdidit; &
conditum eodem influxu mirabili-
ter continuato, in eodem spatio im-
mobiliter conseruat, & continet in
sua natura ac statu in omnem æter-
nitatem: cuius influxus in res om-
nes adeò potens est, vt nihil possit
perire, nisi ipse suum influxum
subtraxerit; quod numquam fa-
cit nisi

Cit nisi aliqua alia causa id postula-
uerit: vt cum ratione peccati sub-
trahit influxum quo conseruabat
donū gratiæ habitualis; vel ad præ-
sentiam contrarij (vt hoc in statu
mutabiliesse possit actio & passio)
subtrahit influxum quo conserua-
batur contrarium; vel pereuntibus
per mutuam actionem dispositio-
nibus necessarijs, subtrahit influxū
quo conseruabatur anima plantæ,
vel animalis &c.

Multa sunt in hoc opere admi-
ratione digna. Primò quod decre-
tum, cuius vi conditus est mundus,
in infinito tempore antecesserit execu-
tionem, nec nisi post infinita secula
secuta sit mundi creatio. Secundò,
quod sicut Deus mundum in hoc
temporis momento, & in hoc spatio
condidit; ita potuisse in quo-
vis temporis infiniti puncto, &
spatij immensi interuallo ipsum
condere. Tertiò, quod in Deo per-
tantam

tantam molitionem nulla facta sit
mutatio. Quartò, quod res tā mul-
tæ & variæ , tam firmæ & solidæ,
tam magnæ & validæ , repente ex
nihilo extiterint. Vbi etiam aduer-
tendum est dupliciter creationem
spectari posse. Primò, vt est quidā
ascensus vel eductio rei à non esse,
ad esse , quasi antea lateret in suo
nihilo ; deinde extraheretur omni-
potentiâ Conditoris ad esse. Secū-
dò, vt est quidam descensus, vel
emanatio rei ex omnipotentia Cō-
ditoris (vbi antea eminenter tan-
quam in radice, & vt in idea conti-
nebatur) in suum esse formale &
actuale : sicut lumen dicitur ema-
nare à sole ; calor ab igne ; species
visibiles ab obiectis ; imago ab arte
artificis: &c. Omitto alia multa, que
accuratè consideranti possunt faci-
lē occurrere.

CON

CONSIDERATIO XXVI.

De Deo Conseruatore rerum
omnium.

Conseruator dicitur; 1. quia rebus omnibus pro cuiusq; capacitate & gradu, tribuit necessaria adminicula, quibus se conseruent, tūm ab interitu, tūm ab omni nocimento: vt vide re est non solum in hominibus, sed etiam in omnibus animalibus, quātuuis vilibus. Omnibus enim insita à conditore quædam industria ad prosequenda sua commoda, & vitanda noxia. Id ē cernitur in plantis, & rebus inanimis; etiam in clementis; et si in rebus inanimis obfuriūs.

2. Quia assiduo & substantifico influxu in res omnes influit, vt earum essentia conseruetur; sine quo influxu, statim extinguerentur, evanesce-

uanescerent, & in suum nihilum
relaberentur, quantumuis per se vi-
deantur magnæ, firmæ, solidæ. Sin-
gulæ enim res creatæ, etiam Angeli
& cœli, nihil sunt aliud quām ter-
minus operationis, & influxus diui-
ni, non extrinsecus, sed intrinsecus;
sicut lumen diffusum per mundū,
est terminus illuminationis seu ope-
rationis solis. Vnde nullam habent
soliditatem nisi ab influxu diuino,
qui pendet à libera voluntate Dei,
qua velit, vel non velit eum influ-
xum suum continuare. Hinc fit
ut nulla res in quam Deus statuit
suum influxum continuare, possit
perire, aut vi vlla interimi.

Porrò hic influxus nihil est
aliud, quam quædam continuatio
creationis, vel operatio creationi
æquivalens. Vnde, ut SS. Patres
affirmant, non minoris virtutis est
mundū conseruare ne in nihilum rela-
butur, quām eundē ex nihilo producere.

3. Quia

3. Quia statuit mundum, Angelos, & homines in æternum conservare, influxum suum substantificum iminutabiliter continuando.

CONSIDERATIO XXVII.

De Domino rerum omnium. Domino Dominantium. Rege Regum. Reges saeculorum. Sancto Sanctorum. Deo Deorum.

Omnium Dominus dicitur, quia omnia essentialiter ipsius sunt, tanquam ipsius opera, & figmenta, quæ ipse sua sapientia excogitauit, & omni potentia ex nihilo formauit, & ad suam gloriam aliquando repræsentandam & insinuandā extare voluit. Deinde, quia de omnibus pro suo arbitrio potest disponere, cùm omnia ab ipsius nutu, & libera voluntate omnibus momentis de-

tis dependeant: nec vllum habeant esse, nisi quod ipse pro sua libertate in illa infundit. Itaque longè plus iuris, & potestatis habet in totum vniuersum , in omnes Angelos & homines, quām quilibet Dominus in suum iumentum, figulus in suam ollam , homo in suas actiones liberas: quia nec Dominus suum iumentum à se habet ; nec figulus lutum , artem, ignem, industriam, quæ illi ad ollam conficiendam sunt necessaria ; nec homo facultates, quibus actiones suas perficit. Deus autem omnia à se habet, quæ ad rem ipsam perficiendam & obtinendam pertinet ; cùm omnia nihil sint aliud quām liberæ operationis ipsius externæ terminus intrinsecus. Quò fit, vt ipsius Dominiū sit infinitæ perfectionis, nec vlla creaturæ communicabile, nec vlla res creata extra ipsius Dominiū constitui aut sui iuris effici possit;

possit ; cùm essentialiter à Deo, tanquam à primo principio & ultimo fine pendeat.

2. Deus non solum est Dominus eorum quæ sunt , sed etiam eorum quæ non sunt : id est, omnium possibilium. Nempe infinitorum mundorum , infinitorum Angelorum , infinitorum hominum , quos ipse potest producere. Omnia enim hæc per totam æternitatem , & per totam immensitatem spatiorum illi præsentia sunt , & lucent in mente ipsius non minus ac si reipsa existarent in suis naturis ; & unico nutu potest efficere , ut ad obsequium ipsius in suis naturis præstò sint. Ipse enim vocat ea quæ non sunt , tanquam ea quæ sunt. Perinde enim omnia sunt in ipsius potestate ; & de utrisque æquè quod vult , potest facere. Sicut si Rex aliquis esset adeò potens , ut non solum subditi , quos actu habet , ipsi seruirent ; sed etiam

etiam totius mundi homines, ad minimum nutum ipsius, se paratos ad eius obsequium exhiberent, is meritò totius mundi Dominus dicetur. Ita Deus se habet respectu omnium possibilium.

3. Dicitur *omnium Dominus*, quia omne Dominium, & omne ius tam proprietatis quam iurisdictionis in Angelis & hominibus, ab ipso deriuatur: ab ipso enim est omnis capacitas dominij; quia hæc fundatur in natura rationali, & libertate arbitrij. Ab ipso est omnis res quæ Dominio possideri potest. Si ipse opes & bona quæ ab hominibus possidentur, assidue non conseruaret, repente omnes essent extremè pauperes. Ab ipso quoque est omne ius verum ad aliquid obtinendum vel possidendum, & de eo pro arbitrio disponendum; quod *Dominum* vocatur.

Dicitur

Dicitur quoque *Dominus Dominorum*, non solum quia omne Dominium tuum proprietatis, tuum iurisdictionis ab ipso est; sed etiam quia omnes Domini, & omnes Reges terrae, & omnes diuites seculi, sunt Deo subiecti ut mancipia, & multo amplius: tantum enim iuris habet in omnes Reges, & Dominos, & in omnia quae ipsis subiecta, quantum in minimum vermiculum terrae. Hoc maxime apparebit in die iudicij, cum innumeri Reges & Domini iacebunt substrati pedibus eius.

Pari modo dicitur *Rex Regum & Dominus Dominantium.*

Dicitur *Rex seculorum*; quia regnum eius omnibus seculis stabit & florebit; nec ullam unquam patietur cladem, imminutionem aut aduersitatem: sed in omnem aeternitatem erit firmissimum & semper triumphans, in summo gaudio,

H

& summa

& summa affluentia bonorum omnium: iuxta illud. P sal. 144. *Regnum tuum, Regnum omnium seculorum, &c.* Reliqua omnia regna breui finem accipient, vñā cum Regibus, & opibus suis.

Dicitur *Sanctus Sanctorum*; quia omnis sanctitas & puritas Angelorum & hominum, ab ipso est; & ipsius sanctitas, omnium illorum sanctitatem infinitè superat; ut pote infinitè purior, altior, & firmior; ut supra c. 17. explicatum est.

Dicitur *Deus Deorum*; quia omnis deificatio, & deiformitas in iustis, & beatis ab ipso est. Summa perfectio naturæ rationalis consistit in assimilatione cum Deo; quam Dionysius passim vocat *deificationem, & deiformitatem*. Ratione cuius, beati dicuntur *deificati, deiformes, filii Dei & Dij*, sano Scripturæ intellectu. Si enim Reges, & iudices ob participationem iudicariæ protestatis

testatis, ob quam homines, eos tanquam Deos terrestres reverentur, vocantur *Dij*, vt patet Psal. 8.1. & Ioannis 10. multò magis Sancti, qui non solum cum Christo iudicabunt orbem, sed etiam ita sunt deificati & Deo similes effecti, vt altiori modo ei non possint assimilari, *Dij* possunt appellari. Hinc Angeli sèpè in scripturis secundum editionem LXX. *Dij* appellantur. Et Psal. 46. de Apostolis dicitur, *Dij* terræ vehementer eleuati sunt; & serpens, Gene. 3. Eritis sicut *Dij*, id est, similes Angelis deificatis, & gloriosis: quamvis non ignorem illum locū etiā aliter exponi. Passim tamen beati non sunt vocandi *Dij*, sed sancti, & beati, ad vitandum errorem ethnicorū, qui plures Deos inducebant, quos tanquam veros Deos colebant, errore stupidissimo.

Hij

Con-

P R E C A T I O

Ad Deū, Dominū rerum omnīū,

Ex lib. 10. de Perfect. cap. 7.

Exaltabo te Deus meus Rex, &
benedicam nomen tuum in seculum,
& in seculum seculi. Tu enim
es Rex regum, & Dominus dominan-
tium. In ditione tua uniuersa sunt
posita, & non est qui possit resistere vo-
luntati tue. Ordinatione tua per-
seuerant omnia, & legem quam eis
posuisti custodiunt; & singula pro
captu & modo suo seruiunt tibi,
teque Rectorem ac Dominum
confitentur. Summum in omnia
enes imperium, potesque de om-
nibus pro arbitratu tuo statuere,
nec quisquam à te factorum exige-
re potest rationem, & dicere,
Cur sic facis? Omnes Reges &
Monarchæ terrarum cum omni
splendore & magnificantia sua,

cudi

cum Regnis & exercitibus suis,
cū diuinijs & gloria sua, veluti ter-
ræ vermiculi sunt coram te, & in-
star nihili in conspectu tuo. Mi-
nimi seruorum tuorum qui in cæ-
lesti palatio tibi seruiunt, longè
sunt maiores omnibus illis ; nec
quisquam illorum , maiestatem
vultus vnius ex istis sustinere
posset. Contabescit enim instar
ceræ mortalitas omnis ad præsen-
tiam Angelici splendoris, & vi-
ribus defecta concidit. Quanta er-
go est gloria maiestatis tuæ , quæ
omni Angelica maiestate infinitè
est maior & excellentior ? Verè
tu magnus Dominus & laudabilis
niris, & magnitudinis tuae non est fi-
nis. Regnum tuum , regnum omnium sa-
culorum, & dominatio tua in omni ge-
neratione & generationem. Reges ter-
ræ & regna eorū repente corrident,
& ad nihilum redigentur: regnum
autem tuum in æternum stabit,

Hij & om-

& omnes inimici tui subijcientur
pedibus tuis. Exscindetur funditus
regnum diaboli & impiorum quo
nunc turbatur orbis, quo veritas &
iustitia opprimitur ; & regnum
tuum omnibus dominabitur, eris
que omnia in omnibus. Figmen-
tum tuum sumus omnes, & opus
manuum tuarum ; tu plastes & fi-
ctor noster : quidquid sumus, pos-
sumus, habemus, à te accepimus.
tua sunt omnia, qui omnium es
artifex & inuentor. Omnia de ni-
hilo extraxisti, ex profundo tene-
brarum, & abyssō non-entis. Su-
pendisti ea in esse, in lumine vul-
tus tui ; vt singula iuxta species
& formas suas fulgeant mentibus
nostris, tuamque maiestatem in-
finuerint. Sed quia suopte nutu &
ex se, in nihilum vnde educita sunt,
propendent ; non satis est id semel
esse factum, sed assiduè manu tua
teneri, & substantifico influxu tuo
foueri

foueri opus habent, ut beneficium, quod semel cum esse inciperent acceperunt, omnibus momentis rursus accipient. Sicut pondus in aere suspensum assiduè teneri debet, & si vel ad istum oculi dimitatur sibi, deorsum ruit: ita tota creaturarum vniuersitas, omnipotenti dextra tua continuè inesse & natura teneri debet; & si vel ad momentum laxaueris manum tuam, statim in nihilum suum corruet, & velut umbra peribit.

Nihil est solidi vel in corporibus, vel in spiritibus, nisi quatenus virtus tua intrinsecus ea continet & constringit, ne veluti aqua diffluant, vel tamquam fumus dissipentur, vel vt visum quoddam & phantasma inane euanescent. Omnia mollia sunt tibi & tractabilia, omnia fluxa & euanida, & minimo nutu imperij tui in quamvis formabilia speciem. Nulla coram

Hiiij. te est.

te est soliditas montium & saxorum, nulla durities ferri & adamantum, nulla firmitas cælorum & astrorum ; nihil horum sine perpetuo influxu fotuque lucis tuæ consistere potest. Tu ergo omnium Dominus , à quo aſſidue fiunt & pendent omnia ; qui omnia sustentas ne corruant , foues ne tabescant , contines ne diffluant, constringis ne dispereant.

Tu omnium inuentor , auctor, formator , conseruator , sustentator, exemplar & finis. Propter te sunt omnia ut seruiant gloriæ tuæ; rationalia, ut te cognoscant, ament, colant & laudent ; irrationalia, ut vſibus nostris seruiant, & sua admirabili specie mentes nostras in admirationem & amorem tui excitent. Neque ideò viliores aut miserabiliores sumus, quia propter te sumus , & omnia nostra ad tuam gloriam destinantur. Hæc enim

enim est natura nostra, hoc sum-
mum bonum nostrum, gloriæ ser-
uire tuæ. Tibi enim seruire, regna-
re est; tibi obedire, iter viæ æter-
næ. Melius est tibi seruire, quæ
totius mundi tenere imperium.
Dum enim obsequio tuo mens no-
stra intendit, sursum erigitur, se-
qué in unitatem colligit, tibique
propior effecta illuminatur, &
similis tui efficitur: dum alijs regé-
dis incumbit, ab unione recedit, ad
inferiora descendit, & in multitu-
dinem dissipatur; neque aliquid in-
uenit, cuius coniunctione melior
euadat. Nihil enim meliore efficit
mentem, nisi quod est supra mentem.

Magna fascinatio mortalium, ta-
topere æstimare & sitire: Imperia,
Regna, gubernationes & Prælatu-
ras, quibus alijs præsint, & seipso
negligant; nihil non agere, ius om-
ne & fas proterere, ut assequantur
hanc umbram felicitatis, veri boni
& sa-

& salutis æternæ impedimentum.
Nihil enim est quod vel animum
magis auocet à cœlestibus, & im-
plicet terrenis; vel maiorem pec-
catorum suppedit occasionem, vel
effrænatiorem tribuat peccandi
licentiam, vel ampliorem exe-
quendi copiam, vel salutares ma-
gis arceat monitores, vel magis
aggrauet peccatorum culpam, vel
magis oneret peccatis alienis; quam
Principatus & Prælatura. Quam-
quam qui non honoris & com-
modi sui causa, sed ut bono pù-
blico prosint, & plurimos ad salu-
tem dirigant, eam susceperint &
ritè administrauerint, magnum
præmium ob rei difficultatem, &
boni quod procurant amplitudi-
nem, à te consequentur. Sed lon-
gè tutius est in imo delitescere, &
suæ salutis curam agere. Da mihi
Domine, laudes humanas con-
temnere, honorem mundi fugere,
& amare

& amare nesciri ab hominibus.
Satis mihi sit nosse te , & cognosci
viciſſim abs te : seruire tibi , &
seruitutem tui omnibus mundi
Imperijs anteponere , omnibus di-
gnitatibus & honoribus præferre.
Hæc sit gloria mea, hæc eminentia
& sublimitas, hæc omnis dignitatis
titulus & insigne. Glorientur alij
de Regnis & Pincipatibus, de no-
bilitate & opibus, ceterisque hu-
ijs vitæ excellentijs ; mea gloria
sit , esse seruum tuum , & omnia
mea esse addicta & mancipata
tibi ; & omnes meas cogitationes,
omnes curas, omnes conatus, omnia
studia seruire gloriæ tuae.

CONSIDERATIO XXVIII

De Deo gubernatore.

Gubernator dicitur; 1. quia mundum iam conditum cum omnibus rerum naturis, quæ mundo continentur, conservat; & mouet regitque omnia congruenter naturæ cuiusque, singula ad proprias functiones dirigens. & singulis cooperans: rerum inferiorum ortum & interitum miro modo per corporum cælestium motus aptissima vicissitudine continuans.

2. Quia naturam rationalem Angelicam & humanam congruissimis medijs externis & internis, legibus & exemplis, illustrationibus & affectionibus, minis & promissis, beneficijs & flagellis ad proprium finem dirigit. Et quamuis Diabolo permittat aliquam tentandi & vexandi potestate ad nostrum exercitium, & maius meritum; ita

Camen illum cohibet, ut parū pos-
sit, si velimus illi resistere.

3. Quia ex parte sua omnibus ab
initio dedit sufficientissima media
ad salutem; & post lapsum etiam
sufficientia ex parte sua cōfert om-
nibus prout ratio huius status pati-
tur; adeo ut per illum non stet quin
omnes saluentur.

4. Quia cuique reddet secundum
opera suā, idq; in conspectu totius
naturæ rationalis, in publico totius
mundi iudicio. ut omnibus clare
cōstet æquitas & benignitas guber-
nationis & iudicij ipsius.

CONSIDERATIO XXIX.

De Deo Prouisore, Deique Prudentia.

Deus dicitur Prouisor & re-
rum omnium prouidentiā
habens: 1. quia per ipsius
prudentiam omnia in
suis speciebus, & naturis indiui-

H 7 duis,

duis, cum omnibus suis ornamētis,
& proprietatibus, & functionibus
existunt. Nihil enim est in tota re-
rum natura, cui ipse non dederit
esse, speciem, formam & pulchri-
tudinem, ut decorē in suo statu cō-
sistere queat ; & cui vltius non
dederit propriam indolem, propo-
sitionem, vires & instrumenta con-
gruentissima ad suas functiones ;
omnia enim in *mensura* & *numero*,
& *pondere dispositi*: ut manifestum
est non solum in primarijs mundi
partibus ; ut in cœlis, in stellis,
in sole & luna, in elementis; sed
etiam in vilissimis vermiculis &
eorum partibus; in plantis & flo-
ribus, &c.

2. Quia nihil in tota rerum na-
tura, totoque vniuerso fieri potest,
quod ipse antea in luce infinita sa-
pientiae suæ exactissimè non con-
siderauerit, & quasi deliberarit an
conueniat illud velle ut fiat, aut sal-
tem

tem velle permettere , seu non im-
pedire. Quæ consideratio , & (vt sic
dicam) deliberatio antecedit omne
decretum tam permissuum , quām
effectuum circa singula. Omnia
enim euentuum causæ è manu ip-
sius ita religatæ tenentur , vt sine il-
lius nutu nulla possit in illum actū
emicare. Vnde nihil sine illius pro-
udentia fieri potest.

3. Quia etsi propter peccatum
& arbitrij libertatem multam in re-
bus , presertim humanis , videatur
permittere *ataxiā* , nihil tamen
permittit nisi summa ratione , &
quasi prævia deliberatione. Deinde ,
quidquid modò inordinatum vi-
detur , ipse postea ad exactissimam
Iustitiae æqualitatem , & pulcherri-
mum ordinem reuocabit.

4. Quia omnis ordo , qui est
vel in structura vniuersi , vel in
partibus animalium & planta-
rum , vel in operationibus rerum ,
vel

vel medijs ad finem, vel in vlla re corporali aut ſpirituali, ab ipſo eſt iſtitutus ac diſpoſitus.

P R E C A T I O

Ad Prouidentiam Diuinam.

Ex lib. II, de Perfect. c. 10.

Tu, Pater, prouidentia gubernat omnia, pertingens a fine ad finem, ab extremis celorum ad ima terrarum, à supremo ſpiritu ad infimum vermiculum, fortiter, & diſponens omnia ſuauiter. Fortiſſimus eſt eius tactus, quo creantur & ſuſtentantur omnia: ſuauiflma diſpoſitio, qua ſingula pro naturæ conditione ſuis locis & ordinibus collocantur, ſuos in fines diriguntur, ſuosque motus agere ſinuntur. Non fortuito atomorum concurſu, aut elementorum acri conflictu, aut ſpondeſ ſua mundus iſte coaluit, vel emicuit

emicuit in lucem, sed prouidentiae
tuæ consilio & vi. Quomodo enim
res tanti ingenij & artificij, in qua
omnia summa ratione & propor
tione, summa pulchritudine, sym
metria & eutaxia constant, sine ra
tione & sapientia fieri potuisset?
Tua prouidentia hæc omnia ab
æterno excogitauit, concepit, di
stinxit, digessit, ordinauit. Hæc
singulorum species, mensuras, for
mas, partes, qualitates, indoles de
finiuit; vires multiplices & instru
menta veluti panopliam quamdam
ad proprias functiones, suique de
fensionem attribuit: hæc omnibus
fines præstituit, causas destinauit,
& omnia quæ rei cuique sunt con
grua, prouidit. In illa, omnia hæc
ex antiquis, & priusquam terra
fieret, constituta; vbi etiam ordo
temporum sine tempore est; nec
quidquam ibi noui occurrit, vbi
ante omnia tempora extitit,
quidquid.

quidquid pro temporum varietate
in lucem promitur: mutabilem.
enim dispositionem immutabilis
illa ratio continet, ubi sine tempore
simul sunt, quae in tempore non
simul fiunt, quia tempora non simul
currunt. Ibi mutabilem omnium
immutabiles stant causae, & om-
nium temporalium æternæ lucent
rationes, & omnium conting-
tium fixæ sunt necessariæ radices,
& omnium agentium ac operatio-
num stabiles præscriptæ leges, &
determinati fines. Ibi cuique pro
meritis salus constituta vel exitiu-
decreto firmo, indelebili, irrevo-
cabili, tabulis plusquam adamanci-
tatis inciso. Ibi extant decreta &
sanctiones de rebus omnibus, de
earum ortu & progressu, functio-
nibus & effectis, euentis & interi-
tu; quibus temporibus, momentis,
locis, causis, quo ordine & modo
horum singula sunt futura. Sine
prouiden-

prouidentiæ tuæ legibus nihil omnino nascitur, nihil occidit, nihil mouetur, nihil quiescit. Illa ad suos omnia fines destinat, & singulis intimè insidens ac præsidens, propriam cuiusq; indolem format ac inserit, & per eam rem quamlibet in congruas cuique functiones & proprios fines dirigit. Quid enim est aliud cuiusque rei ingenium & nativa propensio, quam tuæ prouidentiæ vestigium & impressio? Hinc res omnes ratione carentes, tanta ratione operantur, & in fines suos, quos nec animo percipiunt, nec vullo modo cognoscunt, tam ordinate tendunt. Quanta arte araneus telam è suis visceribus texit, plagulas tendit, venatum muscarum instituit? Quanta subtilitate & industria apiculæ struunt favos, formant hexagonos utrimque loculos sibolis matrices, & nectarei succi apothecas; colligunt

gunt cælestem rorem, & alia mira
in communione veluti in quadam Re-
publica gerunt? Omitto admirabi-
le auicularū ingenium in extruen-
dis nidis ad suam quietem & tute-
lam, pullorum procreationem &
educationem. Omitto stupendam
bombycum indolem in texendis
tenuitate pēnē inuisibili filis sericis,
in cōcinnandis filorum glomere lo-
culis, quibus veluti sepulchralibus
tumbis inclusi immoriantur, ut post
aliquot menses reuiuiscentes & ex
sepulchris suis egredientes, palinge-
nesiam nobis adumbrent. Alia in-
numera prætereo tum in animanti-
bus, tum in plantis, quæ tanta ratio-
ne, arte & prouidentia fiunt, ut
maiore fieri non possint: non sua
quæ ipsis inhæreat, sed tua quæ ip-
sis assistit, quæq; vestigium & spe-
cimen quoddā sui ipsis imprimens
ita operari facit, ac si summa pro-
videntia & arte præditæ essent.

Omnis

Omnis igitur actio & omne opus naturæ, est actio & opus tuæ sapiætiæ & tuæ prouidentiæ. Nec aliter omnia secundùm legem tuæ prouidentiæ agunt, quâm si eius plenam notitiam possiderent.

Rationalem tamen naturam excipio, quæcùm suæ cuiusdam prouidentiæ sit particeps & libera, sæpè non tuæ prouidentiæ directioni se accommodat, sed sua prouidentia & arbitrio vivere cupit. Hinc omnis peccati fons, omnis calamitatis origo. Non tamen hoc absque prouidentia tua geritur. Etsi enim creatura rationalis dum peccat, secundùm legem quam illi statuisti, non agat; non tamen absque prouidentiæ lege agit, à qua & vires habet, quibus in suam perniciem abutitur; & finitur age re ea quæ absque eius permisso agere non posset; & certis circum scribitur limitibus, ne aliter aut amplius

amplius malè agat, quām tibi permettere visum fuerit. Sic omnia intra prouidentiæ tuæ ambitum conclusisti, vt illam nihil possit effugere; ita omnia illi subiecta, vt eius iugum & dominatum excutere nō possint.

Væ peccatoribus, qui eius gubernationi & legibus subtrahere se conantur, & sua prouidentia suis placitis & arbitrio viuere. Dum enim subducunt se prouidentię dirigenti ad vitam, incidunt in prouidentiam destinantem ad mortē: & dum recedunt ab ordine benignitatis & misericordiæ, incurront in ordinem seueritatis & iustitiæ: & dum excutiunt iugum suave diuinorum præceptorum, subeunt iugum crudele dæmonum & æternorum suppliciorum. O insaniam sanguineis lacrymis deflendam! Quis mētes mortaliū ita fascinavit, & in tantam amentiam adduxit?

Infelices

Infelices quoque Religiosi illi,
qui cùm à tua prouidentia se gu-
bernari per suos Superiores sine-
re deberent , sua prudentia &
consilio viuere volunt , non secùs
de se solliciti, ac si nullius curè sub-
essent. Subtrahunt enim se suauis-
simo & certissimo illi prouidentiæ
ordini , quo securissimè & fru-
ctuosissimè ad salutem directi
fuissent. Varij enim sunt prouiden-
tiæ tuę modi, variæ series guberna-
tionum & gratiarum , cuique ma-
gis vel minus accommodatæ &
salutares. Felix ille cui eum proui-
dentiæ ordinem , eam gubernan-
di rationem adhibes, quam nosti
maximè salutarem illi fore, & co-
piosissimi fructus. Nihil in hac
vita optabiliùs, nihil beatiùs quàm
sub tali ordine & directione cur-
sum vitæ peragere, ex qua tam cer-
ta salus ; & tantum æternæ gloriæ
emolumentum. At meritò credi
potest

poteſt eam gubernandi formam
viro religioso ſalutarem eſſe p̄a-
ceteris, qua illum prouidentia tua
per Superiorē illius in cursu vitæ,
in officijs, functionibus, miffioni-
bus, manſionibus, ſtudijs, ceteris-
que omnibus dirigit: alioquin cur
perfetta & cæca obedientia tanto-
pere à sanctis Patribus laudaretur?
cur à sanctissimis viris & ſapien-
tissimis ita frequentata eſſet & culta?
cur ſecurissima ad ſalutem p̄edi-
caretur via? cur Dominus ipſe
adeò eam commendasset, ſuafifet,
eiusque tanta p̄abuiffet nobis ex-
empla?

Itaque dubitandum non eſt,
quin ſi quis huic formæ prouiden-
tiæ ſe tradat, & veluti in vlnas eius
ſe proijciens, ab ea ſe duci in om-
nibus ſinat, viam ille certissimam
ad ipſcēdā ſalutis teneat. Qui verò
ab ea ſe subducit, ſua ſe prouiden-
tia regere volens, magno periculo
ſe exponit.

Se exponit, ne in illum prouidentiæ incidat ordinem, in quo à salute excidat. Hæc enim ratio ab omnibus sanctis vituperatur, & periculosa iudicatur saluti, quantumuis in speciem sancta videatur & salutaris. Extant exempla plurima eorum qui hac viâ perierunt; nulla eorum qui perierint istâ, aut quibus minus benè cesserit. Quomodo enim non optimè cedat, quod tu ipse suafisti, ad quod feliciter dirigendum te obstrinxisti? Hanc ergo viam indeclinabiliter teneam, hanc usque ad extremum vitæ spiritum sequar, quam tu ipse, & qui Spiritu tuo afflati, præ ceteris commendarunt.

Numquā prouidentia tua in sua dispositione fallitur, nouit enim priusquam statuat, quidnam ex quavis hypothesi & dispositione sit cœntrum: vnde etiam numquam suo frustratur effectu & fructu.

I.

Ets

Etsi enim inferiorum causarum or-
dines , qui prouidentiæ tuæ sunt
quædā participationes vel impres-
siones , ob imperfectionem & mu-
tabilitatē suam sæpè deficiant , nec
ad finem causis illis præstitutum
perducant ; numquam tamen tuæ
sublimis prouidentiæ ordo ac dis-
positio proprio sibiisque commenso
fine frustratur , sed hunc semper af-
sequitur. **Quod** etsi modò nondū
appareat durante adhuc mundi
cursu , & termino quò tendunt
omnia nondum adducto ; ubi tamē
decurso stadio suo ad metam per-
uenerit , clausulaque postrema im-
posita fuerit , nec vltérius humana-
rum rerū excurret volubilis rota :
tunc se vis prouidentiæ aperiet , &
correctis omnibus causarum infe-
riorum erroribus , omnibusque in
ordinem firmissimum & sempiter-
num redactis , clarè perspicietur
quàm sapienter , quàm suaviter ,
quàm

quām congruē naturis rerum &
saluti mortalium, quām cōuenienter
diuinæ gloriæ, omnia ab ipsa
administrata fuerunt.

Hec igitur sublimis prouidentia
tua mihi semper ob oculos verse-
tur, & quidquid prosperi vel ad-
uersi obuenerit, ab illa duci & pen-
dere intelligam, deq; benefica ma-
nu tua excipiam. Nihil enim fit in
tempore, quod ab illa ob iustissi-
mas causas non sit dispositum in æ-
ternitate. Hæc mihi in asperis sit so-
latio: hæc animum turbidis mundi
in rebus, in regnorum, religionisq;
sacræ, & animarum cladibus tur-
batum afflictumque componat &
tranquillet. Omnia enim prouid-
entia tua sapientissimè disponit,
& quidquid erratum fuerit à crea-
turis, quidquid ab ordine recesser-
it, ita corriget & in ordinem re-
diget, vt in omnibus gloriæ tuæ
maiestas magis resplendeat, quām

Iij Si om-

Si omnia primum ordinem, in quo posita fuere, tenuissent.

Non patitur quidem huius vitæ conditio & lex charitatis, ut proximorum damnis & exitijs, diuinæq[ue] maiestatis iniurijs non tangamur, non afflitemur; absque huiusmodi stimulo vix ad opitulandum excitaremur. sed adhibenda moderatio; & ubi res peractæ sunt, vel desperatæ, nihilque opera & preces nostræ possunt adferre præsidij, expedit inanes mœrores depellere, & prouidentiæ tuæ contemplatione animum solari. Hæc mihi fiduciam pariat in terroribus, securitatem in periculis, robur in arduis, tranquillitatem in turbulentis, tolerantiam in aduersis, æquitatem animi in futurorum expectatione. Hæc vanas à mente nostra sollicitudines depellat, perinde ac si à sola prouidentiæ tuæ benignitate omnia prouenirent; & simul ea sedulitate

litate

litate rebus agendis intentā faciat,
quam earum magniudo & status
postulat. Nostram enim cooperati-
onem, nostrumque studium po-
stulat prouidentiæ tuæ gubernatio;
sed supernacaneam curā, & anxie-
tatem in rebus temporalibus nego-
tijque huius vitæ respuit & dam-
nat. Hæc omnia mea disponat &
regat usque in finem, sicut saluti
meæ & gloriæ suæ expedire nouit,
siue per prospera, siue per aduersa,
per honorem vel ignominiam, per in-
famiam vel laudem, per abundan-
tiam vel inopiam, per morbos vel
sanitatem, per vitam vel mortem; ni-
hil excipio, nihil refugio. Hoc uni-
cum & antiquum votum meū. Fac
meum sicut scis profuturū saluti
meæ & gloriæ tuæ, ut te in omnem
æternitatem contempler & admirer,
animem & honorem, laudem,
benedicam & glorificem in omni-
bus & supra omnia. Amen,

I iij   Co N.

CONSIDERATIO XXX.

*De Patientia & Longanimitate
Dei.*

Patiens dicitur & longanimis
Grècè, μακρόδυμος; quia etsi
ipse sit infinitæ Maiestatis,
& infinitæ potentiarum, & om-
nia gerantur in præsentia & con-
spectu ipsius; tamen omnia tolerat,
& sæpè longo tempore vindictam
cohibet, ne in sempiternum interi-
tum ruamus. Imò sustinet infinita
ingratitudinē, & infinitas iniurias,
quas mortales ei pro infinitis bene-
ficijs rependunt; nempe idolola-
triam, blasphemiam, contumeliam,
iram, odium, perfidiam, periu-
ria, sacrilegia, conspirationes cum
hostibus ipsius, contemptum
Religionis, contemptum diuino-
rum præceptorum, contemptum
passionis Christi, contemptum om-
nium beneficiorum, & bonorum
cælestium, quæ ipse nobis pro-

misit. Hæc omnia assiduè oculis eius obuersantur, & patiēter suffert.

Porrò eo maior est iniuria, quò maior est maiestas & potentia, & præsentia eius in quem cōmittitur, & quo beneficia eius sunt maiora. Itaque cùm majestas Dei, eiusque potentia sit infinita, & beneficia infinitæ æstimationis, & omnia in infinita luce præsentiaæ eius gerantur, perspicuum est, istas quoque iniurias infinitam quandam iniuriæ malitiam continere: & patientiam Dei quâ ista tolerat, infinitam esse.

2. *Patiens* dicitur, quia non solum bis, ter, quater, quinquies, decies, hæc omnia tolerat, vindictam cohibens (quod nullus Princeps terrenus & mortal is faceret) sed centies, millies, decies millies, centies millies: quod omnia superat exempla, & omnem rationem humanañ & Angelicam.

Iijj Neque

Neque solum ipse manum vindicem, cohibet suam; sed & vim Angelicam, & Diabolicam partam ab ripere peccatores, & demergere in profundum inferni, benignè coercet: ut constat ex parabolâ Matthæi 13. ubi seruis voluntibus colligere zizania vetuit, ne forte simul eradicaretur & tritum; & voluit ut vtraque sinerentur crescere, usque ad messem, id est, usque ad diem iudicij.

3. Non solum hæc omnia tolerat, & vindictam cohibet, sed etiâ beneficia sua effusissimè cōtinuat, solem suum oriri faciens, super bonos, & malos, & pluens super iustos, & iniustos. Præterea, iuratissimis hostibus suis tribuit diuitias, honores, voluptates, in summa affluentia: imò & imperia, regna, gloriam huius mundi; sanitatem, pulchritudinem, longævitatem, & quidquid homines in hoc mundo solent magni facere.

Notandum

Notandum est , Patientiam esse duplice: alia enim cernitur, & consistit in tolerandis doloribus, ærumnis, afflictionibus & incommodis huius vitæ ; qualis fuit in Martyribus, & plerisque alijs sanctis: alia in contumelijs, iniurijs, contemptu. Hæc sola in Deo locum habet; estque in eo infinita. & nobis summè imitanda, si filij eius esse volumus. Vtraque fuit in Christo eminentissima: quem proinde in vtrâque debemus imitari.

CONSIDERATIO XXXI.

De Clementia Dei.

Clemens dicitur quia benignissimus erga peccatores.

1. Quia tanquam mitissimus Iudex facilis est ad mitigandas pœnas peccatis debitas. Nam etiam in altero seculo punit infra meritum , cum iuste acriora

I 5   suppli-

Supplicia damnatis posset irrogare:
& in hac vita ad vnum veræ pœni-
tentiæ gemitum remittit pœnam e-
ternam, eamque in temporalem cō-
mutat, breui castigatione, & leui
contentus; quā in vitâ multis facil-
limisque modis concessit redimi.

2. Quia facilis est ad condonan-
das omnes iniurias in se commissas,
etiam infinitas, & infinitè quo-
dāmodò atroces. Nulla enim est
tanta multitudo, nulla tanta enor-
mitas peccatorum, quin ipse para-
tus sit ignoscere, & omnia condo-
nare, si ex animo doleamus, & ve-
niam petamus: idque non semel,
non decies, vel centies; sed millies,
& decies millies.

3. Quia non solū paratus est ig-
noscere, sed etiam in filios adopta-
re, & ad gloriæ suæ communionem
admittere: quam ob causam, etiam
auersos & inimicos, innumeris mo-
dis cum insigni maiestatis suæ de-
missione.

mīssione reuocat, vt redire volen-
tibus possit ignoscere, & æternam
damnationem ab illis auertere; eof-
que in filios adoptare, & suæ gloriæ
facere participes.

4. Maximè cernitur eius dul-
cissima Clementia in mittendo fi-
lio, qui nos doceret & reuocaret,
qui nos ad pœnitentiam & sanctā
vitam adduceret, vt pœnas inferni
possemus euadere, & vitam æter-
nam, gloriæque ipsius communio-
nem consequi.

CONSIDERATIO XXXII.

De Misericordia Dei.

Misericors dicitur; 1. vt
fons omnis misericordiæ
& affectus miserendi in
Angelis, & hominibus.

2. Quia quantum in ipso est, to-
tum genus humanum, quod exci-
derat à salute æterna in æternam

I. 6   mise-

miseriam , paratus est ab ista mi-
seria liberare , & transferre ad æ-
ternam felicitatem ; ad quod et-
iam sufficientissimum pretium ob-
tulit : & insuper reipsa innumerabiles
ab æterna miseria liberat , &
ad fruitionem boni infiniti , ac eter-
ni traducit .

3. Quia non facili modo id
præsttit , sicut creauit mundum ,
& beauit naturam Angelicam ; sed
immensis laboribus , doloribus &
expensis seipsum humiliando , &
demittendo ad naturæ humanæ
vilitatem & infirmitatem ; ad pau-
pertatem , mendicitatem ; ad tot
miserias , & afflictiones ; ad labo-
res , & ærumnas ; ad contumelias
grauissimas ; ad alapas , flagella
& sputa ; ad crucem & mortem
acerbissimam : denique seipsum
relinquendo sub specie panis & vi-
ni in sanctissimo Eucharistiae Sa-
cramento , Hæc omnia ex infinita
sua

sua misericordia præstítit, vt nos ab infinito malo eriperet, & ad infinitum bonum transferret.

P R E C A T I O

Ad Misericordiam Dei.

Ex lib. 12. de Perfect. c. 21.

Misericordias Domini in eternū cantabo, miseraciones eius magnas & stupendas, antiquas & nouas, quarum nō est numerus. Misericordia enim Domini plena est terra, & miserationes eius super omnia opera eius. Tu, Domine Deus meus, primitus de nihili tenebris in lucē essentiae, in speciem & naturam nos eduxisti; in naturam eximiam, inextremabilem, vultus tui signaculo insignitam, & maximis ornamentiis cumulatam; nimirum ut notitiam aliquam & sensum tui ac bonorum tuorum habere possemus.

I 7. *Ornasti*

Ornasti sensuum vigore , quo totum hunc mundum corporeum , & omnia quæ in illo continentur (in quibus potentia , sapientia , & pulchritudinis tuæ vestigia mirè elucent) possemus comprehendere & discernere . Ornasti mente & rationis iudicio ad notitiam veri , ad iudicium boni & mali , ad ascensum & anagogé ex sensibilibus ad intelligibilia : ornasti memoria ad recordationem præteriorum , ne semel percepta effluerent , ne nouo semper opus esset ad intelligendum labore: ornasti voluntate ad fugam mali & sequelam boni , ad fruitionem finis obtenti ; & in primis ut tibi summo bono , & amore cōiungamur , & fruitione inhæreamus . Omitto corporis ornamenta .

Hæc prima euætio , hæc prima misericordię tuę beneficia , magna , inæstimabilia , sed rudimenta & initia maiorum . Non enim in his constituit

constitit effusissima benignitas tua,
sed ulterius progressa est ad perficiendum opus suum, & ad omne imperfectum nostrum exterminandum. Adiecit itaque euunctionem secundam, ad secundum gradum priore multò eminentiorem nos efferens; nimis ex statu naturæ in statum gratiæ & filiorum Dei, qui omni statu naturæ, quantumvis perfecto & sublimi, est longè sublimior; ut qui nulli substantiæ creatæ naturalis, aut naturali dignitatí debitus esse possit. Nulla enim creatura per naturam suam potest esse Filius Dei, heres regni, possessor Spiritus sancti. Hoc nobis secundæ misericordiæ tuæ influxu collatum; hoc in gradu secretorum tuorum facti participes, & conscijs arcanorum à sæculo recōditorum, & supernaturali fide, spe ac charitate tibi cohærentes, omnibus rebus creatis facti sumus superiores.

Sicut.

Sicut enim in rebus humanis summa quædā dignitas est esse filium Regis, & hic ipse titulus etiam hominem infimè fortis facit omnibus venerādum & suspiciendū, omnesque illum beatum prædicat, ita esse filium Dei, & heredem regni cœlestis, in toto vniuerso est status sumnræ dignitatis, facitque hominem etiam Angelicis spiritibus venerandum, qui nisi ad similem dignitatem euecti essent, meritò possent illi tantum honoris fastigium inuidere. Hanc ob causam unus iustus, unus timens Deum, melior est, & pluris apud Deum æstimatur, quam mille (id est innumerabiles) impij. A quocumque abfuerit hæc filialis dignitas, in nihilum computabitur, etiam si omnibus naturæ ornamenti sit cumulatus.

Sed neque hîc misericordiæ tuæ largitas se continuit, verùm ad tertium eumque altissimum sta-

tum

tum euexit ; nimirum à statu gratiæ & filiationis inchoatæ , ad statum gloriæ & filiationis completæ . Dona enim gloriæ infinitè sunt excellentiora quād dona gratiæ , quibus in hac vita filijs tuis frui conceditur . Ibi enim est clara visio , hīc fides & obscuritas ; ibi possesso summi boni , hīc spes & desiderium ; ibi fruitio , hīc expectatio ; ibi securitas , hīc anxietas ; ibi triumphus , hīc pugna . Quāuis enim nunc simus filij Dei , & ius regni habeamus , nondum tamen illud possidemus ; nondum de eo sumus securi , & possumus excidere ; nondum nostrę mortalitatis miserijs liberati , nondum ignorantia & tenebræ nostræ depulsaæ , nondū pronitas ad malū inflexibili rectitudinis regula firmiter castigata . Lōgē igitur exccellentior & sublimior est ille glorię status , quā status gratię præsētis vitę si bona vtriusq; spectetur .

Hæc .

Hæc fuit tertia & præstanti sima
naturæ nostræ subiectio, hic su-
premus bonorum gradus, in quo
omnis miseria & imperfectio de-
pellitur. Ad hunc misericordiæ
tuæ immensa benignitas nos desti-
nauit, ut in eo mortalitas nostra ab-
forbeat, omnis miseria euane-
cat, omnis inopia & defectus euam-
euetur, omnis dolor & omnes la-
crymæ abstergantur, & nos in con-
sortio bonorum & diuitiarum tua-
rum in consummata gloria & gau-
dio constituamur. Huc cæli & ter-
ræ fabricatio, huc totius creaturæ
conditio, huc omnium tuorum o-
perum molitio spectat: omnia enim
propter eleætos, propter gloriam fi-
liorum tuorum, nimirum ut quam
plurimos ad gloriam & cōsortium
regni tui adduceres.

Verùm cùm obtento secundo
gradu ad hunc tertium nobis esset
nitendum, omnibusq;ue præsidij
essemus

essemus instructi, vt cum summa
facilitate & iucunditate possemus
ad illum descendere; heu! nostrâ
recordiâ (parentis inquam nostri,
in cuius arbitrio omnia nostra erant
constituta) ordini directionique
misericordiae tuę nos subtraximus,
& à te auersi in exitium sempiter-
num præcipitauimus. Et sanè
longè optabiliūs fuisset nos in no-
strum antiquum nihilum recidere,
quām æternis incendijs, quæ nullo
modo iam euadere poteramus,
addici. Nihil supererat opis, ni-
hil subsidij abulla natura creata;
quia à nulla iustitiæ tuæ condigna
satisfactio pro crimine nostro po-
terat repræsentari. Actum pror-
fus videbatur de genere nostro,
nec nulla spes salutis in posterum su-
perebbe; cùm ecce tu, Deus meus,
misericordia mea, nostram perdi-
tionem miseratus, rursum succur-
risti, sed admirando planè & inau-
dito

dito consilio , omnibusque sæculis
obstupescendo ; nimirum , ut Filius
tuus tibi consubstantialis & coe-
ternus nostram naturam assumeret ,
& homo passibilis similis nobis ef-
fectus , diuinæ iustitiae nostro no-
mine suis cruciatibus suaque morte
satisfaceret .

Nostram igitur ille naturam ap-
prehendens , & arctissimè in uni-
tatem personæ sibi adstringens ,
nascitur ex Virgine , prodit in
mundi huius tenebras , nostræ mor-
talitatis excepturus miserias , fa-
mem & sitim , frigus & æstum , nu-
ditatem & pauperiem , labores
& fatigaciones , probra & contu-
melias , persecutions & insectatio-
nes , mœrores & dolores , acerbita-
tes & cruciatus , crûcem denique
& mortem . Nascitur in stabulo ut
pauper & peregrinus , pannis inuol-
uitur & fasciatur ut infans , vagit ut
mortalis , circuciditur ut Legi sub-
iectus ,

iectus, fugit ut invalidus, latet ut imbecillus, vitam agit ut obscurus, parentibus obedit ut subditus, conuersatur ut homo vulgaris, tempus manifestationis suæ expectans : quo appetente, baptizatur à seruo quasi peccator, iejunat in deserto, tentatur à diabolo, rudes sibi adoptat discipulos, sensimque eos erudit ad perfectionem, obit totam cum eis regionem, salutis viam docens populos, sanans infirmos, consolans afflictos, oppressos à diabolo liberans, peccatores iustificans, ignoratię tenebras discutiens, mundū illuminans, miraculis coruscans, & Diuinitatis suæ veluti stricturas quasdā mortalibus ostentans, ad vitæ emendationem & salutis curam omnes excitans.

Tandem post cælestem doctrinā impensam, post tot miracula & virtutum exempla, expleturus opus redēptionis nostræ, se totū nobis

in pre-

in pretium expendit, & vitam cum sanguine nostræ saluti profudit, morte ignominiosissima pariter & acerbissima suscepit. O quam indebita miseratio, quam gratuita & probata dilectio, quam inopinata dignatio, quam stupenda dulcedo, Regem gloriæ pro vilissimis mancipijs, iisque suis inimicis, assumere formam serui, tot suscipere labores & dolores, ipsam denique crucem sustinere ac mortem! Quis vñquam parens simile quid fecit pro liberando filio, aut filius pro parente, aut amicus pro amico, quale fecit Deus pro homine, Creator pro creatura, suprema maiestas pro vermiculo?

Sed neque hic stetit illius misericordia: omnes enim suas actiones & passiones pro nobis suscepimus, omniaque merita per totam vitam patrata in vnum collegit, & ex illis thesaurum nobis perpetuæ reconciliatio-

ciliationis construxit, quam Sacra-
mentis inclusum nobis instar legati
opulentissimi reliquit. Mirabilem
planè thesaurum, diuitias infinitas,
quibus tā facile & mors sempiter-
na redimitur, & regnū cælestē, æ-
terna gloria, & possessio Diuinita-
tis comparatur. Denique ut infini-
to in nos amori suo nihil reliqui
faceret, Carnem & Sanguinem, quæ
pro nobis impenderat in lytrum
seu pretium redemptionis, nobis re-
liquit & in Sacrificium, quo iusti-
tiam ipsius nobis propitiemus; & in
alimentum, quo in vitam æternam
reficiamur.

Vicisti, Domine, misericordiâ
tuâ omnia exempla, vicisti omnia
ingenia, & omnem expectationem
creaturarum omnium. Quis ista
considerans, non vicissim amet te?
quis non sit paratus se totum in tuū
obsequium & honorem addicere
ac impendere, qui tam multis mo-
dis

dis te ipsum totum in nostram sa-
lutem impendisti & superimpen-
disti? Quid enim sunt obsequia
nostra ad beneficia tua, ad actiones
& passiones tuas, & vita nostra ad
vitam tuam? gutta ad mare, cal-
culus ad montem, puluisculus ad
globum terræ, imò adhuc longè
minus; quia finiti ad infinitū nulla
proportio. Quid ergò rependimus
tibi, cùm vitam nostram & omnia
nostra tibi consecramus, præsertim
cùm tot alijs nominibus & titulis
hæc tibi sint obnoxia & debita?
Debet quispiam decem millia ta-
lentorum Principi ex furto, & alia
decem millia ex damno dato, &
alia ex mutuo, & tantumdem ex
emptione; habet tantum minuta
duo: an Princeps ille putabit duo-
bus minutis sibi pro tot debitissi-
tam ingentibus satisfactum? mini-
mè gentium. Sed hæc est bonitas
& misericordia tua. Etsi tanta &

tot

tot nominibus tibi debeamus; tam
en si duo nostra minuta, animam
scilicet & corpus, obsequio tuo
tradimus, acquiescis, & satis ti-
bi factum putas, maiora non exi-
gens; & tamen ea ipsa in re non ti-
bi prosumus, sed nobis consuli-
mus. Seruire enim tibi regnare est;
& omnibus relictis tibi soli vacare,
soli inhærere, summum bonum
nostrum. Væ mortalium cætitati,
quæ hæc non considerat! Illumina
tenebras meas, lux mea, ut magni-
tudinem misericordiæ tuae, &
multitudinem miserationum tua-
rum cognoscam, & cognitam æsti-
mem, & suis appretiis momen-
tis, quantum fas in tenebris huius
vitæ, eaque mihi semper ob oculos
versentur, ut anima mea tanta
benignitate, tantisque beneficijs
prouocata, viciissim inflammetur in
amorem tui, seque totam tibi de-
monucat & consecrat. Seruiat tibi

K.

omnis.

omnis vita mea , intenta sit in glo-
riam tuam omnis cogitatio , omnis
fortitudo , omne studium , omnis
actio mea. Exhauriantur in tuum
obsequium omnes vires animi ac
corporis mei , ut aliquid saltem tuo
rependā amori , nec omnino ingra-
tus coram te inueniar. Benedic ani-
ma mea Domino , & omnia qua intra
me sunt , nomini sancto eius. Benedic
anima mea Domino , & noli obliuisci
omnes retributio[n]es eius : qui propitia-
tur omnibus iniquitatibus tuis , qui sa-
nat omnes infirmitates tuas : qui redi-
mit de interitu vitam tuam , qui coro-
nat te in misericordia & miserationi-
bus ; qui replet in bonis desiderium
tuum , quando renouabitur ut aquila
iunentus tua. Benedicite pariter me-
cum Domino omnes Angeli & Ar-
changeli , omnes Principatus &
Potestates , omnes Virtutes & Do-
minationes , omnes Throni , Che-
rubim quoque atque Seraphim :

Benedicite,

Benedicite, laudate & superexalta-
te illum in sæcula, quia fecit no-
biscum misericordiam suam. Lau-
dent illum celi, terra, mare, & omb-
ria qua in eis sunt, laudent & super-
exalent in sæcula. Illi honor, illi
benedictio, illi gratiarum actio ab
omni creatura, in omni loco domi-
nationis eius, in omnes generationes
sæculi sæculorum. Amen.

CONSIDERATIO XXXIII.

De Deo ut est Zelotes.

Zelus aliquando significat
ardentem amorē alicuius,
aliquando indignationem
aduersus id quod rei ama-
tæ est noxium; & eius amotionem,
& destructionem. Deus itaque
dicitur Zelotes. I. quia cùm summe
amet se & gloriā suam, grauissime
commouetur & indignatur contra
eos qui peccando ipsum contem-

K ij punc,

glo-
mnis
mnis
uum
ni ac
n tuo
ingra-
ani-
intra
enedic
liuisci
pitia-
niisa-
iredi-
icoro-
tioni-
erium
aquila
r me-
& Ar-
tus &
z Do-
Che-
him:
licite,

nunt, & maximè qui ipsius gloriam
ad idola transferunt. Vnde Exod.
20. Cum vetusſet Deos alienos,
ſubdit; *Ego sum Dominus Deus tuus*
Fortis, Zelotes, visitans iniquitatem
Patrum in filios, in tertiam & quar-
tam generationem eorum qui oderunt
me. Et cap. 34. Noli adorare Deum
alienum. Dominus Zelotes nomen eius.

2. Quatenus indignatur, & amo-
liri ſtudet ea quæ impediunt ſalu-
tem animarum, quas tanquā ſpon-
ſas ſuas & filias amat, quarum ſa-
lutem ſummo perē desiderat.

3. Quatenus ſicut maritus Ze-
lotypus indignatur contra animas
ſibi addictas, ſi aliquid aliud præ-
ter ipsum nō propter ipsum ament,
ſi rebus huius ſeculi delectentur,
ſi ipſi in omnibus placere non stu-
dcant.

Cor.

CONSIDERATIO XXXIV.

*De Deo ut est Iudex viuorum
& moriujorum.*

DIcitur omnium Iudex, quia iudicat omnes animas, simulatq; discedunt à corpore. Hoc autem iudicium sic peragitur. In primo instanti separationis, obijciuntur mēti illarū omnia bona & mala quæ unquam fecerunt: deinde eodem momento vident clarè quantū præmij vel supplicij meruerint. Tertiò, reuelatur illis Dēi Iudicis sententia, quæ vel æternis supplicijs, vel æternis gaudijs addicuntur. Hęc autem sententia fertur diuina operatione, quæ in mente formatur actus iudicij, qualis cōciperetur ex locutione externa iudicis infallibilis. *Sic enim Deus loquitur creature spirituali, quæ etiam certissima redditus.*

K iij redditus

redditur hoc iudicium prouenire
à Deo, & esse illius sententiam.
Quomodo verò omnia opera bo-
na & mala menti obijciantur, &
quomodo videant se præmio, vel
pæna dignos, alibi fusiùs expli-
catum. Hoc totum fit per actus,
quos Deus singulari influxu in-
mente excitat: qui similes sunt vi-
sioni imaginariæ, vel actibus per-
fectæ memoriæ, quibus quasi vi-
demus res præteritas cum suis cir-
cumstantijs. Itaque neque accu-
satore, neque testibus h̄ic opus erit,
quia ipsa cuiusque conscientia ex-
actissimè de omnibus accusabit,
& testabitur: idq̄ue in conspectu
omnium Sanctorum, qui eadem
omnia clarè videbunt, & testa-
buntur. Et credibile est eandem
notitiam fore quoque in dæmoni-
bus, vt videant quam iustum sit
Dei iudicium. Nam si in die uni-
versalis iudicij, omnium facta
omnibus

omnibus erunt manifesta, vt iustitia sententiæ iudicis omnibus appareat, cur non etiam in particulari iudicio sint manifesta Dæmonibus damnationis socijs, iudicis apparitoribus, & sententiæ executoribus?

Porrò latâ hoc modo sententiâ quam etiam Dæmones intelligunt, statim rapiuntur deorsum ad pœnas tartareas, ibi que detinentur, ita ut nullo modo possint egredi, vel pœnas declinare.

Hoc totum breuissimo tempore, & quasi momento peragitur, & vt credibile est, priusquam anima discesserit loco à suo corpore.

Et quia omnibus horis plurimi toto orbe ex hac vita deceidunt, iudicium hoc quasi assiduè agitur. Neque id difficile menti illi infinitæ, quæ omnibus animabus & mentibus creatis intimè præsens

K iiiij est, &

est, & omnia earum opera optimè
nouit, & facile potest ea cuilibet in
conspectu ponere, & intrinsecus
sententiam dictare.

2. Dicitur *omnium Index*, quia
in fine mundi iudicio publico iu-
dicabit omnes homines & Dæmo-
nes in conspectu & præsentia om-
nium Angelorum Sanctorum.

Propriè autem hoc tribuitur
Christo Domino cui Pater omne
hoc iudicium dedit & commisit.
Exercebitur autem hoc iudicium
à Christo secundùm humanitatem
visibiliter. Hinc Daniel cap. 7. vi-
dit Antiquum dierum sedentem
ad iudicandum orbem, & filium
hominis ad eum adduci, cui da-
ta est omnis potestas, & honor, &
Regnum.

Virtute diuinitatis fiet; Primò,
ut omnes homines resurgant, &
simul cum omnibus Dæmonibus
in locum iudicii cogantur. De-
inde

inde ut sua cuique opera in mem-
tem veniant, & ut eadem homini-
bus omnibus siant conspicua. Ter-
tiò, ut singuli iustitiam sententia
intelligant.

Interea dum hæc virtute diui-
nitatis in mentibus iudicandorum
inuisibiliter peraguntur, Christus
secundùm humanitatem comitatus
omnibus Angelis, summa cum ma-
iestate, in nubibus comparens, sen-
tentiam in iustos & iniustos sensi-
biliter, & breviter proferet : & si-
mul virtute diuinitatis in mentibus
singulorum, propria cuique & me-
ritis ad equata sententia dictabitur.
Plura de his dicta sunt lib. 13. de
Perfectionibus diuinis per multa
capita.

K. 5.

Const.

CONSIDERATIO XXXV.

De Iustitia Dei.

Iustus dicitur ; 1. vt fons, & caussa omnis iustitiae; quia omnis iustitia, rectitudo, & sanctitas Angelorum & hominum ab ipso est, tanquam tenuis adumbratio iustitiae illius infinitè perfectæ, & infinitè supra omnem iustitiam creatam eleuatæ.

2. Formaliter ; quia cum suprema iustitia consistat in amore Dei (per hunc enim efficimur supremo modo conformes legi æternæ) & ipse sit plenissimus, & sublimissimus amor sui ; necesse est ipsum esse formalem iustitiam sublimissimam, & plenissimam, infinitè perfectam & infinitè supra omnem Beatorum iustitiam eleuatam.

3. Dicitur *Iustus* obiectiuè ; quia ipse est obiectum, & regula omnis iustitiae & rectitudinis. Ipsum

sum enim amore, suprema iustitia est. Nec obstat quod reddere vni-
cuique quod suum est, iustitia vo-
cetur ; quia hæc est iustitia huma-
na, & politica, quæ infima est. Nos
autem hic de suprema iustitia lo-
quimur , per quam homo absolutè
Iustus dicitur coram Deo ; & quâ
etiam Deus *Iustus* dicitur : quæ
consistit in amore Dei, & confor-
mitate suprema , cum lege æterna:
in qua iustitia illa humana eminen-
ter continetur.

4. *Iustus* dicitur ut legislator &
Iudex : quia summè amat iusti-
tiam , & infinitè odit iniustiam ,
id est , opera mala diuinæ legi ac
maiestati repugnantia ; eamque sub-
æterna pæna vetat.

Deniq; ordinem iustitiæ à Dæ-
monibus & hominibus discursu to-
tius huius seculi violatum restituet ,
& instaurabit ; vnicuique secundū
opera & merita sua reddendo.

K 6 PRE-

P R E C A T I O
Ad Iustitiam Dei.

Ex lib. 13. de Perfect. cap. 31:

Quis nouit potestatem iræ tue, aut
præ timore tuo iram tuam diuina
merare? quis dignè expendere sup
pliciorum magnitudinem & mul
titudinem quæ peccatoribus præ
parasti, & per tuam omnipotentiam
illis suo tempore irrogabis? Sicut
enim infinita est misericordia tua,
ita & iustitia tua: quæ etiam innu
meris modis non solum in futuro
sæculo, sed etiam in præsenti (quod
tamen propriè est sæculum miseri
cordiæ) contra peccatores se pate
fecit, ut omnes te timere discant;
& quos benignitas tua non mouet,
saltem moueat seueritas. Declara
sti iustitiam & iram tuam contra
peccatum, quando tot millia
angelorum.

angelorum (qui incomparabili-
ter omnibus hominibus sunt præ-
stantiores) propter vnum pecca-
tum de cælo in tartarum detur-
basti , & æternis supplicijs sub-
iecisti , nulla spe veniae relicta :
non tibi cordi fuit , quod illi tan-
to essent numero , tanta naturæ ex-
cellentia & pulchritudine , tan-
to ingenio & rerum omnium no-
titia prædicti : nec curasti omnem
laudem , benedictionem , gratitu-
dinem , honorem & gloriam ,
quæ tibi ab illis in omnem æterni-
tatem prouentura erat , si illis hanc
culpam condonasses. Maluisti tan-
tum , & operis tui pulcherrimi , &
gloriæ tuæ quæ ab ipso tibi obue-
nisset , damnū sustinere , quām uni-
cum illud peccatū condonare. Rur-
sum eamē ostendisti , quando totū
genus humanū propter peccatum
primorū parentū iustitia originali ,
& primi status felicitate spoliasti ,

K 7 ac in-

e, aut
dina
e sup-
mul-
præ-
ntiam
Sicut
a tua,
innu-
futuro
quod
hiseri-
pate-
scant;
ouet,
clara-
contra
millia
lorum.

ac innumeris miserijs ſimul & mor-
ti addixisti. Ex qua poena iam ante
prouidebas fore, vt infinita homi-
num multitudo damnaretur, & vix
centesimus quisque ſalutem obti-
neret. Hoc tamen totum propter
primum iſtud parentum peccatum
permittere in posteris voluisti. Quis
non expauescat ad tantam iudicio-
rum tuorum abyſſum? Verè ma-
gnus Dominus, & terribilis nimis,
infinitè ſupra omnia eleuatus & ſu-
pereminens, ad omnem laudem,
gloriam & beatitudinem tibi per te
ſufficientiſſimus, nec noſtriſ vel An-
gelorum obſequijs & laudibus e-
gens; ſed hoc tantūm poſtulans
ut obediatur voluntati tuæ.

Demonſtraſti quoq; contra pec-
catores iram tuam, quando inun-
dante diluuiō peccatorum, induxi-
ſti diluuium aquarum, quo totum
genus humānum, p̄ter octo ho-
mines in mundi ſeminarium reſer-
uatos;

uatos, delevisti, & terram sceleribus contaminatam expiasti. Iterum quando sulphure ardente cælitus immisso, Sodoma & vicina oppida cum suis incolis funditus delevisti, æterni incendij post mortem peccatoribus præparati specimē in hoc sæculo hominibus exhibens. Similimodo quadringentis post annis ira tua defæuijē in Ægyptios iniqua seruitute populum tuum prementes, quos in obstinatione vna cum suo Principe persistentes, post maximas & admirabiles clades, mari Rubro demersisti. Neque populo tuo, quem ex toto genere hominū peculiariter tibi delegeras, pepercisti iubens ut rebelles vel terra dehiscente absorberentur, vel igne cœlitus immisso cremarentur, vel gladijs confoderentur; omnibus ob peccatum murmurationis per quadraginta annos in arenis & locis horridis detentis & circumductis.

Deinde

Deinde sub Iudicibus sexies ob peccata sua ab hostibus subacti, & servitute varijsque calamitatibus oppressi. Denique peste, fame, bello, incendijs, tempestatibus, eliuionibus, terræmotibus alijsque flagellis genus humanum propter peccata sæpiissimè castigasti, vt nulla fuerit natio hiscè miserijs exempta. Sicut enim nusquā defunt peccata, ita par est vt nusquā etiam defint flagella, quibus peccata castigantur, vt homines manum tuam sentientes resipiscant, & ad officium reuocentur.

Neque solum externis istis calamitatibus peccata vindicas, sed etiam internis & spiritualibus, dum lucem & protectionem gratiæ tuæ peccatoribus subtrahis, & permittis eos à diabolo ad omnem nequitiam impelli. Hoc supplicium maximè formidabile, ut potest damnationi æternæ propinquissimum.

quissimum. Sic per aliquot anno-
rum millia permisisti gentes (hoc
est totum ferè mundum) ingredi
vias suas, & diabolum tamquam
huius sæculi principem ac Deum
obtinere regnum, & instar Dei in
mundo coli & adorari. Sic etiam
dilectam olim plebem tuam prop-
ter sua scelera (præsertim quia
charitatem veritatis repulerunt, in-
super & ipsam veritatem occide-
runt) à te repulisti, subtracta gra-
tia tua, & operatione erroris in
eos dæmonibus permissa. Simili-
modo multa Christianorum Re-
gna propter peccata, & maximè
propter hæresim, à te derelicta, &
infidelibus ac dæmonibus tradita.
Hæc sunt iudicia iustitiæ tuæ, hæc
impiæ desertionis stipendia; nimi-
tū vt qui te & doctrinam tuam de-
serunt, à te deserantur, & dæmoni-
bus illudendi permittatur, vt tene-
bras putent lucē, & lucē tenebras;

bonum

bonum respuant tamquam malū,
& summum malum amplectantur
pro summo bono. Etsi enim hoc
flagellum in hac vita sit omnium
maximum; quia tamen non vide-
tur nec sentitur, non aestimatur;
neque flagellum reputatur, sed be-
neficium: quod summæ miseria
est argumentum.

Hicce modis alijsque in hac vita
peccata castigas, & iram tuam ac
iustitiam ostendis. Quæ verò sup-
plicia, quas afflictiones & miseras
in altera vita (quando iræ tuæ laxa-
bis habenas, nec amplius eam con-
tinebit misericordia) peccatoribus
præparasti, quis explicet? Ibi car-
cere profundissimo & omni horro-
re plenissimo concludentur; ibi in
stagnum sulphureū igne exæstuans
demergentur; ibi corpora ipsa in
cumulum congesta, instar lignorū
aridorum, in medio sulphuris sta-
gno ardebunt; ibi fletus & stridor
dentiunr.

dentium præ doloris immanitate
& impatientia; ibi dæmonum hor-
renda monstra igneis corporibus
induta in miserios sœuient; ibi sum-
mi in corpore dolores, summæ in
sensibus omnibus afflictiones; ibi in
anima ex consideratione infiniti
damni, & tantorum malorum, pre-
fertim æternitatis (per quam totam
hæc omnia damna & mala sineulla
mitigatione durabunt) incompre-
hensibilis tristitia & desperatio. O
æternitas! in bonis infinitum bo-
num, in malis infinitum malum!
quantum malum, quam horren-
dum & intolerabile, ardere in for-
nace vel per vnum diem? quantum
per annum? quantum per centum
annos? quantum per mille, per cen-
tum millia annorum? Quantam
tristitiam animo conciperes, si per
centum millia annorum ardere de-
beres? at si accesserit æternitas, sup-
plicium hoc erit infinitè maius, in-
finitè.

finitè peius , & incomparabiliter
maiorē animo tristitiam tibi pariet.
Quanta debet esse tristitia illa quæ
incomparabiliter maior & grauior
est, quām tristitia quæ ex incendio
centum milliū annorum subeundo
conciperetur. **Q**uis ista perpendens
non perhorrefeat? quis nō libenter,
vt tanta mala euadat , & in seculo
portu se constituat, voluptates, ho-
nores & diuitias huius mundi con-
temnat , & arctam salutis viam ca-
pessat? quis summam non ducat
fatuitatem, ob res terrenas & mo-
mentaneas, immensi & æterni mali
periculo se exponere?

Rogo Domine per infinitā bo-
nitatem & misericordiam tuam,
per merita & mysteria sanctissimæ
humanitatis tuæ, vt auertas à me fa-
tuitatem istam , & mentem meam
lumine tuo & salutari sapientia ele-
ctorum tuorum perfundas, quæ
peccati, quod tanta mala meretur,
grauita-

grauitatem clarius cognoscere, &
miserias illas acri cogitatione cre-
brò possim reuoluere; vt salubriter
expendam quantus sit oceanus ma-
litiae in quo quis peccato mortifero,
ex quo in animam & corpus exun-
dat tantum pelagus miseriarum; &
tanto studio coner illud vitare, &
tibi placere, quanto par est vt sum-
mum malum fugiamus, & ad sum-
mum bonum contendamus.

CONSIDERATIO XXXVI.

De Deo Illuminatore, & luce.

Illuminator dicitur; quia om-
ne lumen corporale & spiritu-
le ab ipso est: ipse hunc mun-
dum corporeum, qui antea in
tenebris erat, gratissima & copio-
sissima luce, qua omnia recreantur,
perfudit. Ipse omnes spiritus luce
cognitionis naturalis impleuit.

2. Quia

2. Quia omnis doctrina supernaturalis, omnis cognitio & illustratio, qua vel Angeli, vel homines disponuntur & eleuantur ad salutem, ex ipsius benignissima reuelatione descendit. Ipse solus potuit nobis reuelare consilium & decretum suum, quo ab æterno statuit nos facere participes gloriæ sue, & quibus vijs ac medijs ad illam nobis esset, perueniendum. Sine hac luce omnes essemus in tenebris, ignorantes & viam, & terminum.

3. Quia omnes in tenebris afflictionis & mæroris constitutos, si ad ipsum confugiant, illuminat eos cælestium bonorum cognitione consolando. Vnde Psal. 34. Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur.

4. Quia lumen gloriæ quo mens nostra perfusa & illustrata, Deum clarè in se ipso, sicuti est, & omnia creata

creatā in Deo, & sub Deo videbit,
ab eo solo infunditur. Et hoc modo
per lumen gloriæ illuminabuntur
omnia obiectuè; quia omnia in luce
clarissima cognitionis omniū bea-
torum ponentur; perinde ac si ipsa
lumine gloriæ perfusa forent.

Lux dicitur 1. tanquam fons
omnis lucis corporalis & spiritualis,
& omnis cognitionis. Omnis enim
cognitio, lux est illuminans men-
tem, & obiectum: mens enim, il-
lustratur ut subiectum recipiens
cognitionis lucem; obiectum verò,
ut res quæ menti per lucem mani-
festatur, cùm antea illi esset tan-
quam obsita tenebris.

2. Quia ipse est sui-ipsius & om-
nium intelligibilium seu illustrabi-
lium lucidissima, certissima, & fir-
missima cognitio, absqueulla igno-
rantia, vel obscuritate; iuxta illud
Deus lux est, & tenebra, in eo non sunt
ulla. Hinc totum regnum possibi-
lium,

super-
ustra-
mines
salu-
euela-
potuit
lecre-
statuit
sue,
illam
Sine
tene-
& ter-
affli-
cos, si
inat,
nitio-
34°
int, &
mens
Deum
omnia
creata

lum, lucidissimum est ; quia illustratur infinita luce cognitionis ipsius.

3. Ipse est lux per excellentiam, utpote infinitè supra omnem lucem creatam & creabilem eleuata ; in qua, omnis lux eminentissimè continetur ; & à qua, omnis lux, ut tenuis participatio descendit. Dicitur *Lucem habitare inaccessibilem*, quia cognitione, amore, & fruitione habitat in se ipso, qui est lux inaccessibilis ; cum nulla creatura viribus naturæ possit illam, vel sola cognitione attingere.

CONSIDERATIO XXXVII. De Deo ut est refugium nostrum

Dicitur Refugium nostrum ; quia in omnibus afflictionibus animi & corporis, in omnibus temptationibus, in omnibus periculis, in omnibus angustijs & necessitatibus.

& necessitatibus, quando aliunde
subsidiū & opem non speramus,
habebimus refugium ad ipsum, &
possimus nos per orationem ad
ipsum conuertere, opem imploran-
do ; & ipse cum firma spe, & fi-
ducia, ad se confugientes nunquam
repellit, quantumuis illum offen-
derint, & multis gehennis digni-
fint ; sed semper eos exaudit, præ-
stanto id quod ab ipso petunt, vel
aliquid longè præstantius & utilius
petentibus.

2. Quia ubi omnes aliæ creaturæ
nos deserunt, vel opem ferre non
possunt ; ipse solus numquam de-
serit, sed semper, & intra nos, &
extra nos, & circum nos, vndeque
& ex omni parte adest nobis, para-
tus iuuare, consolari, & saluare.
Vnde meritò cum Dauid dicere
possimus ; *Deus refugium nostrum,*
& virtus ; adiutor in tribulationibus
quaे inuenierant nos nimis ; propterea

non timebimus dum turbabitur terra,
& transferentur montes in cor maris.
Et, Dominus illuminatio mea & salus
mea, quem timebo? Dominus protector
vitæ meæ, à quo trepedabo? & infra,
Quoniam pater meus & mater mea
dereliquerunt me, Dominus autem
assumpsit me.

3. Quia est singulare Refugium
omnium iustorum, qui huius seculi
pertæsi, eiusque fallacias, maligni-
tatem & æruminas fugientes, ad
Deum tanquam fontem vitæ, &
omnium bonorum abyssum (in
qua sola perfectam quietem obti-
nebunt) toto desiderio suspirant:
ipse enim est ultimus finis, & extre-
mus omnium desideriorum termi-
nus, ad quem omnes toto mentis
impetu configere debent, ut bea-
tissimam quietem assequantur.

CON-

CONSIDERATIO XXXVIII.

De Deo Redemptore.

Redemptor dicitur, 1. quia cum omnes essemus perditi, Satanæ servi effecti, & æternæ damnationis rei, ipse solus misertus nostri, nos redemit; ex seruis Diaboli, filios Dei effecit; & ex reatu damnationis æternæ, ad ius cælestis hereditatis transfulit; idque non faciliter modo, non paucis verbis sicut creauit mundum; sed infinitis expensis & laboribus; atque adeò suū sanguinis, suæque vitæ pretio, vñâ cum immensis doloribus & afflictionibus impenso.

2. Quia nō simpliciter nos redemit, sed copiosissime, & modo præstantissimo; soluendo pretium infinitum, & constituendo nobis ex suis meritis fontem perennem,

Lij & inex-

& inexhaustum reconciliationis:
ita ut non semel tantum possimus
reconciliari Deo, & satisfacere di-
uinæ iustitiæ; sed decies, centies,
millies, quotiescumque peccare
contigerit. Parum enim fuisset in
tanta naturæ nostræ fragilitate se-
mel tantum posse Deo reconcilia-
ri. Vnde benignissimè constituit,
ut semper per veram pœnitentiam
reconciliari possimus. Talis re-
demptionis nullum apud homines,
vel Principes exstat exemplum.
Sanguis ipsius sufficiens est pre-
tium apud iustitiam diuinam pro
infinitis reconciliationibus infini-
torum munderum, & infinito-
rum peccatorum quantumuis e-
normium. Itaque titulus Redem-
ptoris conuenit Christo in ea ex-
cellentia, in qua nulli puræ crea-
turæ est communicabilis.

P R E

P R E C A T I O

*Ad Deum Patrem & Filium
expendens beneficium
Redemptionis.*

Ex Disput. de Praedest. Christi sect. 4.

Pater misericordiarum, &
Deus totius consolationis,
quas tibi referemus gratia-
rū actiones. & quibus obse-
quijs infinitę charitati & misericor-
diæ tuæ respondebimus? Sic enim,
cūm ad huc inimici & perditū esse-
mus, nos dilexisti, vt Filium tuum
vnigenitum carnem nostram assu-
mere, & fratrem nostrum fieri vo-
lueris; vt in ea nobiscum versans,
tenebras nostras discuteret, viā sa-
lutis ostenderet, omnium virtutum
exempla præberet, diuinæ iusti-
tiæ pro nobis satisfaceret, Sangui-
ne suo nos ablueret, & suo spiritu
nobis communicato, filios tuos,

L iiij & he-

& heredes regni tui, suosque coheredes efficeret. Magnum pietatis Sacramentum, quod in carne apparere fecisti! Admirabile opus misericordiae, quod nostra causa perpetrasti! Tantane res erat salus nostra, ut eam tanti aestimares, & perditam tantis impendijs sarcires? Tam preciosae in oculis tuis erant animæ nostræ, ut eis redimendis tam destinares pretium?

Peccarunt Angeli, & subito fulmine sententiæ tuæ icti è cælo in cartara ad exitium & supplicium æternum sunt præcipitati. Peccauimus homines, & non solùm nos sustines irâ & vindictâ cohabitâ, sed etiam immenso beneficio, quale nec pro infinitis benefactis expectari potuisset, nos afficis, dato nobis Vnigenito tuo per incarnationis mysterium, qui peccata nostra suo sanguine deleret, & nos omni' benedictione cælesti cumularet. Et tamen

men quantum inter nos & illos interest? quanto internallo nobis illi antecellunt puritate substantiae, ingenio, viribus, pulchritudine, & omnibus naturae dotibus? Sed his omnibus contemptis, peccantibus non pepercisti: nostri vero, quibus viles animae, terrenis affixae, cælestium inanes, tenebris obsitae, multiplici prauitate imbutae, misertus es; & ruentes in perniciem apprehendisti, reuocasti, & ad bonorum tuorum confortium adduxisti. Hanc unicam ob causam Filium tuum carnem sumere, & crucem subire voluisti; ob hanc causam ipse frater noster fieri voluit, & nobiscum carnis & sanguinis esse particeps, & per omnia nobis assimilari, peccato excepto. Ut enim nos reconciliaret, Pontifex noster fieri debuit, cuius officium est offerre hostias & sacrificia pro peccato: ut autem Pontifex fieret, naturae no-

L iij

stræ

stræ débuisset esse particeps. *Omnis enim Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in ijs quæ sunt ad Deum; nimirum ut suis precibus & sacrificijs eos Deo reconciliet, & diuinam voluntatem eis renuntiet.*

Gratiastibi magne IESV, sacerdos magne, princeps sacrorum, quod sordidam carnis nostræ vestem, in qua durum illud pontificatus munus sacrificando corpus & sanguinem tuum in ara crucis obires, induere sis dignatus: sordidam, inquam, non tuis sed nostris peccatis, tibi à Patre impositis. Nihil erat in ea cur eam appeteres, cùm nihil sit aliud quām puluis terræ maceratus aqua: sed nostra necessitas te ad hoc adduxit; amor nostri te ad hanc maiestatis tuæ inclinationem compulit, nimirum ut in ea & per eam nobis succurreres, & nobis habitu naturæ affocia-

associatus Pontifex & hostia fieres.
Tibi Pater omnia dedit in manus,
& totius cœli & terræ tradidit im-
perium: tibi summa potestas vitæ
& mortis, salutis & interitus, cœlo-
rum & inferorum; & utriusq; regni
claves tenes; aperis, & nemo clau-
dit; claudis; & nemo aperit. Ad
quem nisi ad te confugiam, in quo
est meum pretium, meum meritū,
mea iustitia, mea sanctificatio, &
omne præsidium meum? Tu enim
Deus & Dominus, frater & pater
noster. Tu sacerdos & hostia, re-
demptor & iustificator, iudex &
præmium nostrum. Ex tuo arbi-
trio pendet remissio peccatorum,
iustificatio, perseverantia, salus æ-
terna, & omne bonum nostrum.
In tua charitate & misericordia, in
tuis meritis, & pretio tui Sangui-
nis, omnem fiduciam meam col-
loco; & ex illis salutem animæ
meæ expecto. Non meis operibus

L 5 confido.

confido, non meis virtutibus nitor;
nōsti imperfectū meum, temporem
& languores animæ meæ: & ego ex
parte cognosco, & ex animo cum
gemitu confiteor. Scio me parum
profecisse, & lumini ac gratiæ mihi
communicatæ, non ut par est, res-
pondisse. Scio negligentias meas
multas ac magnas, & occulta mea,
quæ nescio, pertimesco. Et ideo
non intres in iudicium cum seruo
tuo, neque facta ipsius, iustitiæ tuæ
trutina pendas: sed impende ei pre-
tium Sanguinis tui, & ex immenso
meritorum tuorum thesauro sup-
ple defectus operum eius, & imple
mensurā iustitiæ, ut cum fiducia in
magno illo die tuo stare possit ante
tribunal tuum, & sententiam illam
tuam cum ceteris electis lætabun-
dus excipere: *Venite benedicti Patris
mei, possidete paratum vobis regnum:
in constitutione mundi.* Amen.

CON-

CONSIDERATIO XXXIX.

De Deo Protectore.

Protector dicitur ; 1. generaliter, quia omnem naturam creatam conservat in sua specie, integritate, & bono statu naturae consentaneo ; & quantum cuiusque conditio fert, tuetur eam à noxijs.

2. Speciatim dicitur Protector respectu hominum, qui infinitis periculis, & incommodis sunt subjecti.

1. Quia ab innumeris peccatis nos tuetur, in quæ quilibet nostrum incideret, nisi eius benigna protectione nos muniret : nullum enim est peccati genus, in quod, in tanta naturae imbecillitate, & ad malum pronitate, non fuissetmus Diaboli astu & potentia facile impulsi, & non quotidie adhuc impelleremur,

L 6 nisi

nisi ipse nos sua benignitate miris
modis protegeret, *Vnde nemo potest*
in seipso gloriari, quasi sua industria
ipse omnia illa euitauerit: sed de-
bet se coram Deo humiliare, & a-
gnoscere suam imbecillitatem. Dei-
que benignitatem: nec minus gra-
tias agere de malis quæ non fecit,
quam de bonis quæ fecit.

2. *Quia sicut protexit nos ab in-*
numeris peccatis. in quæ alioqui
fuissemus lapsuri; ita quoque pro-
texit ab innumeris periculis dam-
nationis æternæ, quam millies iam
incurrissemus, nisi sua clementia
nos protexisset. Quicumque enim
est in statu peccati mortiferi, reus
est ignis æterni, ad quem statim à
Dæmonibus abriperetur, si Deus
id ipsis permitteret. Vnde eo ipso
quo nos protegit à peccato, ex con-
sequenti, & mediata etiam protegit
à damnatione æterna.

3. *Quia non solum hac ratione*

nos

nos protegit à damnatione, sed etiam
immediatè, & directè. Nempe quo-
tiescumque re ipsa sumus in statu
peccati mortiferi: tunc enim sta-
mus ad portas inferi, & nihil ad
damnationem æternam supereft,
quām ut Deus iustissimam iram
suam erumpere gestientem, non
cohibeat; vel Diabolum nos abri-
pere ardente, non coērceat; vel
causas alias creatas mortem nobis
illaturas, non auertat. Verum ipse
infinita clementia suā, & iram suā
cohibet, vim Diabolicam compri-
mit, & causas alias, vnde mors alio-
qui nobis obueniret, sæpenumero
auertit: hoc modo nos à damnatio-
ne protegens, & seruans ad pæni-
tentiam, ac salutem.

4. Non solum à peccatis, &
damnatione æterna, sed etiam
ab alijs innumeris calamitatibus
afflictionibus, tentationibus, in-
commodis nos protegit, in quæ,

L7 fine

sine ipsius benigna custodia, eramus prolapsuri: & per quæ, in varia peccata, ac demum in æternum exitium eramus deuoluēdi. Ipse enim certissimè nouit, quid ex singulis huiusmodi casibus, nobis esset obuenturum: quid animæ nostræ exitium, quid salutem esset allaturum, vnde ea quæ præuidet futura aliquando exitio, sæpiissimè sua benignitate auertit. Itaque de his omnibus quotidie illi gratiæ agendæ.

5. Quia iustos peculiari cura protegit tanquam filios, & hæredes regni; sed maximè eos, qui se eius obsequio & gloriæ consecrarunt. Circa hos protectio est valdè singularis. Sunt enim veluti gemmæ pretiosæ & margaritæ in thesauris Domini. Vnde Dominus eos tanquam gemmas asseruat. Et custodit ut pupillam oculi, quâ nihil homini carius: & protegit sub umbra alarum suarum, sicut gallina pullos suos.

6. Quia

6. Quia etiam est protector beatorum, quatenus eos protegit ab omni lapsu, ab omni peccato, ab omni errore, ab omni tristitia, à morte, & omni incommodo corporis & animæ. Hoc autem facit quatenus custodit, & continuat in illis lumen gloriæ. Hoc enim si per cessationem diuini influxus aliquando extingueretur, mox desiderent esse beati, & rediret pristina infirmitas, & possent relabi in omnes nostras miseras, ac etiam in æternam damnationem.

CONSIDERATIO XL.

*De Deo ut est fortitudo
nostra.*

Dicitur fortitudo nostra 1. quia ipsius ope ex statu peccati & damnationis assurgimus ad statum gratiæ & filiorum Dei.

2. Ipsius

2. Ipsius ope vincimus hostes
noſtriſ fortiſſimos, & callidiſſimos,
& omnes corum machinas diſſol-
uimus.

3. Ipsius ope ſubeuntur marty-
ria, etiam à virginibus & pueris; &
omnis tyrannorum ſæuitia ſuperā-
tur; omnia mundi blandimenta
contemnuntur.

4. Ipsius ope in rebus arduis pre-
ſtatur perſeuerantia.

5. Ipsius ope conſcenditur in
coelum, & æterna vita obtineatur.

Denique, ipſe eſt fortitudo San-
ctorum, quia ipſius ope poſſunt
omnia, quæ ad gloriam Dei & ſa-
lutem animarum pertinent.

CONSIDERATIO XLI.

*De Deo vi eſt firmamentum
noſtrum.*

Dicitur firmamentum noſtrum,
quia omnis firmitas iuſtorum
in iuſti-

in iustitia, & omnis constantia in
bono contra omnes tentationes &
difficultates incōcussa perseverans,
ab ipso est.

2. Quia omnis firmitas bea-
torum in illo statu beatissimo ab
ipso pendet, & ipsius decreto sta-
bilitur.

3. Quia generatim omnis fir-
mitas creaturæ, tam spiritualis
quam corporalis, quam habet
vel in sua natura vel in suis orna-
mentis & perfectionibus, vel in
suis operationibus, vel in suo sta-
tu, ab ipso solo pendet per eius
potentissimum & immutabilem
influxum.

P R E

PRECATIO

Pro feliciterique Prædestinatione, & electione ad gloriam æternam.

Ex disp. de Prædestinat. sect. 7.

FXaltabo te Deus meus Rex & benedicam nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi. Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in sæculum, & in sæculum sæculi; quia ab æterno dilexisti nos, & præparasti nobis regnum tuum & consortium glorie tuę. Elegisti nos in Filio ante mundi constitutionem, & in adoptionem filiorum per ipsius merita prædestinasti, ut simus sancti & immaculati in conspectu tuo in charitate, & paratam nobis hereditatem assequamur. Et sicut ab eterno nos præscisti, & præordinasti ut simus conformes imaginis Filij tui; ita in tempore vocasti, &

sti. & vocationem tuam secutos iustificasti (communicato nobis Spiritu tuo, pignore hereditatis nostre) & iustificatos glorficabis. si tamen in iustitia permanserimus, si imagini Filij tui conformes nos compatiendo præstiterimus. Ita enim demū nos prædestinasti ut ei simus conformes in gloria, si fuerimus ei conformes in patientia. Hanc conditionem meritò à nobis requiris, ut membra non dissentiant à capite: ut sicut Dominus noster à iustitia & Patris obedientia, propter passiones & tormenta, non recessit; ita nec nos, ob huius vitæ afflictiones, ab eius obedientia recedamus, sed omnia fortiter ad exemplū ipsius perferamus: considerantes, quod non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Meretur res ta ta omnem sollicitudinem in exequendis mandatis, omnem tolerantiam.

rantiam in sustinēdis aduersis, omnem constantiam in retinendo iustitiae statu. Cogitasti de nobis cogitationes pacis, & non afflictionis; cogitationes salutis, & non interitus; ut nos vitæ æternæ & omnium bonorum tuorum confortes efficeres. Non occultis decretis saluti nostræ præiudicasti, neque gratijs incongruis selectis ei veluti insidiaris; sed serio, non in speciem eam desideras, & procuras. Si enim cùm adhuc inimici essemus, Filium pro nobis mori voluisti, & per eius merita nos tibi in filios adoptasti, quanta sinceritate iam ages nobiscum, quando iam filij sumus effecti, & Spiritu tuo viuificati, vt paratam hereditatem adipisci possimus? Vel hoc unum abundè sufficiat in signum sincerissimi amoris, ad omnem sinistram imaginationem suspicionem depellendam.

Iussisti

Iussisti nos esse securos ex parte tua, præparato nobis auxilio, quo certissimè iustitiam retinebimus & salui erimus, nisi per nos steterit, nisi auxilium oblatum neglexerimus, & tuæ nos gratiæ subtraxerimus. Posuisti omnia in arbitrio nostro, perinde ac si solis naturæ viribus regnum obtainendum esset. Iustificati enim, per gratiam tuam non minùs facile in iustitia accepta perseverare & legem diuinam implere possunt, quam hominibus politicis per naturam facile est iustitiam politicam externamque in se tueri, & legem ciuilem implere. Nemini hoc incredibile aut mirum videatur. Non enim duro nos iugo, & graui onere premi voluisti, sed suaui & facili, ut mandatorum tuorum viam currere possemus alacres. Postulat iustitia politica, ut Magistratibus per omnia ciuis obtemperet, & opere externo neminem

minem lædat; non blasphemet, non peieret, non occidat, non percutiat, non maledicat, non conuitietur, nō mœchetur, non furtum committat, non pacta violet, nō vœctigalia fraudet, in cōtractibus neminem circūueniat, non inebrict. Hæc omnia iustitia politica complectitur. Non parū est difficultatis, vt hæc omnia per naturam præstentur. Quotus enim quisque est infidelium, vel eorum qui iustitiæ Christianæ sunt expertes, qui ista omnia præstiterit? At innumerabiles sunt qui per gratiam tuam, vniuersam legem ita seruant, vt non solùm à prauo ope-
re exteriùs abstineant, sed etiam mentem à prauo affectu interius puram præstent, & in iustitiæ to-
tius amore cultuque perpetuò reti-
neant. Collocasti itaq; & perseue-
rantiam & prædestinationis com-
plementum & totam salutem no-
stram in arbitrio nostro, vt si veli-

mus,

mus, salvi simus; & si velimus, pereamus. Apposuisti nobis vitam & mortem, ut ad utrum libuerit, manum extendamus. Exigis a nobis conditionem iustissimam, a qua omnia pendere voluisti, & ipsam ab arbitrio nostro: nimur ut dominum iustitiae, nullis nostris meritis nobis collatum, conseruemus. Quae sanè conditio nobis per gratiam tuam facilis est, eamque omnino prestatibus, si protectionem & omnipotem gratiae tuae assiduè implorauerimus; eiisque, ut par est, & sicut possumus & debemus, fuerimus cooperati.

Siergo perierimus, non tuis decretis, non auxiliorum inopiae, non incongruis gratijs, sed nostræ cordiae assignare debemus. Omnibus enim fidelibus, & maximè iustificatis, auxilium tuum, quod ad orationem est necessarium, semper adest per fidei & spei donum; sicque omni

AUGUST

non
tiat,
r, no
ttat,
rau-
rcū-
nnia
Non
onia
otus
, vel
sunt
tite-
i per
n ita
ope-
iam
rius
to-
reti-
ue-
om-
no-
veli-
aus,

omni tempore ad te per orationem
confugere possunt. Huius autem
interuentu in omni eventu auxiliū
necessarium & sufficiens ad cetera
omnia, ad vincendas tentationes,
ad implenda mandata, & ad perse-
verandum in iustitia certissimè ob-
tinebunt. quo auxilio obtento fo-
lum supereft, vt illo vtantur, eiique
sicut par est, & facile possunt, coo-
perentur. *Iugum enim tuam suave est,*
& onus leue: & quæ per se carni
molesta sunt & difficultia, per gra-
tiam tuam suavia sunt & expedi-
ta. Nihil ergo ex parte tua nobis
deest, nihil est cur firmissimam &
certissimam spem in tuo auxilio
collocare non debeamus: tota du-
bitatio, & euentus ambiguitas est
ex parte nostra. Longè felicior est
conditio nostra, quam si (vt inimi-
ci gratiæ tuæ volebant) naturæ
viribus omnia præstari possent, &
hisco solis religi essemus. Nunc
enim

enim non solum nostra industria,
sed etiam tua singularis prouiden-
tia in salutem nostram excubat. Hęc
torpentes excitat, iacentes erigit, la-
bantes retinet, languentes corro-
borat, deficientes animat, & in ille
modis ad salutem dirigit ac impel-
lit. Denique tantum præbet vel of-
fert auxiliij, vt omnia sint faciliora
& magis expedita per gratiam,
quam illi hæretici ea volebant esse
per naturam.

Si ergo certò salui esse volumus,
si nostram electionem ratam cer-
tamque efficere, Primo semper in
preces piasque cogitationes simus
intenti, assiduè Dominum depre-
cantes, vt sua nos prouidentia cu-
stodiat, & ita regat sicut nouit ex-
pedire nostræ saluti. Fieri nequit,
vt qui hoc continuò flagitat, non sa-
luberrimè ab ipso dirigatur. Hoc
est quod maximè nos vult petere,
hoc saepius promisit se petenti-

M bus

bus daturum. Et ego, inquit, dico
vobis, petite & dabitur vobis, que-
rite & inuenietis. pulsate & aperietur
vobis. Omnis enim qui petit accipit,
& qui querit inuenit, & pulsanti
aperietur. Ecce quoties idem inge-
minat, vt nullo modo dubitemus
nos obtenturos. Deinde semper si-
mus solliciti, ne umquam diuinæ
gratiæ desimus, ne eam in vacuum
recipiamus, socracia nostra ei non
cooperantes. Parum nobis prode-
runt diuinæ inspirationes & auxi-
lia gratiæ, si ad alia conuersi, sima-
mus illa effluere; si semen illud
cælestè vel à volucribus cæli per-
mittamus absumi, vel à spinis sus-
focari. Excitatùs animus, vt atten-
tè consideret quid Deus à nobis
requirat, ad quid inuitet, quid in-
terius consilij inspiret. Hoc, abru-
ptis omnibus sæculi vinculis, am-
pleteamur, hoc persequamur, ho-
firmiter usque in finem teneamus.

Ita semper simus comparati & intenti, ac si quotidie suprema nobis instaret hora, & in omnibus eligamus & faciamus quod illo temporis articulo nos volemus fecisse. Hæc si præstiterimus, sicut verè possumus, & rei magnitudo meretur, certissimè salui erimus; & prædestinationem nostram diuinâ benignitate inchoatam, diuinę gratiæ auxilio complebimus. Immensa planè est hæc Dei in nos benignitas, qua nobis sibi in filios adoptatis, potestatem fecit sui regni, tam suavi & potenti prouidentia nos gubernans, ut æterna vita & gloria sit in manu nostra, & nulla creatura salutem nostram impedire possit, nisi ipsi velimus. Certi enim sumus, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundus, neque creatura alia poterit

nas separare à charitate Dei, quæ est in
Christo IESV Domino nostro.

Tibi sæculorum Regi immor-
tali & inuisibili, tibi misericordia-
rum Patri, Conditori, Redempto-
ri, & Saluatori nostro, tibi om-
nium bonorum nostrorum aucto-
ri, honor & gloria, & benedictio,
& gratiarum actio ab omni creatu-
ra, in omnes generationes sæculi
sæculorum. Amen.

CONSIDERATIO XLII.

De Deo ut est vita nostra.

Deus generatim *vita* dicitur
1. tanquam fons omnis vita-
nam omnis vita & suprema, & me-
dia, & infima; Angelorū, hominū,
animalium & plantarū, ab ipso est
tanquam quædam illius vite fonte-
lis adumbratio vel participatio, clা-
rior vel obscurior: & omnis vita in
ipso eminenter, & ab æterno, &
sine mensura continetur.

2. Quia

2. Quia ipse est vita infinita,
immensa, æterna, tum formaliter,
tum obiectiuè. Formaliter quidem,
quia vita suprema formalis
in ipsius visione, amore & frui-
tione consistit. Ipse autem est sua
visio, suus amor, sua fruitio; ac
proinde est sua vita formalis. Ob-
iectiuè verò est sua vita, quia est
sua vitalis essentia, in cuius visio-
ne, amore, & gustu, vita formalis
æterna & beata consistit. Vita eius
infinita est, sicut visio eius & amor,
& gaudium de essentia sua, quæ
est bonum infinitum, in quo in-
finita bona continentur. Itaque
sicut totam sapientiam suam, to-
tum amorem, totum gaudium
suum à seipso habet tam ex parte
obiecti, quam ex parte ipsius, ut
sic dicam, actus vitalis; ita totam
vitam suam ex utroque capite, &
secundum utramque consideratio-
nem à seipso habet.

M iij 3. Dicī;

3. Dicitur *vita* omnium rerum,
etiam possibilium , secundum esse
obiectuum & intelligibile. Omnia
enim in illo viuunt per suas ideas ,
& conceptus æternos , quibus illa
concipit, & intelligit. per illos enim
conceptus existunt omnia in mente
diuina obiectuē , & lucent non
minūs, ac si foris existerent. Atque
hoc modo accipiunt quoddam esse
vítale, & æternum , quod nihil est
aliud quām à mente diuinā intel-
ligi. Ratione huius conceptus vi-
talis, omnia dicūtur vivere in Deo.
Sicut opus in mente artificis.

Quartò, peculiariter dicitur *vita*
nostria.

1. Quia cū mortui essemus pec-
catis, & addicti morti æternæ, quæ
mors secunda dicitur, ipse ab vtrâ-
que nos per filij mortem liberauit;
& vitam gratiæ , per quam posse-
mus peruenire ad vitam æternam,
nobis infudit.

2. Quia

2. Quia non semel tantū vel bis mortuos peccatis viuificat, sed centies, & millies; imò paratus est omnes omnino peccatores, quotiescunque se per peccatum occiderint, & vitam diuinā in se extinxerint, iterum viuificare, si ad ipsum per veram pœnitentiam confugerint. Imo innumeris modis eos ad vitam hanc vocat, allicit, inuitat, compellit.

3. Dicitur *vita nostra*, tum quia est causa omnium donorum gratiæ, & gloriæ, quibus vitam æternam, diuinam, sublimissimam, & beatissimam viuemus; tum quia ipse est obiectum vitæ æternæ, cum in ipsius visione & fruitione vita æterna consistat.

CONSIDERATIO XLIII.

De Deo, ut est Spes nostra.

Spes nostra dicitur; 1. quia ipse est summum bonum, quod supra omnia, & præ omnibus bonis desideramus, & speramus; ad quod cor nostrum & tota spes nostra ultimò anhelat.

2. Quia ipse est, per cuius infinitam benignitatem, sapientiam, & potentiam speramus, siue agatur de medijs, siue de ultimo fine. Nemo enim præter illum potest nobis illa præstare. Itaque ipse est spes nostra, & tanquam summum bonum quod speramus, & tanquam auctor & adiutor, cuius ope speramus obtinere.

3. Etiam Christus dicitur *spes nostra*, ratione meritorum, per quæ confidimus nos omnia ad salutem necessaria, & ipsam salutem obtenturos:

tenturos: sine quibus nulla spes sa-
lutis superest. Denique dicitur
Deus spes omnium finium terræ & in
mari longè, quia omnes nationes à
Deo bona sua expectant, & ab illo
petunt.

CONSIDERATIO XLIV.

De Deo ut est Salus nostra.

Salus nostra dicitur; 1. quia li-
berat nos ab æterna morte.
Imo quantum in ipso est, li-
berat omnes homines, solu-
do premium abundantissimū, quod
in infinitis peccatoribus, & infinitis
peccatis abolendis sufficiat.

2. Quia est causa donorum gra-
tiae, & omnium bonorum operum,
quibus salutem æternam meremur:
& tota huius mundi machina eò di-
rigitur, ut salutē æternam consequa-
mur. Omnia enim propter electos.

M §.

3. Quia

II.
ipse
quod
ibus
era-
tota
infi-
n,&
r de-
emo
illa
stra-
uod
ad-
nere.
spes
qua
tem
ob-
ros:

3. Quia est auctor & fons donorum gloriæ , in quibus salus æterna formaliter consistit; nempe visionis & fruitionis Dei.

4. Quia ipse est obiectum salutis æternæ, vnde tota æternæ vitæ essentia, excellentia, suauitas, & duratio interminabilis dependet. Ipsū enim videre; amare, gustare, vita æterna est, & ipsius, & omnium Sanctorum.

CONSIDERATIO XLV.

De Deo ut est pax nostra.

Dicitur *Pax nostra* I. tanquā auctor omnis pacis & quietis animorum ; cùm ipse sit auctor omnis boni, quod homines concupiscunt & quo obtento, conquiescunt.

2. Peculiariter Christus dicitur *Pax nostra*, quia est auctor magnæ illius reconciliationis cum Deo, & diuin a

diuina iustitia, à qua nobis impen-
debat æterna punitio. Porrò ita
nos reconciliauit, ut non solùm Dei
iram auerterit, sed etiam ex inimi-
cis, filios Dei & heredes fecerit re-
gni.

3. Dicitur *Pax nostra*, quatenus
dissidium quod erat inter Iudæos,
& gentes sustulit, utrosq; copulans
in unum populum; iuxta Apostolū
ad Ephes. 2.

4. Quia omnis animi quies, om-
nisque consolatio, ab ipso est; & per
ipsum confidimus nos vitam æter-
nam, & plenissimam animi quietem
obtenturos.

5. Quia in Deo erit omnium de-
sideriorum nostrorum impletio, &
perfectissima quies animorum, cùm
nihil amplius supererit desideran-
dum. Nam quicquid secundum re-
ctam rationem desiderare poterūt,
plenissimè possidebunt;

Con-

CONSIDERATIO XLVI.

De Deo ut est Pater noster.

Dicitur Pater noster; i. ratione naturæ, quia nos ad imaginem & similitudinem suam formauit, & capaces suæ diuinitatis condidit. Hinc mens nostra per intellectum, memoriam, & voluntatem, habet immensam quandam amplitudinem & capacitatem, qua potest se ad infinita extendere, & infinita in se complecti: *infinita* inquam, quia sine fine plura, & plura; adeò ut capacitatis ipsius nullus sit terminus. Imò ita per lumen gloriæ potest expandi, ut ipsam Dei immensitatem intra se capiat. Hac ratione magnam habet cum Deo similitudinem tanquam filius, vel filia cum parente. Accedit, quod sicut Deus potest infinita creare in esse naturæ, ita mēs potest infinita.

infinita creare in esse intelligibili,
infinitarum rerum conceptus in se
formādo, per quos res illæ quoddā
esse intelligibile, & obiectuum in
mente accipiunt. Hęc omnia ipsius
immensitatem, & similitudinem
cum Deo insinuant, ratione cuius,
meritò Deus Pater noster dici po-
test. Sic Deutero. 32. Numquid
non ipse est pater tuus qui possedit te, &
fecit, & creavit te?

2. Dicitur Pater noster in oratio-
ne Dominica, & passim in nouo
Testamento, ratione donorum gra-
tiæ; Nempe fidei, spei, charitatis
per quæ dona adhuc magis & sub-
limius ei assimilamur; & maximè
ratione spiritus diuini, qui cum his
donis communicatur, vt nos inha-
bitet, & sua præsentia sanctificet,
protegat, gubernet, &c. Et hac
ratione efficit nos filios adopti-
uos; Nempe communicando nobis
suam naturam & suum Spiritum.

M 7 per

per donum gratiæ, cui dono suum
Spiritum quasi annexuit, ut alibi
fusiùs explicuimus. Filiatio enim
oritur ex quadam naturæ commu-
nicatione.

3. Dicitur *Pater noster* ratione
donorum gloriæ, per quæ perfe-
ctissimè, & altissimo modo ei assi-
milamur; adeò ut altior, & maior
similitudo realis & intrinseca cum
Deo esse nequeat. Per illa dona
planè in nobis completur filiatio
diuina, quæ per creationem fuit
quasi inchoata in radice; per iusti-
ficationem prouecta in gradum al-
tiorem & supernaturalem; tandem
in glorificatione prouehitur in sta-
tum altissimum & planè Deifor-
mem, & omnino completur. Hoc
modo omnes Beati dicuntur filij
Dei, & Deus dicitur *Pater futuri
seculi.*

Denique dicitur *Pater*, quia pro-
videntia paterna nos gubernat, &
nobiscum

nobiscum agit: sicut Princeps qui
subditos suos, tanquam Pater filios
tractat, Pater Patriæ vocatur. Psal.
102. *Quemodo miseretur Pater filio-*
rum, misertus est Dominus timentibus
se. Sap. 14. Tua Pater prouidentia
gubernat omnia.

PRECATIO

Ad Deum Creatorem & Patrem
verum omnium.

Ex lib. 2. de Immort. animorum c. vlt.

Quo ibo à spiritu tuo, & quo
à facie tua fugiam? Si af-
cendero in cælum, tu illic es;
si descendero in infernum,
ades. Si sum ptero pennas meas dilucu-
lo, & habitauero in extremis maris:
etenim illuc manus tua deducet me, &
tenebit me dextera tua. Væ morta-
lium mentibus sua malitia occæca-
tis! Væ cordibus insipientium, te-
nebris peccatorum obsitis! Cælum
& terram

& terram imples, & tamen à plu-
rimis non agnosceris: omnibus in-
timè præsens ades, & ignoraris.
Omnia creas, formas, nutris, per-
ficiis, sustentas, gubernas; & te
horum omnium fontem & auto-
rem negant. Omnibus das esse, &
te esse non credunt. Infinitis mo-
dis tuā potentiam, sapientiam, bo-
nitatem, misericordiam & iusti-
tiā prodis, omniumque oculis
ingeris; & tamquam cæci non per-
cipiunt. Omnis tē natura rerum
prædicat, & ad prædicationem
tam illustrem obsurdescunt. Celi
enarrant gloriam Dei, & opera ma-
num eius annuntiat firmamentum.
Omnia clamant; *Ipse fecit nos, &*
non ipsi nos: nec fortuitus atomorum
concursus. Ipse sua potentia nos è
nihilo in hanc lucem eduxit: ipse
sua sapientia formauit, & hanc
speciem & pulchritudinem im-
pressit: ipse sua bonitate conser-
uat, sua

uat, sua prouidentia gubernat, &
in suum finem dirigit singula.
Clamor iste totius creaturæ toto
orbe personat, vt neminem latere
queat, nisi qui dæmonio surdo ob-
fessus tenetur.

Vnde enim nisi ab omnipoten-
tia & sapientia tua rapidissimæ cæ-
lorum vertigines? Vnde ratissima
illa motuum harmonia, num-
quam intercisa, numquam vacil-
lans, eodem semper tenore inde-
clinabiliter perseuerans? Vnde ani-
mantium structuræ, & multiplices
ac mirabiles formæ? Vnde innu-
merabiles illæ & aptissimæ partium
tum inter se, tum ad totius corporis
speciem, proportiones & symme-
triæ? Vnde singularum partium in-
finitè multiplex interna temperies,
& externa conformatio ad proprias
cuiq; functiones congruentissima?
Vnde seminum stupenda vis, qua
omnium corpora, & corporum
particulae

particulæ summa arte disponuntur, formantur, & suos in fines aptantur? Nihil horum à se esse potest, quia nec proter se: nihil sibi esse finis, vnde nec principium. Sed neque à fortuna vel casu, in quibus nihil ratum & firmum, nihil ordinatum, & suis constans mensuris: sed omnia confusa, incerta, & *az̄ius* plena.

Neceſſe eſt ergo hæc omnia ab aliqua mente procedere, quæ & sapientia sua tam mira & infinita potuit excogitate, & potentia exequi, & prouidētia gubernare. Hanc mentem te esse dicimus Deum ac Dominum nostrum. Tu ergo omnium origo, omnium cauſa effe-
ctrix, omnium forma, omnium fi-
nis, omnium sustentaculum, firma-
mentum, conseruatio. In te ab æ-
terno præexistunt omnia non con-
fusè, sed ordinatissimè, modo ta-
men simplicissimo, & in eſſe qno-
dam

dām purissimo : sicut opus artificis priusquam fiat exteriūs , latet interiūs per artem in mente architecti, illiisque soli est conspicuum. In te, & ex te, & per te, & ad te sunt omnia , & tu supra omnia. Omni enim magnitudine tu diffusior, omni æternitate antiquior , omni potentia fortior, omni luce clarior, omni pulchritudine gratiōsior, omni voluptate dulcior, omni honore sublimior , omni secreto interior, omni altitudine celsior, omni profundo inferior. Tu summus simul & optimus, potentissimus & benignissimus , misericordissimus & iustissimus , secretissimus & præsentissimus , pulcherrimus & fortissimus, stabilis & in comprehensibilis; immutabilis, & omni amuntans: numquam nouus, numquam vetus, innouans omnia, & in vetustatem deducens superbos , & nesciunt ; Semper a gens , & semper quietus;

quietus; omnia creans, nutriendis &
perficiens: omnia portans, im-
plens & protegens: omnibus supe-
rior & inferior, interior & exterior.
Superior per gubernationem, in-
ferior per sustentationem; interior
per penetrationem, exterior per
circumdationem. Quām mirè &
benignè nobiscum agis, ô infinita
maiestas! Tu *solem tuum oriri facis*
super bonos & malos, & pluis super
iustos & iniustos. Tu in perduelles,
qui leges tuas proculcant, nomen
tuum blasphemant, prouidentiam
pernegant, Ecclesiam oppugnant,
copiosè thesauros tuæ bonitatis
effundis, omnibus huius vitæ co-
pijs eos locupletans, & ad pœni-
tentiam, vt etiam æternorum par-
ticipes fiant, inuitans. Quæris nos
cū nihil desit tibi. Amas, nec
æstuas; zelas; & securus es; irasce-
ris; & tranquillus es; pœnitet te,
non doles; opera mutas, & non
mutas.

mutas consilium. Numquam inops,
& gaudes lucris; numquam auarus,
& usuras exigis. Reddis debita, ni-
hil debens; donas debita, nihil per-
dens. Et quid dicimus Deus meus,
vita mea, lumen & dulcedo cordis
mei? quid dicimus, cum de te lo-
quimur, qui supra omne eloquium
ineffabilis, supra omnem mentem
incōprehensibilis? Sed hoc ipsum
de te dicendum & cognoscendum
erat, te omni eloquio & cogita-
tione esse præstantiorem. Væ om-
nibus qui ignorant te. Væ væ om-
nibus, qui cum norint te, nō seruiūt
tibi, non seruant sanctissimas le-
ges tuas. Væ væ væ omnibus qui
oppugnant, vel contemnunt (ut
faciunt hæretici & atheistæ) saluta-
rem doctrinam, quam per Filium
reuelasti, & per sponsā eius Eccle-
siam Catholicā nobis proposuisti.
Tu qui fons es omnis boni, lucem
miseracionū tuarum super miseras
istorum

istorum omnium mentes effunde,
vt aduertant cæcitatem & errores
Iuos; vt videant æternæ salutis dis-
crimen quod certissimè illis im-
pendet: vt amplectantur lucem
doctrinæ tuę, quam per Ecclesiam
omnibus proponis, & sic illuminati
tuam maiestatem ac prouidentiam
agnoscant timeant, ament, laudent,
venerentur, & hīc pro tempore hu-
ius vite, & postea in omnem æter-
nitatem Amen.

CONSIDERATIO XLVII.

De Beatitudine Dei.

Beatitudo formalis naturæ
rationalis, hominis & An-
geli consistit in clara visione
Dei, summi boni nostri.
- eiusq; amore & fruitione. Vnde Dei
beatitudo formalis consistit in cla-
ra visione sui, in sui amore & frui-
tione. Ipse enim sicut est summum
bonum

bonum hominis & Angeli ; ita etiam est summum bonum fui : nec potest fingi aliud bonū ipso maius, aut excellentius , cuius visione & fruitione ipse sit beatus. Tantum itaque est bonum ipse Deus & diuina essentia , ut sola ipsius visio & fruitio , seu gustus dulcedinis ipsius, etiam Deum ipsum beatum faciat ; sicut amor sui facit ipsum iustum & sanctum.

Itaque Deus *Beatus* dicitur quia seipsum clarè videt & amat, & se ipso fruitur, tanquam summo bono suo. Vnde cum seipsum comprehensiù & infinitè videat , & amet, & de se infinitè gaudeat; necesse est ipsum infinitè beatū esse; & ipsius beatitudinem formalem prorsus esse infinitam: nam isti tres actus prorsus ad equantur obiecto, quod prorsus est infinitum.

2. Dicitur *Beatus*; quia per es-
sentiā beatus est, sicut & infini-
tus, &

tus, & sanctus: immo ipse est sua beatitudo formalis. Ipse enim est sua visio, suus amor, suum gaudiū, sua delectatio &c. Non enim haec in ipso sunt accidentia, vel actus vitales eliciti vi luminis gloriae in intellectu vel voluntate ipsius, sicut in Angelis & hominibus; sed sunt ipsa simplex forma per se subsistens, quae est ipsius essentia: quod maximè est admirabile.

3. Dicitur *Beatus*; quia non solum est sua beatitudo formalis, sed etiam est sua beatitudo obiectiva; cuius visione & fruitione & ipse, & omnes sancti sunt beati: ipse enim non solum est sua visio, suus amor, suum gaudium; sed etiam est sua essentia, & suum summum bonum; & obiectum, in quo omne bonum, cuius visione & fruitione, & ipse beatus est, & omnes sancti beatificantur. Itaque ipse, & ex parte actus, ut sic loquar, & ex parte obiecti,

fecti, à se beatus est; atque adeò est sua beatitudo tā formalis quām obiectua.

4. *Beatus* dicitur; tanquam auctor omnis beatitudinis, in Angelis & hominibus. Ipse enim illos condidit ad imaginem, & similitudinem suam, ut eos beatitudinis suæ faceret participes; deinde, eis gratiæ dona infudit, quibus possent eam mereri, eiusque se dignos præstare; & perseverantibus in statu gratiæ, post mortem infundit lumen gloriæ, ut eum clare videre, eiusque dulcedine, & pulchritudine frui possint, in quibus actibus consistit nostra beatitudo. Quare cùm omnis beatitudo ab ipso descendat, sitque participatio quædam beatitudinis ipsius, necesse est ipsum modo infinitè excellentiori beatum esse.

N

Con-

CONSIDERATIO XLVIII.

De Deo ut est gloria nostra.

Gloria nostra dicitur Deus, tum effectuè, tum obiectuè. Effectuè quidem, tūm quia est causa omnium bonorum nostrorum, de quibus in hac vita aliquo modo gloriarī possumus: tūm quia est causa gloriæ illius sublimissimæ & æternæ futuri seculi. & omnium donorum, ex quibus illa tanquam splendor emicabit. Obiectuè, quia ipse est obiectū, mensura & fons omnis gloriæ, & beatissimi illius status, in quo omnes beati ipsum videndo, amando, gustando, seu fruendo, deificabuntur, & deiformes efficiuntur instar diuinitatis fulgentes. Tantum enim bonū est Diuinitas, ut ipsam videre, amare, & gustare, sit summa & æterna gloria.

Christus

Christus etiam dicitur *gloria nostra* meritorie; quia omnis gloria nostra in ipsius meritis tanquam in causa fecundissima continetur, & ex illis in nos promanat. Potest etiam ipse dici gloria nostra quasi formaliter; quatenus est caput nostrum, & nos eius membra: sicut beata Virgo dicitur gloria cælestis Ierusalem; & Judith gloria Ierusalem terrestris.

CONSIDERATIO XLIX.

De Deo ut est Pater futuri

seculi. Isaiae 9.

Hoc nomē conuenit Christo dupli ratione, secundūm humanitatem, & secundūm diuinitatem: & quatenus secundūm diuinitatem ei tribuitur, conuenit etiam toti Trinitati. Dicitur itaque Pater futuri seculi.

Nij

Quia

II.
us,
bie-
m,
m-
ui-
lo-
usa
er-
no-
en-
pse
inis
, in
do,
do,
ffii-
tes.
tas,
re,
tus

1. Quia est auctor & propagator omnium iustorum & filiorum Dei, qui erant futuri tempore noui Testamenti; & omniū bonorum istius status: sicut enim omnes Iudæi secundūm carnem propagati sunt ex Jacob per duodecim filios veteris Testamenti Patriarchas, ita omnes iusti, qui sunt Iudæi & Israëlitæ spiritales, propagati sunt à Christo, qui fuit verus Israël, per duodecim Apostolos noui Testamenti Patriarchas. Vocatur autem hoc tempus, seculum venturum; quia tempore veteris Testamenti erat in summa exspectatione.

2. Altiori modo, quia est auctor & parens omnium beatorum hominum, qui in futuro seculo post resurrectionem regnabunt in cœlo. Ab ipso enim omnia sua bona acceperunt: ipse eos ab æterna morte liberauit, ipse illis omnia salutis

tis media , omnemque gratiam,
qua vitam æternā obtinere possent,
meruit.

Itaque ipse est auctor omnis glo-
riæ corporis & animæ, qua in cœlo
fulgebunt. Ipse inter Santos erit
sicut sol inter sidera. Quare cū ipse
suis meritis sit causa hominibus il-
lius beatissimi status, & omnis glo-
riæ; quā ibi obtinebunt, meritò di-
citur *Pater futuri seculi.*

3. Dicitur *Pater futuri seculi* se-
cundùm diuinitatem. Nam diuini-
tas causa fuit quod Christus genus
humanum redemerit; & à diuinita-
te merita vim illam nos saluandi ha-
buerunt. Denique diuinitas est cau-
sa principalis efficiens omnium do-
norum gratiæ & gloriæ , & illius
beatissimi status. Vnde Christus
quatenus Deus, non solum est *Pa-*
ter futuri seculi, qua parte hoc secu-
lum complectitur homines bea-
tos (sicut quando consideratur

N iij. vt hos

vt homo) sed etiam qua parte complectitur Angelos. Nam Angeli omnem suam gloriam & esse suum Deiforme habent à Christo, nō vt est homo, sed vt est Deus. Vnde omnes sunt filij Dei, vtpotè Deificati & Deiformes per dona glorie.

CONSIDERATIO L.

*De Deo vt est ultimus finis
omnium.*

ID quod est primum rerum principium, necessariò etiam est finis omnium. Nam primum principium, in efficiendo & producendo extra se, non potest vltimò intendere alterius bonum, quàm suum; ratio est quia cætera omnia sunt infinito interuallo infra ipsum posita. Vnde illorum bonum non est tanti momenti, vt possit in illo vltimò conquiscere: imò est instar nihili. co-

ram

rām illo ; cūm res omnes sint instar nihili ad ipsum collatæ. Debet ergo intendere vltimò bonum suum, nempe suam gloriam : quia nullum potest concipi bonum maioris momenti , quod possit ab eo intendi vel appeti. Nam omnis gloria Dei, quatenus est bonum Dei , infinitè pluris æstimanda est , quàm omne bonum creaturæ . quatenus est bonum creaturæ.

Porrò duplex est finis ; nempe *finis-qui*, & *finis-cui*. *Finis-qui* dicitur bonum illud quod appetitur, & ad quod obtainendum , laboratur. *Finis-cui* est personâ cui illud bonum appetitur.

Deus itaque est vltimus *finis-cui* respectu rerum omnium ; quia est cuius gratiâ , & ad cuius gloriam condita sunt omnia. Ipse propter gloriam suam vult & operatur omnia , & permittit omnia , quæ permittuntur. Vnde

N iiiij Pro-

Prouerb. 16. Omnia propter se-met ipsum operatus est Dominus ; impium quoque ad diem malum. Qui enim se met ipsum impium fecit, eum Dominus supplicijs æternis ad laudem iustitiae suæ destinat.

2. Peculiari modo est *ultimo finis*-qui: & *ultimo finis*-cui respectu naturæ rationalis. Est *ultimo finis*-qui istius naturæ , quia hæc sola est illius capax, & sola est condita ut illo fruatur, tanquam summo bono suo; cùm nihil sit præstantius, quod sibi possit appetere. Vnde d'ebet illum desiderare, & omnibus modis querere tanquam summum bonum suum ; idque in suum commodum, ut illo fruatur, & dulcedine eius delectetur.

Est etiam *ultimo finis*-cui respe-
ctu eiusdem naturæ ; quia omnes beati omnem suam beatitudinem, omniaque sua bona debent referre, & re ipsa semper referunt ad ipsius gloriam.

gloriam, ita ut suam beatitudinem,
suam gloriam, & omnia bona plu-
ris æstiment, & magis ament ut
sunt bona Dei, quibus Deus glori-
ficatur, laudatur, benedicitur;
quàm ut sunt bona ipsorum pro-
pria, quibus ipfi perficiuntur, bean-
tur, & glorificantur. Vnde beati
dupliciter gaudent de gloria, &
bonis suis. 1. quatenus considerant
illa ut bonum proprium, adferens
illis summam excellentiam, summū
gaudium, & summam suavitatem,
qualē nulla alia perfectio intrinse-
ca adferre potest.

2. Quatenus considerat illam
ut bonum Dei, ad æternam eius
gloriam, & laudem pertinens. Et
hoc gaudium est præcipuum quod
habent de sua Beatitudine, & donis
gloriæ. Illa enim beatitudo non so-
lum est ipsorum summa perfectio,
& excellentia & gloria obiectiva;
sed etiam est gloria Dei formalis,

Nosse enim, amare & frui Deo, est formalis gloria ipsius extrinseca, qua nulla potest cogitari maior: & est intrinseca Sanctorum gloria, & beatitudo. Hinc fit ut longè pluris faciant suam beatitudinem intrinscam ut est bonum & gloria Dei, quam ut est bonum proprium.

Denique dicitur Deus *ultimo finis* creaturæ rationalis, quia omnes Angeli, & homines Beati in omnem æternitatem ita in illius visione, amore, & fruitione conquiescunt, ut nihil ulterius desiderare possint; sed omnium desideriorum suorum terminum, & quietem beatissimam in illo habeant, & possideant.

PRE-

P R E C A T I O

*Ad Deum Qui est Ultimus finis
noster.*

Ex lib. 14. de Perfect. cap. 6.

Filiij hominum usquequo graui corde, ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium? Vanitas sunt omnia ista quæ tanto studio se etamini, honores, diuitiae, voluptates, quorum causa omnes animæ opes, quibus solida & æterna poteratis comparare, frustrè expenditis. *Vanitas vanitatum & omnia vanitas*, dixit Ecclesiastes ista omnia expertus, & alta mente contemplatus. Merito vanitas, quia ad fine in ad quem conditi sumus, nihil prosunt, sed plerumque etiam plurimum obsunt. Mendacia sunt omnia ista, promittentia felicitatem, & adferentia miseriam. Vere filij hominum, non filij Dei, qui ista

N 6   quærunt;

quærunt , mente cæca , cupiditate
inconsulta , labore inutili & perni-
cioso. Non ad ista creati sumus , &
in hoc mundo constituti; non in illis
situm bonum nostrum , & requies-
nostra: terrena sunt & temporanea,
non possunt animum , cuius natura
cælestis & æterna , cuius capacitas
immensa, cuius dignitas suppar An-
gelis , perficere vel satiare. Quod
ergo est verum bonum nostrum?
Quis ostendet nobis bona? signatū est su-
per nos lumen vultus tui Domine, dedisti
lætitiam in corde meo. Solum lumen Fi-
dei hoc bonum nobis ostendere po-
test , & viam qua ad illud perueni-
tur: cuius rei cognitio incredibilem
animo lætitiam adfert. Quid enim
optabilius quam nosse summū bo-
num, finemque ultimum, & tenere
viam certissimam qua ad illud per-
venitur? sine hac notitia, omnis alia
sapientia inutilis, nec sapientiæ no-
mine digna.

Hac

Hac omnes illi antiqui Philo-
phi destituti füere, & ideò euanue-
runt in cogitationibus suis , ni-
hil commodi ex omnibus suis stu-
dijs & laboribus reportantes. *Quis*
enim nonit sensum Domini , nisi
spiritus Domini qui scrutatur profun-
da Dei , per quæ nobis hoc abdi-
tum Dei consilium est reuelat-
um? Benedicant te cæli , terra , mare ,
¶ omnia quæ in eis sunt , laudent
¶ superexaltent in sæcula , quia
ante omnia sæcula tibi cura fuit de
nobis , & in primo Trinitatis
tuæ consistorio benignissimum de
nobis consilium cepisti , ut nos Di-
uinitatis tuæ , omniumque bo-
norum & gaudiorum tuorum fa-
ceres participes. Quis non obstu-
pescat ad tantam benignitatem &
dulcedinem ? quis hoc umquam
sperare vel diuinare potuisset ? sed
ita placuit infinitæ illi bonitati ,
cuius indoles est , ineffabilibus

N 7. modis

modis se diffundere & communicare. Solus bonis tuis in tua æternitate fruebaris, nullius egens, ipse tibi, qui bonum es infinitum, ad omnem beatitudinem sufficientissimus. Neque tibi voluptas dulcissima societatis & amicitiae in Personarum trinitate deerat, cum inter Patrem, Filium, & Spiritum sanctum summa sit societas, summa amicitia, summa omnium bonorum, gaudiorum, & consiliorum communicatio. Itaque non egebas creaturæ consortio, nec aliquid tibi commodi per eam accedere poterat: nihilominus bonitatis tuæ indulgens propensioni, nos condere voluisti, ut ad confortium bonorum ac gaudiorum tuorum eueheres.

Infinitum inter te & nos est interuallum, non loci, sed naturæ, ut qui infinitè supra omnia eleuatus superemines, intercedentibus infinitis rationalis naturæ gradibus, quos

quos in tua sapientia & potentia
dispositos contines: nihilominus
tanta est potentia bonitatis tuæ, ut
mè tem nostram supra omnia crea-
ta & creabilia eleuare pot sis, &
miro modo absque medio tibi per
visionem, amorem, & gaudium
coniungere. O admirabilem, bea-
tam & gloriosam vniōnem, in qua
simul & summum bonum no-
strum, & summa gloria tua repo-
sita! per illam enim efficimur par-
ticipes Diuinitatis & omnium bo-
norum ac gaudiorum tuorum; &
per eamdem Diuinitas tua sum-
mè fulget extra se in speculo men-
tis creatæ, sicut intra se ful-
get sibi. In alijs rebus creatis, vt
in mundi fabrica, & varijs rerum
gradibus, eluent tenues quidam
radij Diuinitatis tuæ, ex quibus
tuam potentiam, sapientiam, bo-
nitatem quasi coniectando cognos-
cere possumus: at in mente no-
stri sic

ni-
ni-
pse
ad
tis-
cif-
er-
ter
an-
ma
no-
im
pas
ibi
te-
in-
cre
um
in-
vt
tus
fi-
us,
os

stra sic eleuata & vmita tibi splen-
det tota Diuinitatis plenitudo , to-
taque relucet eius pulchritudo ;
ita ut quanuis in se vnika sit , mi-
ro tamen modo multiplicetur , vt
tot videantur esse Diuinitates ,
quot sunt beatæ mentes . In hac
vnione omnia bona nobis affluent ,
eritque omnium nostrorum desi-
deriorum consummatio : affluent
potentia , quia erimus reges &
filiij Dei : affluent sapientia , quia
ipsum sapientiæ fontem tenebi-
mus & contemplabimur : affluent
sanctitas , quia eximius ille amor
est summa sanctitas , & omnium
virtutum perfectio : affluent di-
uiniæ , quia regnum cælorum &
omnes eius opes nostræ erunt : af-
fluent honores , quia omnes tam-
quam filij Dei excipiemur & ho-
norabimur : affluent pulchritudo ,
quia corpore instar solis fulgebi-
mus , mente instar Diuinitatis :
affluent

affluent gaudia & delectationes, quia omnes inebriabuntur ab ubertate domus tue, & torrente voluptatis tuae potabis eos. sicut enim erit incomprehensibilis copia bonorum, ita etiam erit & gaudiorum ac delectationum. Affluent pax & securitas, quia nihil nec foris, nec intus umquam turbare poterit; nihil accidere triste vel quod minus gratum: simulque certissimi erunt, hunc statum fore eis semperitnum.

Itaque haec unio, in qua & summum bonum nostrum, & summa Dei gloria, nobis uincè sit cordi, & ad eam supra omnia adspiremus. Bona huius vitae quantumuis magna videantur, præ illo bono vilescant nobis omnia, & instar nihil reputentur. Omnes nostræ cogitationes, curæ & labores ad illud tendant, nec usquam nisi in illo sit menti nostræ requies.

Verum,

Verùm, quia tantum bonum longè posatum est supra vires nostras , ad te confugimus , ô benignissime Deus , vt qui sola bonitate tua infinita nos ad tantum & tam sublime bonum ab æterno destinasti , & vt ad illud nos perduceres , mundum condidisti , carnem assumpsisti , mortem sustinuisti , & alia innumerabilia designasti : benignitatem tuam in nos continues , neque illam ob ingratitudinem vel negligientiam nostram , vel alias humanae vitæ labes , quæ subinde per fragilitatem subrepunt , abrumpas vel imminuas ; sed potius adaugeas , memor æterni consilij tui & omnium miserationum tuarum , quas haec tenus præstitisti nobis. Illumina mentes nostras lumine Spiritus tui , quo & mundi istius (cuius præstigijs plerique pereunt) vanitates & pericula , & æternorum bonorum quæ nobis in te præparasti excellentiam

lentiam & suavitatem possimus cognoscere. Fac ut illa nobis semper ob oculos versentur, & vehementem in animis nostris impressionem faciant, qua ad caducorum omnium contemptum, & ad æternorum amorem ac studium impellamur. Numquam flaccescant desideria, suspiria, & conatus nostri, donec ad vitæ huius terminum peruentum fuerit; in quo per gratiam tuam digni inueniamur regno tuo, & quiete illa æterna, qua omnes Sancti in te ultimo fine & summo bono suo, per visionem & amorem cum ineffabili gaudio, omnium votorum suorum compotes effecti, requiescent.

F I N I S.

INDEX

INDEX

Considerationum & Precationū.

P rolocutio seu scopus Aucto-	
ris.	pag. 1
P ræambulum de Oratione, &	
optimo orandi modo.	4
I. CONSIDERATIO De Deo & diui-	
nitate.	23
2. De Ipso esse, & Qui est.	29
3. De Incomprehensibilitate Dei.	31
4. De Infinitate Dei.	34
Precatio ad Infinitatem	
Dei.	38
Modus legendi hanc Ora-	
nem.	41
5. De Altitudine Dei.	42
6. De Inuisibilitate Dei.	45
7. De Ineffabilitate Dei.	46
8. De Immensitate Dei.	48
Precatio ad Immensitatem	
Dei.	52
<i>De</i>	

Index. 309

9. De Simplicitate & Puritate
Dei. 57
10. De Immutabilitate Dei. 62
- Precatio ad Immutabilitatem
Dei. 64
11. De Immortalitate Dei. 69
12. De Æternitate Dei. 73
- Precatio ad æternitatem Dei. 82
13. De Deo quatenus est primum re-
rum omnium Principium. 89
14. De Omnipotentia Dei. 95
- Precatio ad Omnipotentiam
Dei. 98
15. De Veritate & Fidelitate
Dei. 101
16. De Sapientia Dei. 106
- Precatio ad Sapientiam Dei. 108
17. De Pulchritudine Dei. 115
18. De Dulcedine Dei. 119
19. De Bonitate Dei. 122
- Precatio ad Bonitatem Dei. 124
20. De Deo Sanctificatore. 131
21. De Sanctitate Dei. 132

Precatio

- Precatio ad sanctitatē Dei. 134
 22. De Deo suscep̄tore. 144
 23. De Deo Adiutore. 146
 24. De Benignitate Dei. 148
- Precatio ad Benignitatem
 Dei. 150
25. De Deo Creatore. 159
 26. De Deo Conservatore rerum om-
 nium. 163
27. De Domino rerum omnium. Do-
 mino Dominantium. Rege Regum.
 Rege seculorum. Sancto Sanctorū.
 Deo Deorum. 165
- Precatio ad Deum, Dominum
 rerum omnium. 172
28. De Deo Gubernatore. 180
 29. De Deo Promisore, Deique proxi-
 dentia. 181
- Precatio ad Prudentiam Di-
 uinam. 184
30. De patientia & longaminitate
 Dei. 198
31. De Clementia Dei. 201
32. De Misericordia Dei. 203

Precatio

Index.

311

- Precatio ad Misericordiam
Dei. 205
33. De Deo ut est Zelotes. 219
34. De Deo ut est Index viuornm &
mortuorum. 221
35. De Iustitia Dei. 226
- Precatio ad Iustitiam Dei. 228
36. De Deo Illuminatore & Luce. 237
37. De Deo ut est Refugtū nostrū. 240
38. De Deo Redemptore. 243
- Precatio ad Deum Patrem &
Filiū expendens benefi-
cium Redemptionis. 245
39. De Deo Protectore. 251
40. De Deo ut est Fortitudo nostra. 255
41. De Deo ut est firmamentum no-
strum. 256
- Precatio pro felici certaq; præ-
destinatione & electione
ad gloriam æternum. 258
42. De Deo ut est vita nostra. 268
43. De Deo ut est spes nostra. 272
44. De Deo ut est salus nostra. 273
45. De Deo ut est pax nostra. 274
46. De

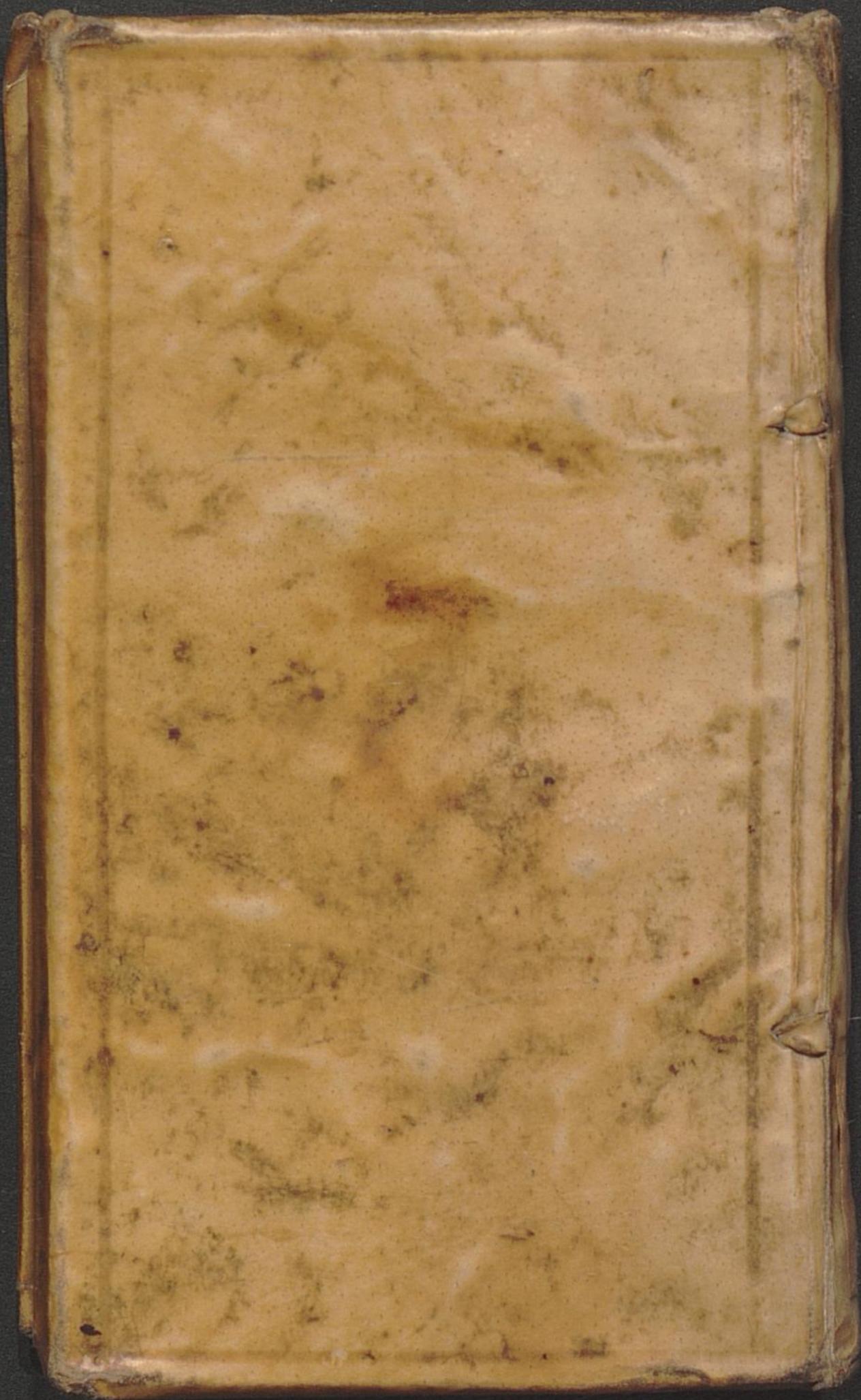
46. De Deo ut est Pater noster. 276
 Precatio ad Deum, Creatorem & Patrem rerum omnium. 279
47. De Beatitudine Dei. 286
48. De Deo ut est gloria nostra. 290
49. De Deo ut est Pater futuri seculi.
Isaiae 9. 291
50. De Deo ut est ultimus finis omnium. 294
 Precatio ad Deum qui est ultimus finis noster. 299

Coll. socii jesu Paderbornae 1692.

F I N I S.

76
0-
m-
79
36
90
li.
91
n-
94
1-
99
1692.

Th
2729